

PODRĘCZNIK

PORADNIK OPIEKUNA GEOZOO

Z miłości do zwierząt!
Wszystko dla nich w jednym miejscu.

W PODARUNKU:

- Psy
- Koty
- Gryzonie
- Ptaki
- Ryby

GeoZoo
<https://geozoo.pl/>
Anna Klimasara-Seweryńska

Anna Klimasara – Seweryńska

PORADNIK OPIEKUNA GEOZOO

Z miłości do zwierząt!

Wszystko dla nich w jednym miejscu.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonanie kopii powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji. Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli. Autor oraz Wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tym ebooku informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności za ich wykorzystanie ani za związane z tym ewentualne naruszenia praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w ebooku.

Autor: Anna Klimasara-Seweryńska

Wydawca: Rafał Seweryński

ul. Cypriana Kamila Norwida 6/6, 58-309 Wałbrzych

e-mail: kontakt@geozoo.pl

WWW: <https://geozoo.pl/>

ISBN: 978-83-962205-0-9

Copyright © Rafał Seweryński 2021

Wałbrzych 2021

SPIS TREŚCI

WSTĘP	12
PSY	15
HISTORIA PSA DOMOWEGO	16
NAJPOPULARNIEJSZE RASY PSÓW	23
OWCZAREK NIEMIECKI.....	31
YORKSHIRE TERRIER.....	37
Historia	37
Wygląd.....	38
Pielęgnacja	39
Temperament.....	41
SHIH TZU	44
Opis psa	45
Temperament czworonoga	45
Pielęgnacja i zdrowie	46
Żywienie i opieka	47
BORDER COLLIE.....	49
Historia	50
Wygląd.....	52
Temperament.....	53
MALTAŃCZYK.....	55
Krótka historia rasy.....	56
Wygląd.....	57
Temperament.....	58

ŻYWIENIE PSA	60
ZDROWIE PSA	65
Lecznice dla zwierząt	65
Układ odpornościowy	66
Szczepionki	68
Pasożyty	69
SZCZEPIENIA PSA	72
Pierwsza wizyta w lecznicy zwierząt	72
Rodzaje szczepień	74
OPIEKA NAD PSEM	80
PIELĘGNACJA PSA	85
POPULARNE IMIONA PSÓW	89
PODSTAWOWE PSIE KOMENDY	93
Podstawowe komendy	94
PIES W DOMU	100
KOTY	105
HISTORIA KOTA	106
ZNANE RASY KOTÓW	113
KOT DOMOWY – DACHOWIEC	119
KOT BRYTYJSKI KRÓTKOWŁOSY	124
KOT SYBERYJSKI	129
Historia	129
Wygląd	131
Pielęgnacja	132

Temperament.....	133
KOT PERSKI	135
Historia	135
Wygląd.....	137
Pielęgnacja	138
Charakter	139
KOT SFINKS	141
Historia	142
Wygląd.....	143
Pielęgnacja	143
Temperament.....	144
ŻYWIENIE KOTA	146
ZDROWIE KOTA.....	151
Lecznica dla zwierząt	151
Kocie choroby	153
SZCZEPNIENIA KOTA	158
Pierwsza wizyta w gabinecie weterynaryjnym	159
Rodzaje szczepień.....	160
OPIEKA NAD KOTEM	166
PIELĘGNACJA KOTA.....	171
POPULARNE IMIONA KOTÓW	176
BEZPIECZEŃSTWO KOTA	181
Bezpieczny dom.....	182
Kot w ogrodzie.....	184

Spacery w szelkach i na smyczy.....	185
Podróże z kotem.....	186
KOT W DOMU	188
GRYZONIE	193
HISTORIA GRYZONI	194
PODZIAŁ GRYZONI	199
GRYZONIE HODOWLANE	206
Gatunki gryzoni hodowlanych.....	206
MYSZY	214
ŚWINKA MORSKA	219
Historia	219
Wygląd.....	221
Umaszczenie.....	221
SZYNSZYLA	224
Historia	225
Wygląd.....	227
Temperament.....	228
KOSZATNICZKA POSPOLITA.....	231
Historia	231
Wygląd.....	233
Zachowanie	234
CHOROBY GRYZONI	237
WYBÓR DOMOWEGO GRYZONIA	246
Czym należy sugerować się wybierając gryzonia?.....	246

Najpopularniejsze gryzonie domowe	249
GRYZOŃ W DOMU	254
Żywienie	254
Rodzaj klatki	256
Wyposażenie	257
PTAKI	260
HISTORIA PTAKÓW	261
Przodkowie ptasiego świata	261
Ptaki nowoczesne	263
PODZIAŁ PTAKÓW	267
Układ systematyczny	267
Krainy zoogeograficzne	271
KANARKI.....	275
Historia	276
Wygląd.....	278
Opieka	280
NIMFY	282
Historia	283
Wygląd.....	284
Opieka	286
Charakter	288
ZEBERKA.....	290
Historia hodowli w Europie	291
Wygląd.....	293

Charakter	295
PAPUŻKA FALISTA	298
Historyczny zasięg hodowli	299
Wygląd.....	300
Charakter	301
GOŁĘBIE	303
Historia udomowienia	304
Pełnione funkcje i tradycje	305
Bogactwo ras	306
Podział na grupy	307
CHOROBY PTAKÓW.....	311
Choroby bakteryjne.....	312
Wirusy	313
Choroby pasożytnicze.....	313
Choroby grzybicze	314
Pierwotniaki	315
PTAK W DOMU	316
Wybór ptaka.....	316
Ptasi dom.....	318
MOWA PAPUG.....	323
Przykłady ptaków mimetycznych	324
Nauka ptasiej mowy	326
RYBY	328
POCHODZENIE RYB AKWARIOWYCH	329

Wody tropikalne	329
Wody rodzime	330
Naturalny odłów	331
Transport lotniczy ryb	332
RYBY AKWARIOWE	334
Występowanie.....	334
Charakterystyka.....	335
POPULARNE RYBY AKWARIOWE	338
Podstawowe zasady doboru ryb	338
Rodziny popularnych ryb akwariowych.....	339
CHOROBY RYB AKWARIOWYCH	347
Wskazówki zapobiegania chorobom	347
Popularne choroby akwariowe	349
ŻYWIENIE RYB AKWARIOWYCH	353
Częstotliwość karmienia	353
Rodzaj rybiego pyska	354
Suche pożywienie	355
Pokarm roślinny i mrożony.....	356
Żywa karma	357
AKWARIUM.....	360
Rodzaje akwariów	360
Wielkość zbiorników.....	363
Miejsce pod akwariem	364
URZĄDZENIA TECHNICZNE W AKWARIUM	366

Ogrzewanie.....	366
Oświetlenie.....	368
Filtracja.....	369
WYPOSAŻENIE AKWARIUM	372
Akwariowe podłoże.....	372
Tło zbiornika	373
Ciekawe dekoracje	375
ROŚLINY W AKWARIUM.....	379
Rozmieszczenie roślin.....	379
Rośliny pływające	381
Pielęgnacja roślin.....	382
SPRZĄTANIE AKWARIUM.....	385
Filtrowanie wody.....	385
Rodzaje filtrów	387
Czyszczenie zbiornika	389
PRAWO	391
USTAWA O OCHRONIE ZWIERZĄT	392
Przepisy ogólne	393
Poszczególne Rozdziały	394
Przepisy karne	396
SŁOWO KOŃCOWE.....	399
BIBLIOGRAFIA	401

WSTĘP

Poradnik Opiekuna GeoZoo powstał z miłości do zwierząt lądowych, wodnych i lotnych. Celem jego jest przekazanie niezbędnej wiedzy na temat życia i zdrowia oraz wymagań zwierząt domowych, najczęściej hodowanych w Polsce. W poszczególnych rozdziałach zostały zawarte informacje dotyczące żywienia, pielęgnacji i opieki hodowanych stworzeń.

W pierwszym Rozdziale przedstawiony jest styl życia i potrzeby najwierniejszego przyjaciela człowieka, jakim jest pies. W skrócie opisane zostały cztery znane i cenione na świecie rasy psów, do których należą: owczarek niemiecki, yorkshire terrier, shih tzu, border collie i maltańczyk. Uwzględniono ich cechy zewnętrzne, charakter i tryb życia.

W drugim Rozdziale omówione zostało życie pospolitych dachowców i kotów rasowych. Opisano wygląd i charakter czterech kocich ras: brytyjskiego krótkowłosego, syberyjskiego, perskiego i

sfinksa. Ten ostatni jest przykładem kota, który nie posiada sierści. Natomiast kot syberyjski uznany został za najlepszą rasę nadającą się dla alergików. Kot obok psa jest najczęściej hodowanym zwierzęciem domowym.

W trzecim rozdziale zostały scharakteryzowane przykładowe gryzonie, które często goszczą w polskich domach. Do nich zaliczono: mysz, świnkę morską, szynszylę i koszatniczkę pospolitą. Zobrazowano ich wygląd, temperament i styl życia.

Historię, życie i podział ptaków zawarto w czwartym Rozdziale. Opisano wygląd i temperament pięciu gatunków ptasich przyjaciół: kanarka, nimfy, zeberki, papużki falistej i gołębia. Zostały również omówione choroby, na które najczęściej zapadają ptaki utrzymywane w domu.

Piąty Rozdział uwidacznia świat podwodny żywych organizmów. Zostały opisane rośliny akwariowe i niektóre popularne ryby ozdobne, hodowane w zbiornikach wodnych. Zwrócono uwagę na wielkość akwarium i ilość utrzymywanych w

nim ryb. Została podkreślona rola urządzeń technicznych w akwarium i jego wyposażenia.

Prawne aspekty hodowanych zwierząt ujęto w Rozdziale szóstym. Poradnik opiekuna GeoZoo został stworzony na podstawie obowiązujących przepisów prawnych i fachowej literatury. Zostało podkreślone znaczenie zwierząt domowych, które wprowadzają w życie ludzi dużo radości i lepsze samopoczucie. Podręcznik powstał z myślą o ludziach kochających zwierzęta.

PSY

HISTORIA PSA DOMOWEGO

Naukowcy na przestrzeni wieków nie wypowiedzieli się jednoznacznie na temat pochodzenia psa. Tak naprawdę nie wiadomo, kiedy człowiek odkrył, że pies jest zwierzęciem stadnym, które można udomowić.

Od 2007 roku obchodzimy 1 lipca Światowy Dzień Psa. Takie święto zawdzięczamy czasopismu „Przyjaciel Pies”. Zostało ono utworzone w celu zwrócenia szczególnej uwagi na psa, jako najwierniejszego przyjaciela człowieka i problemy psów w schroniskach.

Przodkowie współczesnych psów znacznie różnili się między sobą, szczególnie wyglądem i rozmiarem. Podobne były do łasic, jak również do wilków ze względu na swój wygląd czy zachowanie.

Powszechnie ludzie uważają, że przodkiem psa jest wilk. Nawet pomimo dostępu do zaawansowanych badań, dużych zmian technologicznych i przeprowadzania licznych eksperymentów, w dalszym ciągu nie jest znana jednoznaczna teoria,

która w całości opisałaby nam genezę tych niesamowitych zwierząt.

W obecnych czasach psy są najbardziej różnorodnym gatunkiem wśród wszystkich ssaków. W całej ewolucji psa następowały ogromne zmiany. Jedna z teorii głosi, że człowiek udomowił wilka. W dawnych czasach ludzie zabierali wilcze szczeniaki, które przyzwyczajały się od małego do przebywania z człowiekiem.

Dorośle osobniki są już udomowione, a więc nie boją się człowieka. Mają przy tym różne usposobienie. Te najbardziej łagodne wybierane są do wydawania potomstwa. Trudno jest jednoznacznie stwierdzić skąd naprawdę pochodzi pies, ponieważ istnieje kilka teorii jego udomowienia.

Hans Räber uważał, że psy pochodzą od euroazjatyckich wilków, a argumentami potwierdzającymi tę teorię są:

- Ciężar mózgu psa, który jest o 30% mniejszy od ciężaru mózgu wilka i najbardziej do niego zbliżony.

- Podobieństwo w kształcie czwartych zębów psa przedtrzonowych do powierzchni tych samych zębów u wilka.
- Badania etologiczne wykazują na najlepszy dowód zachowań społecznych wśród sfor psów i watah wilków.
- Badania krwi psa, w związku z budową białek określonej grupy wskazują największe podobieństwa do krwi wilka.

Według teorii Darwina udział w powstaniu psów miały kojoty i szakale, które żyły na obszarze Azji Mniejszej i Ameryki Północnej. W dawnych czasach taka teoria była głoszona, a ludzie w to wierzyli. Z biegiem czasu poglądy na ten temat uległy zmianie.

Najnowsze badania jednak wskazują, że psy nie pochodzą z Azji, a z Afryki. Pracownicy Uniwersytetu Cornella w USA napisali artykuł, w którym opublikowali rezultaty swoich badań. Badania wskazały na pochodzenie psów z Afryki, a nie jak

wcześniej przypuszczano z Azji. Stwierdzono rozpowszechnienie wśród psów domowych afrykańskiego genu.

Według licznych źródeł historycznych i archeologicznych początkowe udomowienie psa miało miejsce na Syberii, w Palestynie i Iraku. Było to 12 tysięcy lat przed naszą erą. Współczesne badania archeologiczne dokonały odkrycia psa sprzed 31 tysięcy lat p.n.e. Tego typu odkrycia weryfikują wcześniejsze badania.

Natomiast mozaiki podłogowe nie są przykładem badań archeologicznych, a wynika z nich, że Starożytni Rzymianie wyjątkowo cenili mastiffa, jako psa stróżującego oraz myśliwskiego. Wykorzystywali go również w cyrkach i do towarzystwa.

W czasach starożytnych charty i mastiffy mieli także Grecy, którzy wykorzystywali te zwierzęta do polowań oraz ochrony gospodarstw domowych. Psy miały znaczący udział w mitologii i religii wielu kultur i pokoleń. Najczęściej pojawiały się, jako towarzysze polowań herosów i bogów oraz strażnicy piekieł.

Na podstawie analiz izotopowych pozostałości kostnych pozwala określić z dużym prawdopodobieństwem, że pierwsze udomowione psy wyglądem najbardziej przypominały współczesne husky syberyjskich, ale były od nich większe.

Europę można zaliczyć do najstarszych terenów udomowienia psa. Na obszarze Niemiec, Anglii i Danii znaleziona najstarsze szczątki tych ssaków. W wyniku prac archeologicznych przeprowadzonych na terenie Belgii została odkryta część szkieletu psa, który żył 31 tysięcy lat temu.

W Polsce najstarszą czaszkę psa domowego znaleziono w okolicy Sandomierza. Miało to miejsce około 4 tysiące lat p.n.e. W naszym kraju dużą popularnością cieszyły się psy w średniowieczu, które wykorzystywano podczas polowań. W tamtych czasach prawo do trzymania tych ssaków miały wyższe klasy społeczne, np. biskupi.

Najczęstszymi rasami były wówczas charty, wyżły, ogary czy brytany. W XVI wieku trzymane przeważnie psy pasterskie, które pomagały przy wypasie owiec.

Doskonałym dokumentem przedstawiającym hodowlę psów w Polsce jest książka „Myślistwo z Ogary” Jana Ostroroga, który był polskim pisarzem, przyrodnikiem, a także wojewodą poznańskim w XVII wieku. Książka poświęcona jest szczególnie ogarom i chartom.

Na przestrzeni wieków zaczęto krzyżować różne rasy psów, dzięki czemu powstały nowe odmiany tych stworzeń o różnym wyglądzie i przeznaczeniu. Nowe rasy tych zwierząt wykształtowały również odmienny charakter, od najgroźniejszych do łagodnych i spokojnych.

Obecnie nadal psy wykorzystywane są podczas polowań i w gospodarstwach wiejskich do pilnowania domu i zwierząt domowych. Jednak najczęściej pies jest najlepszym przyjacielem człowieka, potrzebny do zabawy i towarzystwa. Niejednokrotnie traktowany jest jak bezcenny członek rodziny, a jego towarzystwo ma często wpływ na zdrowie człowieka, zwiększając niejednokrotnie jego odporność na stres.

W wyniku społecznej i fizycznej ewolucji psy bardziej niż jakikolwiek inny gatunek zwierząt, nabyły zdolność rozumienia i komunikowania się z człowiekiem. Ssaki te są wyjątkowo dostosowane do upodobań ludzkich, zachowania człowieka, a nawet jego diety. Na świecie żyje obecnie 400 mln psów, które należą do 400 różnych ras. Poszczególne rasy pod względem genetycznym w dużym stopniu różnią się od siebie.

NAJPOPULARNIEJSZE RASY PSÓW

Na temat powstawania ras można mówić wówczas, kiedy wystarczająca grupa osobników, należących do tego samego gatunku ulega rozmnażaniu przy uwzględnieniu: środowiska, użyteczności, geografii czy historii, zachowując te same cechy. Nie ma dokładnie podanego czasu, w którym człowiek zaczął ingerować w hodowlę psów.

Proces tworzenia ras miał miejsce w okresie, kiedy człowiek zaczął prowadzić osiadły tryb życia, związany z hodowlą zwierząt domowych i uprawą ziemi, porzucając życie koczownika. Na początku zostały wyłonione rasy psów regionalnych. Selekcja ta była dokonana przez ludzi i środowisko. Takim przykładem prarasy mogą być odkryte szczątki psów torfowych.

Na podstawie pozostałych w skałach szczątek organizmów, które pochodzą około 4500 lat p.n.e. można wyszczególnić 5 podstawowych typów psa z tamtego okresu:

- wilkowate,
- charty, których charakterystyczna budowa ciała umożliwia osiąganie dużych prędkości przy pogoni za zwierzyną podczas polowań,
- mastyfy, bardzo duży pies obronny, bojowy lub myśliwski, który dawniej charakteryzował się płową sierścią,
- psy pasterskie, nieprzeciętnie odważne, broniące zwierząt hodowlanych przez drapieżnikami,
- pointery, to jedna z grup psów, które należą do wyżłów irlandzkich i brytyjskich.

W Polsce pierwsza książka „Myślistwo z Ogary” na temat ras psów, zwłaszcza ogarów i chartów pojawiła się w XVII wieku, która została napisana przez Jana Ostroroga. W tamtych czasach rasy ssaków z gatunków psa domowego wybierane były na podstawie przydatności w gospodarstwie.

W czasach dzisiejszych rasy psów wyselekcjonowane są przez organizację kynologiczną na podstawie wzorca rasy i ukierunkowane szczególnie ze względu na wygląd zewnętrzny oraz przekazywanie swoich cech fizycznych i psychicznych potomstwu.

Na przestrzeni wieków hodowcy psów dokonując selekcji tych ssaków doprowadzili do pokaźnych różnic pomiędzy psami z tego samego gatunku, nie tylko pod względem rozmiaru, ale także wagi, charakteru, koloru sierści czy kształtu. Nie istnieje jednolita systematyka ras, przede wszystkim ze względu na niżej podane powody:

- wiele ras, które wcześniej przeznaczonych było do określonego celu, w dzisiejszych czasach pełni dużo funkcji,
- niektóre rasy psów popularne są na całej kuli ziemskiej,
- istnieją rasy psów które żyją w jednym kraju czy w bliskim jego zasięgu.

Istnieje tysiące ras psa domowego, przede wszystkim myśliwskie. W dzisiejszych czasach w rejestrach kynologicznych widnieje około 400 ras.

Do podstawowych grup ras psów pod względem użyteczności należą:

- psy użytkowe, które są psami pasterskimi, służbowe, stróżujące, pociągowe oraz towarzyszące osobom niepełnosprawnym,
- psy myśliwskie, między innymi wyżły, płochacze, psy gończe,
- psy do towarzystwa.

Przykładowy podział współcześnie występujących grup psów ze względu na ich budowę:

- molosy, duże psy, głównie pasterskie, do których należą: dogi, mastyfy,
- charty, jeden z najstarszych typów psa, wykorzystywane podczas polowań nie kierują się węchem tylko wzrokiem,

- teriery, dawniej jako psy myśliwskie, do polowania na lisy, wydry, borsuki, szczury czy myszy, dzisiaj raczej psy towarzyskie,
- szpice, wśród których znajdują się psy: myśliwskie, pasterskie i pociągowe,
- pinczery, które są rasą niemiecką i należą do psów obronnych i stróżujących,
- sznaucery, psy o różnej wielkości.

Według regulaminu hodowli psów rasowych celem hodowli powinno być doskonalenie psów pod względem psychicznym, fizycznym i użytkowym z wzięciem pod uwagę podstaw naukowych. Ważne jest żeby hodowcy kierowali się dobrem tych zwierząt.

Rasy polskich psów cieszą się za granicą dużym uznaniem. Do tych szczególnie wyróżnionych należy pięć ras, które nie tylko mają długą historię, ale również są piękne:

- Polski owczarek nizinny wpisany na listę psów rasowych. Pies ten mimo, że zaliczany jest do rodziny owczarków jest

średniej wielkości. Owczarki te odznaczają się dużym temperamentem, są inteligentne i radosne. Nadal są wykorzystywane w charakterze stróży w domowych gospodarstwach czy na pastwiskach. Jednak w większości to ulubiony pupil człowieka o charakterystycznym długim futrze.

- Owczarek podhalański, który znany jest jako pies stróżujący w polskich górach. Do Europy przyjechały z Azji. Owczarek to pies pasterski, który na Podhalu zagościł od XV wieku. Pojawił się w Polsce znacznie później niż chart polski. Sierść owczarka podhalańskiego jest koloru białego.
- Gończy polski jest myśliwskim psem, który był nierzadko trzymany na polskim dworze. Te psy posiadają niemały temperament i dużą wytrzymałość. Mają silne mięśnie i czarne umaszczenie z rudym i czarnobrazowym podpaleniem. Dobrze sprawdzają się także w roli psów stróżujących.

- Chart polski żyje w Polsce od XII wieku. Podobnie, jak pies gończy został wychowany na polskim dworze. Jest to typowy pies myśliwski, który brał udział w polowaniu dzikiej zwierzyny. W XX wieku psy te nie były popularne i zaczęły zanikać. W czasach współczesnych liczba chartów w Polsce jest mała i większości są to psy ozdobne, rzadko obecnie uczestniczą w polowaniach.
- Ogar polski to również pies myśliwski. Rasa ta była popularna XX wieku i w czasach dzisiejszych znowu została przywrócona popularność. Psy te cieszyły się dawniej jeszcze większą popularnością niż psy gończe czy charty. Czworonogi te nie tylko potrafią polować, ale także czuwają nad bezpieczeństwem ludzi. Psy te są inteligentne i podatne na tresurę. Znane są również w Niemczech i we Francji.

Współcześnie rasy tych pięciu psów spotykana jest rzadziej niż w czasach średniowiecza. Nadal jednak przyciągają swoim wyglądem i bystrością.

OWCZAREK NIEMIECKI

Historia owczarka niemieckiego, jako odrębnej rasy znana jest pod koniec XIX wieku. W tym wieku zainteresowano się planową hodowlą psów, które nadawały się do pełnienia funkcji wszechstronnego psa służbowego. Psy pasterskie i stróżujące z terenów południowych i środkowych Niemiec były przodkami dzisiejszego owczarka niemieckiego.

Pierwotnie owczarki niemieckie doskonale sprawdzały się przy wypasie stad i pilnowaniu

domu. Następnie wykorzystywane były w wojsku i policji. Podczas I, jak również II wojny światowej brały czynny udział, jako psy sanitarne i meldunkowe. Doskonale sprawdzały się w tych zadaniach, ponieważ są to psy silne, zwinne, czujne o wysokim poziomie energii.

Prace nad tą użytkową rasą rozpoczęto w 1899 roku, wykorzystując przy tym psy owczarskie ze środkowych i południowych Niemiec.

Zainteresowanie psami służbowymi wzrosło wraz ze zwiększającą się przestępczością. Szybko zorientowano się, że owczarek niemiecki ma wszechstronne przeznaczenie. Zaczęto przeprowadzać kolejne prace hodowlane, które miały na celu doskonalenie umiejętności: stróżowania, obronnych, a także psa pracującego.

Najpopularniejszą rasą na kuli ziemskiej i w Polsce jest owczarek niemiecki, który należy do psów pasterskich. W dzisiejszych czasach na całym świecie żyje ponad jeden milion owczarków niemieckich,

które pochodzą od wyselekcjonowanych rodziców i zarejestrowane są w księgach hodowlanych poszczególnych krajów.

Rasa ta należy do średniej wielkości. Wyróżnia się trzy główne rodzaje umaszczenia owczarka niemieckiego:

- czarne podpalane i czaprakowe, które są najbardziej rozpowszechnione,
- jednolite czarne pozbawione podpalania, które są rzadko spotykane,
- wilczaste, w dzisiejszych czasach rzadko spotykane.

W Polsce i na świecie hodowane są owczarki twardowłose, natomiast włos długi uważany jest za wadę i wykluczany jest z hodowli.

Owczarka niemieckiego można trzymać w mieszkaniu, ogrodzie czy nawet kojcu z budą. Jeżeli będzie miał zapewniony minimum godzinny spacer

dziennie, to w domu będzie zachowywał się spokojnie.

W mieszkaniu należy zapewnić jemu odpowiednie miejsce, a wielkość legowiska dostosować do rozmiaru naszego owczarka. Spacer dla owczarka niemieckiego jest niezbędny bez względu na to czy przebywa w domu, ogrodzie czy kojcu.

Owczarek niemiecki jest psem o dużym temperamencie, aktywnym fizycznie i żywiołowym, który jest typem sportowca wymagającym dużego ruchu i ćwiczeń umysłowych.

Wyróżnia go spośród innych psów spostrzegawczość i duża inteligencja. Pies tej rasy szybko uczy się różnych komend, w związku z czym trening z nim dostarcza właścicielowi prawdziwej przyjemności.

Owczarek niemiecki nie lubi samotności, szybko przyzwyczajają się do towarzystwa człowieka, wobec właściciela i członków rodziny potrafi się podporządkować, ale przejawia także skłonności do dominacji. Ponadto akceptuje mniejsze psy i inne

zwierzęta, które wraz z nim przebywają w domu. Lubi także towarzystwo dzieci, ale pilnując swojego terenu, może obce dzieci traktować, jak intruzów.

Psy tej rasy posiadają wszechstronne przeznaczenie. Niejednokrotnie pracują jako psy lawinowe, gruzowiskowe czy służbowe. Często wykorzystywane są przy tropieniu. W związku z czym sprawdzają się przy wykrywaniu substancji łatwopalnych, materiałach wybuchowych, narkotyków, a nawet przy poszukiwaniach zaginionych ludzi. Poza tym pomagają również ludziom niepełnosprawnym.

Owczarek niemiecki może przebywać w zróżnicowanych warunkach klimatycznych, ponieważ jest odporny na niskie temperatury. Dobrze znosi śnieg czy deszcz, jak również słoneczną pogodę, a więc w związku z tym może pracować w różnych warunkach pogodowych. Nie jest on psem kanałowym ani przytulanką.

Człowiek, który decyduje się na posiadanie owczarka niemieckiego powinien zdawać sobie

sprawę, że należy jego odpowiednio wychować w przypadku, kiedy pragnie mieć z niego niezawodnego przyjaciela, towarzysza w codziennym życiu i obrońcę w razie niebezpieczeństwa. Charakter psa w dużym stopniu uzależniony jest od cech wrodzonych, ale jego sylwetkę psychiczną również kształtuje właściciel.

YORKSHIRE TERRIER

Yorkshire Terrier pochodzi z północnej Anglii, a miejscem jego zamieszkania były hrabstwa: Yorkshire, Manchester i Leeds. Pierwotnie tkacze używali ich do tępienia szkodników, które zagnieżdżały się w wyrobach włókienniczych i przędzy, a następnie w tym samym celu były wykorzystywane w młynach i kopalniach.

HISTORIA

W dzisiejszych czasach Yorkshire Terrier jest to wyłącznie pies do towarzystwa i mimo małego

wzrostu jest aktywny, silny, odważny i pełen wew-
rwy, posiadający wszystkie cechy temperamentu
teriera. Jest to doskonały pies rodzinny o „wiel-
kim sercu”. Dzięki swojej inteligencji i błyskotli-
wości jest popularnym psem, który posiada grono
wielbicieli.

W 1967 roku Anna Fangor, która jest wśród ho-
dowców znanym autorytetem sprowadziła po raz
pierwszy z Anglii do Polski Yorkshire Terriera,
który był suczką. Następnie z tej samej hodowli
został sprowadzony do niej piesek. We współcze-
snych czasach w naszym kraju istnieje wiele ho-
dowli psów tej rasy. Cieszy się on w Polsce bardzo
dużą popularnością.

WYGLĄD

Przodkami yorków były psy, których waga docho-
dziła nawet do 13 kg i prawdopodobnie były to
różne teriery i maltańczyk. Waga współczesnych
yorków posiadających rodowód i uczestniczących
w wystawach przeważnie nie przekracza 3,5 kg.
Yorki z rodowodem, jak również bez rodowodu

mogą ważyć 5 czy 7 kg. Zdarzają się także yorki do 10 kg, które wielkością i charakterem nie odbiegają od swoich przodków. Yorkshire Terrier posiada przeważnie umaszczenie stalowo-złote.

Yorkshire Terrier jest małym pieskiem o delikatnej budowie. Głowa jego jest nieduża i płaska z niezbyt długą kufą. Oczy ma średniej wielkości, które skierowane są do przodu, a jego średniej wielkości uszy są w kształcie litery „V”. York swój prosty ogon nosi ponad linią grzbietu. Jego długie i jedwabiste włosy są proste i błyszczące. Yorkshire Terrier ma charakterystyczne ciemnostalowo-niebieskie umaszczenie z płowym podpaleniem głowy i klatki piersiowej.

PIELĘGNACJA

Psy tej rasy cieszą się długim życiem i dobrym zdrowiem. Średnia życia tych małych psów waha się w granicach 15 -16 lat, a nawet dłużej. Odpowiednie żywienie, regularne szczepienia, spacery i zabiegi pielęgnacyjne mają wpływ na wygląd

yorka i stanowią skuteczne metody zapobiegawcze chorobom zakaźnym.

Yorki nie posiadają sierści, mają włos o podobnej strukturze do włosa ludzkiego, który całe życie rośnie, podobnie jak u człowieka. Nie posiadają podszerstka. Do pielęgnacji i higieny yorka powinno używać się wysokiej jakości środków pielęgnacyjnych. Do codziennych zabiegów yorka należy szczotkowanie psa.

Yorkshire Terrier powinien być kąpany w zależności od potrzeb, średnio co 1 czy 2 miesiące.

Do kąpieli tej rasy psa będą potrzebne następujące kosmetyki i akcesoria:

- Specjalny szampon,
- balsam,
- olejek do natłuszczenia włosa,
- grzebień, najlepiej z cienkimi zębami,
- ręcznik, a w razie potrzeby suszarka do suszenia włosów,

- szczotka metalowa, tzw. „pudłówka” czy z naturalnego włosa.

Kąpiel powinna zostać przeprowadzona w letniej wodzie, maksymalnie o temperaturze **39°C**. Na dnie miski czy wanny należy umieścić matę antypoślizgowa lub ręcznik. Pielęgnacja yorka nie polega tylko na kąpeli, należy zadbać również o jego oczy, uszy, pazurki i narządy płciowe. Trzeba dbać o jego zdrowie. Yorkshire Terrier nie toleruje wysokich mrozów. Zimą należy ubierać go w bezrękawnik lub kurteczkę, która będzie chronić czworonoga przed zimnem i mrozem. Pies zdrowy to wesoły i szczęśliwy.

TEMPERAMENT

Yorkshire Terrier jest psem ruchliwym, który często lubi tulić się do swojego właściciela, jest doskonałym towarzyszem w każdych warunkach mieszkaniowych, zarówno w willi, domu z ogrodem, jak także w małym mieszkaniu. York uwielbia spać na kanapie ze swoim właścicielem.

Swoim pogodnym usposobieniem potrafi wprowadzić w rodzinie radosny nastrój. Niekiedy jest zazdrosny, uparty i obrażony, a podczas spaceru chce podążać wcześniej zaplanowaną trasą.

Yorkshire Terrier należy do popularnych i luksusowych psów. Psy tej rasy są wspaniałymi obserwatorami, szybko uczą się komend i lubią zabawy z domownikami. Yorki potrafią być także opiekuńcze wobec innych mniejszych zwierząt i członków rodziny. Jednak często nie są ufne w stosunku do obcych, nieznanych im ludzi. Głośnym szczekaniem bronią swojego terytorium i swojej posesji.

Yorkshire Terrier znany ze słodkiego i dumnego wyglądu oraz opływowej i zwartej sylwetki uważany jest za czworonoga hipoalergicznego, ze względu na to, że nie posiada sierści, tylko włosy. Poza tym na jego skórze można zauważyć nieduże ilości złuszczonego naskórka, który najczęściej bywa przyczyną alergii.

Pieski tej rasy lubią dominować i dlatego nie rzadko rządzą swoim właścicielem. Ze względu na

swoją niesamowitą odwagę są w stanie zaatakować dużego psa, np. labradora czy owczarka niemieckiego. Należy pamiętać, że York pomimo swojego słodkiego wyglądu nie jest zabawką. Yorkshire Terrier to jedna z najbardziej popularnych ras na kuli ziemskiej i wspaniały przyjaciel człowieka.

SHIH TZU

Shih Tzu to pies ozdobny, rodzinny i towarzyski. Jest to rasa bardzo reprezentacyjna. Porusza się on bez wysiłku i sprawia wrażenie, jakby płynął nad ziemią. Pies rasy Shih Tzu stworzony jest do udziału w konkursach piękności.

Shih Tzu prawdopodobnie pochodzi z Tybetu. Rasa ta najbardziej została rozpowszechniona w Chinach. Zwierzęta te mieszkały w cesarskich pałacach, jako podarunki od tybetańskich mnichów. Były one ulubionymi psami dynastii Ming. Do Europy trafiły na początku XX wieku.

OPIS PSA

Shih Tzu jest małym psem o lekko prostokątnej budowie ciała. Jego głowa z przodu ma wygląd chryzantemy, dlatego inna nazwa tej rasy to **santhemum dog**. Jego duże oczy są ciemne i szeroko rozstawione. Ten pies odznacza się długimi wąsami i brodą. Posiada ogon zagięty nad grzbietem z bujnym włosiem. Jego waga waha się w granicach 4,5 – 8 kg. Dojrzałość osiąga w wieku 1 – 3 lat. Długość życia wynosi 11 – 16 lat.

Pies rasy Shih Tzu posiada dowolne umaszczenie, np. białe, a nawet czarne. U łaciatego czworonoga pożądana jest biała strzałka i końcówka ogona. Szata tego czworonoga jest dwuwarstwowa. Złożona jest z długiego i gęstego oraz jedwabistego włosa okrywowego. Włos ten niekiedy jest lekko falisty, ale nie kręcony. W skład dwuwarstwowej szaty wchodzi jeszcze dosyć obfity podszerstek.

TEMPERAMENT CZWORONOGA

Rasa ta polecana jest każdej rodzinie, alergikom, osobie starszej oraz średnio aktywnej. Nie powinien nim opiekować się człowiek, który dysponuje zbyt małą ilością wolnego czasu albo nie lubi spędzać dużo godzin na zabiegach pielęgnacyjnych swojego czworonoga.

Jest to pies niezwykle wesoły, odważny i towarzyski. Uwielbia być przytulany i leżeć na kolanach swojego właściciela. Jest to typowy kanapowiec, ale jednocześnie wspaniały kompan do zabaw z dziećmi. Ma przyjazny stosunek do innych psów i zwierząt. Rasa ta odznacza się niską tolerancją w stosunku do upału czy mrozu.

PIELĘGNACJA I ZDROWIE

Pies rasy Shih Tzu potrzebuje codziennej i czasochłonnej pielęgnacji, ponieważ jego długi włos ulega kołtunieniu. Dobrym rozwiązaniem jest rozczesywanie jego szaty grzebieniem i modelowanie szczotką. Psy, które uczestniczą w wystawach powinny być poddane dodatkowym zabiegom. Jeżeli nie bierze on udziału w pokazie

piękności, to można jego włos przycinać co miesiąc, gdyż rośnie przez całe życie psa.

Ważnym czynnikiem w pielęgnacji psów jest higiena oczu, zębów i uszu, jak również ochrona przeciw pasożytnicza i przycinanie pazurów. Psy te rzadko chorują. Mogą jednak mieć problemy z oczami, udarem cieplnym, zwężeniem nozdrzy, czy chorobą nerek. Mają również skłonności do zwichnięcia rzepki kolanowych i wypadania dysku. Zalecane są u tych czworonogów badania oczu. Ponadto należy uważać, żeby zwierzęta te nie przegrzewały się podczas upałów.

ŻYWIENIE I OPIEKA

Psu dorosłemu można podawać jeden większy posiłek lub dwa mniejsze. Szczeniak powinien być karmiony 4 razy dziennie, a w późniejszym okresie 3 razy na dobę. Pokarm można przygotować samodzielnie lub podawać dobrze zbilansowaną karmę znanej marki. Zwierzak powinien mieć zawsze dostęp do świeżej wody. Pies ten ma

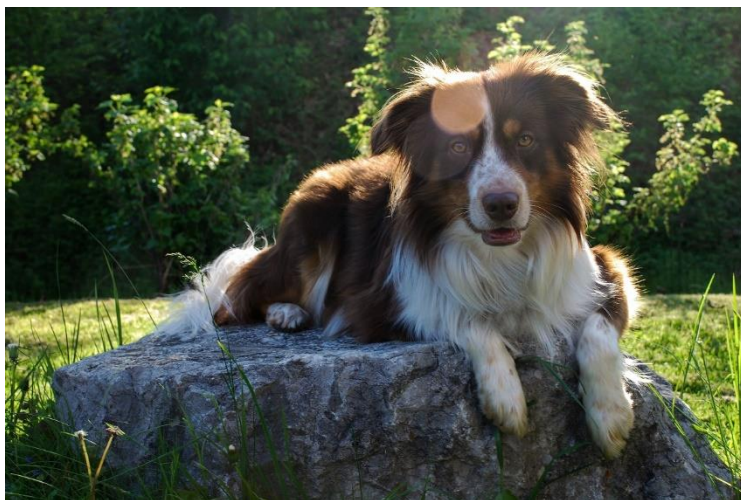
tendencję do tycia, dlatego należy kontrolować ilość podanego jedzenia.

Pies rasy Shih Tzu przepada za towarzystwem człowieka. Jest on inteligentny, spokojny i zrównoważony. Nie wymaga częstych spacerów, chociaż jest psem żywiołowym i lubi ruch. Kiedy pada deszcz, zwierzak ten woli zostać w domu. Wspólny przyjaciel człowieka i mało hałaśliwy. Bliski kontakt czworonoga z właścicielem i każdego dnia zabawy w pełni zaspokoją jego potrzeby.

BORDER COLLIE

Border collie to nie tylko pies pasterski, ale także sportowy, który jest polecany pasjonatom pasterstwa i innych dyscyplin kynologicznych. Pies ten jest jedynym na kuli ziemskiej owczarkiem, który do dzisiaj sprawdza się na farmach całego świata pełniąc swoją pierwotną rolę. W Polsce rasa ta jest znana od niedawna.

Border collie jest niezwykłym czworonogiem, który stał się ulubieńcem ludzi na całym świecie. Zachwyca jego wysoki poziom inteligencji, precyzja i siła, a szczególnie bezwarunkowe oddanie

człowiekowi. W pasterstwie sprawdza się doskonale, ale nie na polskich pastwiskach, gdzie jest mała ilość owiec w porównaniu z innymi państwami.

HISTORIA

Border collie nazywany jest również Working Sheepdogs, co oznacza pracujące owczarki. Historia jego jest długa i wiadomo, że sięga czasów starożytnych. Już w tamtych czasach nastąpił rozwój rasy, której początek dały różne psy pasterskie. Jednym z pierwszych zajęć, jakie musiały wykonywać udomowione psy jest pasterstwo.

Selektywna hodowla stworzyła owczarki, które dzięki pasterskim umiejętnościom mogły zastąpić człowieka, zajmując się wypasem owiec. Przepędzały duże stada na dalekich dystansach, odnajdywały zagubione owce w trudnych warunkach klimatycznych i terenowych, wykonując ciężką pracę ludzi.

W przeciągu lat owczarki uległy zmianom. Ich budowa i szata dostosowała się do warunków

klimatycznych na których wykonywały trudną pracę. Musiały szybko biegać, być inteligentne, silne i wytrzymałe. Psy tej rasy nie mogły być agresywne wobec pilnowanych zwierząt. Poza tym musiały być pozbawione predyspozycji do polowań.

Border collie jest wynikiem długich i celowych starań wychowania idealnego psa pasterskiego. W 1873 roku zorganizowane zostały pierwsze próby pasterstwa w celu sprawdzenia możliwości różnych rasów psów. Podczas zawodów wyróżnił się pies o imieniu Hemp, który nie był agresywny i nie podgryzał owiec, jedynie spokojnie je okręzał przy użyciu hipnotyzującego wzroku. Jest on nazywany ojcem Border collie.

W 1906 roku opracowany został pierwszy standard tej rasy, ale w przeciwieństwie do innych wzorców nie opisywał on wyglądu psa, a tylko jego styl pracy. W 1915 roku wprowadzono ich nazwę, co miało związek z pochodzeniem tych czworonogów z pogranicza Anglii oraz Szkocji. Ojczyzną tych psów jest Wielka Brytania.

Rejestracja tych psów **Kennel Club in the United Kingdom (KC)** jest możliwa od 1976 roku.

WYGLĄD

Border collie to średniej wielkości pies, który posiada atletyczną i trochę wydłużoną elegancką sylwetkę. Waga psa waha się w granicach 17 – 22 kg, natomiast suki 13 – 20 kg. Wysokość tej rasy przekracza 50 cm. Jest on czworonogiem o dobrych proporcjach, szlachetnym wyglądzie i harmonijnej sylwetce. Długość jego życia wynosi w granicach 10 – 14 lat, a nawet dłużej.

Border posiada szeroką głowę z bardzo wyraźnym stopem i owalne oczy, które są szeroko rozstawione, koloru brązowego. Jego średniej wielkości uszy są szeroko osadzone na głowie i mogą być stojące albo częściowo załamane. Ma on umiarkowanie długiej, bogato owłosiony i nisko osadzony ogon. Koniec ogona jest fajkowato zagięty ku górze.

Nie jest polecany alergikom. Istnieją dwie odmiany jego szaty: krótka i średnio długa. Posiada

gęstą i średnio twardą sierść z gęstym podszerstkiem, która chroni go przed zmiennymi warunkami klimatycznymi. Posiada różnorodne umaszczenie, które może być dwukolorowe, tricolor, merle, gdzie nie powinna przeważać biel. Rzadko kiedy występuje jednolite umaszczenie, np. całe czarne.

TEMPERAMENT

Border collie to bardzo aktywny stworzenie, które porusza się gładkim i posuwistym kłusem. Przejawia tendencję do wpatrywania się i gonięcia uciekających obiektów. Kiedy zagania zwierzęta ma nierzadki ugięte łapy i trzyma się blisko ziemi. Nie jest agresywny, dlatego zwierzęta domowego w jego obecności są bezpieczne. Przyjazny jest w stosunku do innych psów, ale może być trochę nieufny.

Pies tej rasy wykazuje bardzo wysoki poziom aktywności i potrzebuje nieustannego zajęcia ze względu na swój duży temperament.

Lubi trenować sport z przystosowaniem do swojej predyspozycji. Jeżeli ma za mało ruchu może gonić wiewiórki w parku czy ludzi jeżdżących na rolkach. Jest on idealnym towarzyszem dla osoby aktywnej.

Border collie szybko się uczy, jest skłonny do zabawy i uwielbia współpracę z człowiekiem, który będzie dla niego doświadczonym przewodnikiem. Jest on wylewny w okazywaniu uczuć, przejawiając chęć ciągłego przebywania ze swoim opiekunem, którego potrafi kochać szczerze.

Border collie to rasa hodowana w dwóch liniach: wystawowej i użytkowej, które znacznie różnią się od siebie wyglądem. Psy te nie nadają się dla ludzi, którzy ich nie rozumieją i nie mają dla nich czasu. Nie są polecane ludziom starszym i zapracowanym rodzinom. Border to pies towarzyski, który nie lubi samotności. W dzisiejszych czasach jest jedyną rasą, która ma możliwość podwójnej rejestracji.

MALTAŃCZYK

Maltańczyk jest psem ozdobnym, rodzinnym i do towarzystwa. Jest on ślicznym czworonogiem miniaturowych rozmiarów, który podbił serca wielu ludzi. Potrafi bezwarunkowo kochać swojego opiekuna. Zaliczany jest do zwierząt reprezentacyjnych i pełnych wdzięku.

Maltańczyk jest uroczym pieskiem, który lubi ludzkie towarzystwo. Inne jego nazwy to: maltese, bichon maltiase. Decydując się na czworonoga tej rasy należy odwiedzić hodowlę cieszącą się dobrą reputacją. Najlepiej skontaktować się z

lokalnym stowarzyszeniem hodowców i tam wybrać kilku z nich.

KRÓTKA HISTORIA RASY

Maltańczyk jest jedną z najstarszych psich ras i najstarszym psem do towarzystwa. Jego historia sięga starożytności. Wzmianki o tych zwierzętach pojawiły się już 300 lat p.n.e. Zwierzęta te upamiętnione są również w greckiej sztuce z V wieku. Rasa ta została rozpowszechniona na całym kontynencie europejskim i w Azji. Psy te hodowane były w czystości jedynie na Malcie. Rdzenna rasa została odizolowana od innych zwierząt.

Od wieków zadaniem tej rasy było towarzyszenie człowiekowi, dlatego hodowane były wyłącznie jako psy ozdobne. Do Anglii sprowadzono je na początku XIV wieku. W kraju tym szybko stały się ulubieńcami ludzi z wyższych sfer. Czworonogi te w początkowym okresie nazywane były lwimi pieskami. Rasa oficjalnie została uznana w 1888 roku i od tej pory zaczęła rosnąć popularność maltańczyka.

WYGLĄD

Maltańczyk to malutki i ozdobny kanapowiec o uroczym wyglądzie. Wysokość psa waha się w granicach 21 – 25 cm, a suki wynosi od 20 do 23 cm. Waga tego ślicznego czworonoga wynosi od 3 do 4 kg. Nadaje się dla alergików ze względu na pokrycie ciała włosami. Długość jego życia wynosi w granicach 12 – 16 lat.

Maltańczyk posiada dosyć szeroką głowę, niewiele dłuższą od kufy. Stop jest pod kątem 90 stopni. Jego okrągłe oczy mają kolor ciemnej ochry. Ma żywy i bystry wzrok. Posiada trójkątne uszy, które są wysoko osadzone i nieznacznie uniesione. Sylwetka jego mieści się w kwadracie. Ogon jest gruby u nasady i zwęża się ku końcowi. Może być również zagięty.

Maltańczyk wyróżnia się jedwabistymi włosami, które nadają mu charakterystycznego wyglądu. Szata jest błyszcząca i gęsta. Włosy proste i długie ciężko opadają sięgając do ziemi. Rasa ta posiada czyste białe umaszczenie albo w odcieniu kości słoniowej.

Ne linieje, ale włosy należy rozczesywać codziennie. Włosy w odcieniu bieli ciężko jest utrzymać przy pyszczku i oczach. Dlatego powinno się używać szamponów wybielających.

TEMPERAMENT

Maltańczyk jest bystrym i sympatycznym czworonogiem, który uwielbia towarzystwo człowieka. Nie znosi samotności. Przebywając długo bez ludzkiego towarzystwa może mieć depresję. Jest psem delikatnym i wrażliwym. Szybko uczy się tego, co sprawia mu przyjemność. Może brać udział w psich sportach, ponieważ odznacza się dobrą kondycją.

Porusz się lekko i delikatnie, sprawiając wrażenie, jakby sunął nad ziemią. Wystarczą mu niedługie spacerki. Natomiast w deszczowe dni zadowolony się zabawą i domowymi ćwiczeniami. Ma w sobie dużo energii, co sprawia, że można z nim trenować. Pozostawiony w domu sam często jest hałaśliwy. Głośno wówczas szczeka manifestując w ten sposób swoje niezadowolenie.

Maltańczyk do innych psów i zwierząt ma przyjazny stosunek. Lubi zabawy z dziećmi. Do obcych ludzi jest nieśmiały i nieufny. Jest to pies spokojny i zrównoważony, a jednocześnie wesoły o wysokim poziomie aktywności. Średnio toleruje upały i mrozy. Polecany jest ludziom niezapracowanym, którzy dużo czasu spędzają w domu. Doskonale również nadaje się dla rodzin z dziećmi i osób starszych.

Maltańczyk cieszy się dużą popularnością w polskich domach. Ten atrakcyjny i inteligentny pies doskonale nadaje się do niedużych mieszkań. Za interesowanie nim rośnie nie tylko ze względu na jego wygląd, ale również na długowieczność. Maltańczyk odpowiednio żywiony i pielęgnowany nie będzie często chorował.

ŻYWIENIE PSA

Psy podobnie jak wilki, żeby cieszyły się doskonałym zdrowiem nie powinny być żywione wyłącznie mięsem, ponieważ taka dieta nie zawiera ważnych składników odżywczych. Do prawidłowego żywienia potrzebne im są: tłuszcze, węglowodany, witaminy, błonnik i składniki mineralne. Jedzą także składniki pochodzenia roślinnego.

Żywienie psa uzależnione jest od wielu czynników:

- wieku lub etapu rozwoju,
- trybu życia czy wykonywanej pracy, jak np. charty wyścigowe czy psy zaprzęgowe,
- rasy, gdyż małe rasy dojrzewają wcześniej niż duże, czy olbrzymie,
- rozmiaru, ponieważ nawet w obrębie jednej rasy psy mogą różnić się wielkością, np. yorkshire terrier,
- stanu zdrowia,

- płci, w zależności o tego czy suka jest karmiąca czy szczenna.

Psy powinny otrzymywać w pokarmie taką ilość kalorii która będzie w stanie pokryć ich zapotrzebowanie na energię. Powierzchnia ciała psa ma związek z zapotrzebowaniem na energię. W przeliczeniu na kilogram mniejszy pies ma większą powierzchnię ciała od psa dużego, co oznacza, że większe zapotrzebowanie na energię. Systematycznie monitorowanie wagi i zdrowia psa jest najlepszym sposobem na ustalenie dokładnej dawki energii.

Psa można karmić gotowymi karmami produkowanymi przez firmy, które cieszą się dobrą renomą na rynku. Zarówno karmy suche, jak wilgotne nie różnią się między sobą składnikami odżywczymi przy takim samym składzie. Gotowe karmy można uzupełniać posiłkami samodzielnie przygotowanymi w domu lub tylko takimi karmić naszego pupila.

Jeżeli decydujemy się na gotowe karmy należy wybierać renomowane firmy, które w wyniku licznych badań mają ustalone zapotrzebowanie zwierząt na składniki odżywcze w zależności od różnych etapów rozwoju. Często składem pokarmu zajmują się weterynarze lub specjaliści od żywienia, sprawdzając czy produkt spełnia międzynarodowe standardy. Gotowe karmy w zależności od zawartości wody dzielą się na kilka grup.

W przypadku karmienia naszego czworonoga tylko posiłkami przygotowanymi w domu, powinniśmy upewnić się, że podawane potrawy mają potrzebne składniki ożywcze w odpowiednich proporcjach. Przeważnie w skład posiłku przygotowanego w domu wchodzi chude mielone mięso czy drób ugotowany razem z warzywami, ryżem lub makaronem. Na śniadanie można podawać psu suchą karmę, a dopiero na wieczór naszykować główny posiłek. Do gotowanych posiłków powinno dodawać się witaminy. Od mięsa czerwonego łatwiej trawione jest mięso z kurczaka czy z indyka.

Psu można również podawać w małej ilości surowe ryby i jajka, lecz najlepiej karmić naszego czworonoga gotowanymi rybami, jajkami czy gotowaną wątróbką. Wskazane jest podawanie produktów mlecznych, które zawierają duże ilości: białka, tłuszczu, wapnia fosforów, węglowodanów, jak również witaminy z grupy: A i B.

Niezastąpionym źródłem wapnia dla szczeniąt jest mleko, chociaż organizm psów w późniejszym okresie w większości nie toleruje laktozy w mleku. Dorosły pies wypijając większą ilość mleka może dostać biegunki lub mleko może wywołać u psa alergię skórą, która objawia się świądem. Wskazane jest podawanie białego lub żółtego sera.

Obok posiłków bardzo ważna jest czysta, świeża woda, która dla naszego pupila powinna być dostępna bez ograniczenia. Dzielne zapotrzebowanie czworonoga na wodę wynosi 40 ml na kg wagi w zależności od pokarmu i otaczającej temperatury. Zapotrzebowanie na wodę zwiększone jest w związku ze spożywaniem suchej karmy, jak

również w przypadku chorób, np. cukrzycy czy choroby nerek.

Naczynia do wody i posiłków powinny być utrzymywane w należytej czystości, tzn. myte po każdym posiłku. Dla naszego pieska można kupić miski ceramiczne, metalowe lub z tworzywa sztucznego, a ich wielkość dostosować do ilości spożywanego pokarmu. Zarówno pies dorosły, jak również szczeniak powinny spożywać pokarm z oddzielnych misek.

Szczeniaka od 3 do 6 miesiąca należy karmić trzy razy dziennie. Psu od 6 do 12 miesiąca powinno podawać się dwa posiłki. Natomiast pies dojrzały może jeść jeden lub dwa posiłki w ciągu dnia. Ilość pokarmu należy dostosować do dziennego zapotrzebowania energetycznego psa. Oznaką dobrego żywienia psa jest jego aktywność i dobra kondycja, utrzymywana prawidłowa waga oraz widoczna zdrowa skóra i sierść.

ZDROWIE PSA

Zdrowie psa to nie tylko obrona go przed chorobami, ale także ochrona przed stresem. Bardziej specjalistycznej pomocy należy spodziewać się ze strony lekarza weterynarii.

LECZNICE DLA ZWIERZĄT

Zdrowie psa i jego kondycja uzależniona jest od zaangażowania w dobro czworonoga jego właściciela, który powinien zapewnić zwierzęciu podstawową opiekę i odpowiednie jedzenie. Bardzo ważne w życiu czworonoga są spacery i regularne szczepienia, wykonywane w gabinecie weterynaryjnym.

Lekarz weterynarii nie zajmuje się tylko leczeniem chorych zwierząt, ale również udzieli praktycznych informacji i cennych wskazówek, które dotyczą opieki nad psem. W wielu lecznicach dla zwierząt można uzyskać informacje na temat usług fryzjerskich i hoteli dla psów, a nawet

wywiesić własne ogłoszenie na znajdujących się tam tablicach.

W ostatnich latach doszło do pokaźnego rozwoju weterynarii, gdzie nie tylko można zrobić badanie krwi czy prześwietlenie rentgenowskie, ale także diagnostykę w postaci ultrasonografii, tomografii komputerowej czy rezonansu magnetycznego. Wykorzystywane są zarówno stare i najnowocześniejsze metody terapeutyczne i diagnostyczne.

UKŁAD ODPORNOŚCIOWY

Zwierzęta podobnie, jak ludzie posiadają wiele mechanizmów obronnych, które chronią je przed mikroorganizmami i działają niezawodnie, kiedy zwierzę jest zdrowe. Naturalna odporność organizmu jest bardziej trwała, niż odporność, jaką dają szczepienia. Z tego względu szczepienia trzeba ponawiać w wyznaczonym czasie.

Organizm zwierzęcia natychmiast rozpoczyna produkcję przeciwciał, jeżeli szkodliwy czynnik pokona barierę pierwszego rzędu. Białe krwinki, które umiejscowione są głównie w śledzionie i

węzłach chłonnych wytwarzają przeciwciała, które krążą w krwiobiegu.

Do barier pierwszego rzędu, które znajdują się w organizmie psa należą:

- błony śluzowe w nosie, tchawicy i oskrzelach, których zadaniem jest wyłapywanie szkodliwych substancji i zapobieganiu przeniknięciu ich do płuc,
- zdrowa skóra, która jest barierą fizyczną,
- wątroba niszcząca toksyny wytwarzane przez bakterie,
- kwas żołądkowy, do którego należy zwalczanie szkodliwych drobnoustrojów przedostających się do układu pokarmowego,
- śluz, który wytwarzany jest przez nabłonek jelitowy, zapewnia dodatkową ochronę,
- z moczem i kałem organizm psa wydalą szkodliwe czynniki chorobotwórcze.

Wyróżnia się odporność czynną i bierną organizmu zwierzęcia. Ta pierwsza oznacza reakcję organizmu na szczepionkę lub chorobę, która polega na wytwarzaniu przeciwciał przez własny układ odpornościowy psa. Odporność bierna posiada nowo narodzone szczenię, któremu suka przekazuje przeciwciała, ponieważ jego układ odpornościowy nie jest jeszcze w pełni rozwinięty.

SZCZEPIONKI

Zdrowie psa to zapobieganie groźnym chorobom poprzez szczepienie zwierzęcia. Pierwszą szczepionkę przeciwko nosówce, parwowirozie i zakaźnemu zapaleniu wątroby otrzymują niektóre szczeniaki już w wieku 6 tygodni. W wieku 9 tygodni szceniak powinien być ponownie zaszczepiony przeciwko tym chorobom, a dodatkowo przeciw kaszlowi kenelowemu.

Wskazane są także szczepienie przeciwko wściekliznie i leptospirozie. Dobrym rozwiązaniem jest produkcja jednej szczepionki przeciwko kilku chorobom, co zmniejszy liczbę szczepień, a tym

samym stresujących dla czworonoga wizyt u weterynarza. Szczepionki mogą być podawane psu w postaci zastrzyków, jak również kropli do nosa.

PASOŻYTY

Psy narażone są na cierpienia z powodu wielu pasożytów, które dzielą się na zewnętrzne i wewnętrzne. Przykładem mogą być pchły i świerzbowce, kleszcze, które atakują skórę czy glisty i tęgoryjce, które należą do pasożytów wewnętrznych, umiejscawiających się w organizmie psa. Większość pasożytów atakuje tylko określone gatunki zwierząt. Wyjątkiem jest kocia pchła, która gryzie również psy.

Pchły przenoszą wewnętrzne pasożyty. Pies po poćknięciu pchły może zarazić się psim tasiemcem. Nie wystarczy tylko odpchlenie psa, ale także środki przeciwko pchłom należy zastosować u pozostałych zwierząt i w miejscach przebywania psa. Kleszcze można spryskać płynem przeciwko pchłom lub wyjąć je wraz z ryjkami, żeby

pozostałości pasożytów nie wywołały zapalenia skóry.

W orgazmie psa mogą pasożytować różne gatunki robaków. Pies najczęściej atakowany jest przez: glisty, tęgoryjce, tasiemce, włosogłówki, nicienie sercowe i płucne. Psa należy odrobaczyć podając mu do połknięcia tabletkę. Jajami tęgoryjców i glist może zarazić się również człowiek. Jaja pasożytów wydalone są z odchodami zarobaczonych psów.

Psa należy obserwować i zareagować na nietypowe zachowanie czworonoga. Pierwszymi oznakami pogorszenia się stanu zdrowia psa mogą być zmiany w jego zachowaniu. Pies może przejawiać mniejszy apetyt albo wzmożone pragnienie, ignorować zaproszenie na spacer czy być mniej aktywny, niż zwykle. Jeżeli opiekun psa podejrzewa, że jego pupil jest chory powinien zabrać go do weterynarza na badania.

Pies został udomowiony, żeby pomagać i towarzyszyć ludziom w codziennym życiu. Jest on uważany za najlepszego i najwierniejszego przyjaciela

człowieka. Udomowione zwierzę posiada także swoje potrzeby, o których dobry i troskliwy właściciel nigdy nie powinien zapominać.

SZCZEPIENIA PSA

Szczepienia psa są niezbędne w celu utrzymania zwierzęcia w zdrowiu i dobrej kondycji. Specjalistyczną opiekę zapewnia czworonogowi lecznica dla zwierząt, gdzie lekarz weterynarii udziela fachowych porad, wykonuje szczepienia, a także leczy zwierzęta i przeprowadza operacje w wydzielonych klinikach.

Szczepienia psa wykonywane są nie wcześniej, niż w wieku sześciu tygodni. Przed szczepieniem pupil powinien zostać odrobaczony, a w dniu szczepienia zdrowy. Szczepienia nie tylko odgrywają ważną rolę w życiu czworonoga ze względu na jego stan zdrowia, ale także chronią go przed śmiertelną chorobą, jaką jest wścieklizna, która w konsekwencji doprowadza zwierzę do śmierci.

PIERWSZA WIZYTA W LECZNICY ZWIERZĄT

Szczepienia psa nie powinny być traumatycznym wydarzeniem dla pupila, ponieważ najlepiej

wcześniej zaplanować wizyty, podczas których nie będą dokonywane na zwierzęciu żadne zabiegi. W ten sposób pupil nie będzie miał niepożądanych skojarzeń i zaznajomi się z zapachem kliniki. Nie musi lubić to miejsce, ale przynajmniej je tolerować.

W lecznicy dla zwierząt niejednokrotnie można zaobserwować agresywne zachowanie psa, który zapiera się łapkami przed samym wejściem do kliniki lub, jak najszybciej próbuje z niej się wy dostać, ponieważ spowodowane jest to panicznym lękiem. Nie jest wskazane, aby wizyta w gabinecie weterynaryjnym była walką o przetrwanie zwierzęcia.

Warto zbudować pozytywne skojarzenia psiaka z wizytą w lecznicy dla zwierząt, gdzie pierwsze wizyty powinny być dla pupila wspomnieniem przyjemnym i pozbawionym zabiegów. Najlepiej, jak będą kojarzyły się czworonogowi z zabawą i smakołykami, co sprawi, że kolejne będą przebiegać bezproblemowo.

Dlatego wskazane jest, żeby przy pierwszych wizytach weterynarz tylko głaskał szczeniaka i zaglądał mu do pyszczka, za co pupil zachowujący się spokojnie powinien zostać nagrodzony smakołykiem. Po dwóch czy trzech takich wizytach młody piesek powinien przywyknąć do zapachów i warunków panujących w lecznicy. Dopiero później można wykonywać szczepienia.

RODZAJE SZCZEPIEŃ

Szczepienia psa nie powinny odbywać się wcześniej, niż w wieku sześciu czy siedmiu tygodni, ponieważ większość szczepionek niszczy cenne przeciwciała, które zawarte są w mleku psiej mamy. Obowiązkowym szczepieniem w Polsce, które powinno być wykonywane regularnie jest przeciw wścieklizna. W krajach, gdzie odnotowuje się przypadki wścieklizny, to wszystkie psy powinny być systematycznie szczepione. W Europie największymi roznośicielami wścieklizny są lisy.

Wścieklizna rozwija się w ciągu dwóch tygodni nawet do sześciu miesięcy i jest roznoszona poprzez ślinę chorych zwierząt, najczęściej w przypadku ugryzienia. Może być również przeniesiona poprzez kontakt zarażonej śliny z błoną śluzową: oka, jamy ustnej czy nosa, a także w skutek kontaktu z raną. Wirus wędruje wzdłuż nerwów do mózgu wywołując zapalenie i wiele innych powikłań. W końcowej fazie dociera do gruczołów ślinowych i śliny.

Zarażane psy wścieklizną przeważnie unikają światła i z natury łagodne zwierzę staje się agresywne, a w miarę rozwoju choroby, aż 25% czworonogów rzuca się na ludzi i zwierzęta. Zwykle w ciągu sześciu dni od pojawienia się objawów zapadają w śpiączkę i kończą życie. Wścieklizną mogą zarazić się nie tylko zwierzęta, ale również ludzie, dlatego spotykając na swojej drodze zwierzę o nietypowych objawach należy zachować szczególną ostrożność.

Innymi chorobami przeciwko którym wskazane są szczepienia psa, ale nieobowiązkowe to:

- nosówka,
- parwowiroza,
- zakaźne zapalenie wątroby,
- kaszel kenelowy,
- leptospiroza,
- koronowiroza.

Nosówka jest pierwszą chorobą wirusową atakującą psy, przeciw której została wynaleziona szczepionka. Na początku choroba objawia się utratą apetytu, kaszlem, bólem gardła i wyciekaniem żółtej wydzieliny z oczu i nosa, a także może wystąpić biegunka i zapalenie jelit. W ciągu następnych trzech tygodni choroba może ulec nasileniu i wówczas występuje u zwierzęcia drżenie mięśni, ataki padaczkowe, co w rezultacie może doprowadzić do paraliżu. Szczeniaki mają przeważnie uszkodzone zęby. Po przebytej nosówce układ nerwowy psa może ulec uszkodzeniu.

Parwowiroza może być wynikiem mutacji psiego wirusa, zakażenie psa następuje w wyniku kontaktu czworonoga z chorym osobnikiem lub jego odchodami. U najmłodszych szczeniąt choroba często powoduje zapalenie mięśnia sercowego, co kończy się nagłą śmiercią, a w razie pokonania choroby pupil dochodzi do zdrowia przez kilka tygodni. U starszych szczeniąt i osobników dorosłych objawami choroby to zapalenie jelit i gorączka wraz z wymiotami i biegunką.

Zakaźne zapalenie wątroby jest bardzo zaraźliwe i dotyka przeważnie młode psiaki powodując niejednokrotnie ciężkie uszkodzenie wątroby. Dużo czworonogów nie ma żadnych objawów, a inne mają złą kondycję. W każdym z tych przypadków choroba zostaje rozprzestrzeniona poprzez wydalany mocz. Chore osobniki tracą apetyt, mają wyciek z oczu i nosa oraz duże pragnienie, czasem pojawia się krwawa biegunka. Najlepiej jest jak najszybciej zdiagnozować chorobę.

Kaszel kenelowy należy do niegroźnych chorób, które dotyczą psy w różnym wieku i samoistnie

ustępuje. Suchy kaszel o różnym nasileniu powoduje zapalenie tchawicy i oskrzeli, przy czym mogą towarzyszyć problemy z przełykaniem i nudności. Choroba zostaje rozprzestrzeniona drogą kropelkową wśród psów, które znajdują się na ograniczonej przestrzeni, szczególnie latem w psich hotelach.

Leptospiroza wywoływana jest przez różne szczepy bakterii i roznoszona jest przez zakażony mocz i może być niebezpieczna także dla człowieka. Atakuje ona nerki w skutek czego następuje chroniczna niewydolność nerek. Poważny stan choroby to: nieświeży oddech, owrzodzenie jamy ustnej, wymioty i apatia. U osobników, które przeszły chorobę dochodzi do trwałego uszkodzenia nerek.

Koronawiroza to zaraźliwa choroba występująca na całym świecie, która objawia się zapaleniem żołądka i jelit oraz wymiotami i biegunką. Przebieg jej jest przeważnie łagodny. Narażone są psy w każdym wieku i wszystkich ras, a choroba szczególnie atakuje szczeniaki w wieku 6 – 12

tygodni. Zbliżony jest do koronawirusów występujących u ludzi, kotów i świń. U większości dorosłych psów choroba przebiega bezobjawowo.

Szczepienia psa mogą być przeprowadzane w postaci zastrzyków czy kropli do nosa. Na rynku istnieją szczepionki, które produkowane są przeciwko kilku chorobom, co zmniejsza ilość wizyt w gabinecie weterynaryjnym, a tym samym jest to mniej stresujące dla pupila. W takim przypadku najlepiej doradzi weterynarz. Dorosły pies co roku powinien być obowiązkowo szczepiony przeciw wściekliźnie, natomiast inne szczepienia są dobrowolne, o czym należy pamiętać.

OPIEKA NAD PSEM

Kiedy zdecydujemy się na posiadanie psa, to powinniśmy wiedzieć kto z domowników będzie zajmował się czworonogiem. Kwestię tę należy przedyskutować z pozostałymi członkami rodziny. Powinniśmy upewnić się czy osoba, która podejmie się tego wyzwania sprosta wszystkim obowiązkom z wiązaniem z nowo przybyłym pieskiem.

Przyszły właściciel czworonoga zgodnie ze swoimi oczekiwaniami powinien dokonać wyboru odpowiedniej rasy psa, która spełni jego wymagania. Nie kierując się przy takim wyborze tylko sercem, ale przede wszystkim rozumem.

Człowiek który decyduje się na psa powinien wiedzieć, co w tym przypadku jest dla niego najważniejsze:

- Czy szuka dodatkowego członka rodziny, który będzie dzielił dom i życie?
- Czy chce zakupić psa z rodowodem i należeć do związku kynologicznego, aby w przyszłości uczestniczyć w wystawach?

- Czy chce uczestniczyć w zawodach sportowych?
- Czy potrzebuje psa dla dziecka niepełnosprawnego?
- Czy chce żeby pies pilnował posesji przed szkodnikami i nieproszonymi gośćmi?

Należy posiadać wiedzę na temat żywienia, pielęgnacji, zdrowia psa i zapewnienie jemu na starość odpowiedniej opieki, jeżeli mamy zamiar kupić, wziąć ze schroniska czy adoptować czworonoga. Nie należy zapominać o obowiązkowych szczepieniach w gabinecie weterynaryjnym.

Przyczyny oddania psa do adopcji mogą być różne, np. wyjazd rodziny na stałe za granicę, ciężka długotrwała choroba jego jedyne go właściciela czy kłopoty z psem, z którym rodzina nie chce lub nie potrafi sobie poradzić. Za granicą niejednokrotnie do adopcji oddawane są psy wyścigowe, tj. charty, które są bardzo łagodnymi

psami. Do adopcji trafiają także psy gończe, jak np. beagle.

Dzięki posiadanej wiedzy na temat psiej natury możemy pomóc jemu w nadchodzących kłopotach albo skorzystać z pomocy weterynarza. Po między psem, a człowiekiem powinna zawiązać się pewna komunikacja, ponieważ jest on nie tylko towarzyszem, ale także doskonałym kompanem.

Kondycja psa i jego zachowanie w dużym stopniu zależy od rodziny, w której przebywa. Psu w domu czy ogrodzie należy zapewnić bezpieczne warunki. Trzeba między innymi pamiętać, żeby nasz pies nie został oparzony przez iskrę z pieca czy kominka. Zamknąć psa w domu kiedy wyjeżdżamy samochodem z garażu czy kosimy w ogrodzie trawę.

Szczeniak powinien posiadać odpowiednie zabawki i gryzaki ze skóry, gdyż sprawia to jemu ulgę podczas ząbkowania i szybciej pozbędzie się mlecznych zębów. Właściciel powinien uczyć go czystości zaraz po przybyciu do nowego domu, a

także współżycia z innymi zwierzętami, które mieszkają z rodziną.

W przypadku posiadania w domu innego psa, nowego przybysza należy zapoznać z nim poza posesją. Większe zainteresowanie należy okazywać psu, który już wcześniej należał do rodziny. Wspólna zabawa czworonogów powinna być nadzorowana przez człowieka, do czasu kiedy szczeniak nie zadomowi się w domu i nie zostanie zaakceptowany przez starszego psa.

Naszego pupila od samego początku należy przyzwyczajać do podróży, zarówno pociągiem czy samochodem. W pociągu, autobusie czy tramwaju pies powinien posiadać smycz i kaganiec. Natomiast w samolocie psa umieszcza się w specjalnej klatce. Małe psy mogą podróżować w samolocie na pokładzie, zaś duże w luku bagażowym. Można z psem również płynąć statkiem w kabinie pasażerskiej lub umieścić go w specjalnym pomieszczeniu.

Kiedy wyjeżdżamy w delegację i nie możemy zabrać psa ze sobą można umieścić psiaka na ten

czas w hotelu lub zostawić w towarzystwie znajomego czy sąsiada lub wynająć osobę do opieki. Jednak mimo, że tęskni za swoim właścicielem powinien wiedzieć, że pan zawsze do niego wróci.

Pies, który jest dobrze traktowany jest niesamowicie wiernym i czułym towarzyszem i przez całe swoje życie darzy swojego pana miłością oraz zaufaniem. Jest najlepszym przyjacielem swojego właściciela, którego nigdy nie zdradzi.

PIELĘGNACJA PSA

W życiu psa nie tylko ważne jest pożywienie i woda, ale także regularna kąpiel, codzienne czesanie, obcinanie pazurów w miarę potrzeby czy higiena zębów. W sklepach dostępne są pasty do zębów ze specjalnym przeznaczeniem dla psów i miękkie szczoteczki do zębów. Istnieją również specjalne karmy, które ułatwiają czyszczenie zębów.

Szczeniak w domu powinien być od samego początku przyzwyczajany do zabiegów pielęgnacyjnych, podnoszenia czy dotykania. Każdego dnia należy sprawdzać oczy, uszy, pyszczek, brzuszek, łapki, ponieważ piesek przyzwyczaja się do tych zabiegów, jak również w ten sposób można szybciej u niego stwierdzić zmiany skórne czy zauważyć pojawienie się pasożytów, np. pcheł czy kleszczy.

Głównymi akcesoriami potrzebnymi do pielęgnacji psa to:

- szczotka,

- grzebień do czesania,
- gąbka do wycierania brudu pomiędzy poduszkami,
- waciki do usuwania wydzieliny z oczu oraz do zabezpieczenia uszów podczas kąpieli,
- ręcznik do wytarcia,
- rękawica do szczotkowania,
- tępo zakończone nożyczki, służące do skracania włosów na łapkach pieska, które wyrastają poza granice opuszek,
- obcinacz do pazurków, jeżeli są długie i przeszkadzają czworonogowi podczas chodzenia.

Ze względu na różny rodzaj sierści istnieją odpowiednie szczotki. Rasy o gęstej sierści szczotkuje się sztywnymi włosianymi szczotkami, szczotki z cienkich drucików lub z naturalnym włosiem stosuje się dla ras o długim delikatnym włosie, takich jak np. yorkshire terier.

Natomiast gumowe zgrzebła nadają się doskonale dla czworonogów o bardzo krótkiej i przylegającej sierści, np. bokserów. Łapy, pazury i poduszki wymagają ciągłej kontroli.

Grzebień rzadki wykorzystuje się do długiej delikatnej sierści, zaś gęste używane są do innego typu włosa i sfilcowanej sierści. Natomiast grzebień obrotowy nadaje się do wyczesywania grubego podszerstka. Przede wszystkim znajduje zastosowanie do czesania labradorów i owczarków niemieckich.

Przy regularnej pielęgnacji sierści psa, kąpiel potrzebna jest przy widocznym zabrudzeniu sierści. Przed kąpielą należy naszego pupila dokładnie wycesać. Do mycia używamy specjalnego szamponu i letniej wody. Po wykąpaniu czworonoga należy dokładnie jego spłukać i w miarę potrzeby wysuszyć włos suszarką.

Poza kąpielą należy pamiętać o przycinaniu pazurów u naszego psa. Nie przycinane pazury przy tylnych łapach mogą być przyczyną nadrywania, a w skrajnych przypadkach mogą się zakręcać i

wzrastać w skórę. Szczeniakowi należy przycinać pazury co sześć tygodni. Nawet u wielu dorosłych psów pazury nie ścierają się w naturalny sposób, ponieważ za mało biegają po twardym podłożu.

Dużo ras wymaga szczególnej pielęgnacji i profesjonalnego strzyżenia przez groomerów, tzn. psich fryzjerów, zwłaszcza wówczas, gdy właściciel ma zarejestrowanego psa rasowego w związku kynologicznym oraz uczestnicy w organizowanych wystawach dla czworonogów. Można również skorzystać z kursów organizowanych przez salony fryzjerskie dla psów i samemu nauczyć się tego fachu.

Czysty i zadbane psiak może cieszyć się kondycją i dobrym zdrowiem, jak również dłuższym życiem. Za wszystko, co dla niego robimy nasz pupil jest nam niesamowicie wdzięczny. Wygląd psa świadczy o jego właścicielu.

POPULARNE IMIONA PSÓW

Imię dla psa nie tylko jest wyznacznikiem jego wyglądu czy charakteru, ale również świadczy o jego właścicielu. Imię powinno być krótkie, przyciągać jego uwagę i nie kojarzyć się psu z komendą.

Właściciele psów wybierają dla swoich pupili często imiona najbardziej popularne, ale również rzadko spotykane. Trudno stwierdzić czym się sugerują. Niejednokrotnie wyglądem czy usposobieniem czworonoga, mając na uwadze jego płęć.

Często o wyborze imienia decydują sławne postaci historyczne i mitologia rzymska czy grecka, np. **Atena, Hades, Cezar, Zeus** czy **Herkules**. Jamnikowi można nadać imię Napoleon, ponieważ Bonaparte uwielbiał psy tej rasy i swojego pupila nazwał własnym imieniem. Psy noszą również imiona znanych kompozytorów, np. **Mozarta** czy **Beethovena**.

Niekiedy zdarza się, że właściciel psa nazywa swojego czworonoga nazwą kontynentu, rzeki czy wulkanu. Przykładem może być **Europa, Azja,**

Afryka, Missisipi czy **Etna** – znany wulkan. Opiekun psa nadaje mu także imię **Ural** czy **Teksas**. Pod tym względem jest wiele nieograniczonych możliwości.

Popularne są imiona z dziedziny muzyki, np. **Nutka, Akord, Etiuda** czy **Opera**. Często nazywają swoich podopiecznych pasjonaci muzyki, którzy chcą przez to wyrazić swoje muzyczne zainteresowania. Poza tym, ponieważ imię jest krótkie i łatwe do wymowy, jest to odpowiedni wybór.

Psy nierzadko nazywane są imionami tytułowych bohaterów książkowych i filmowych, zarówno występujących w roli ludzi czy zwierząt. Na przykład: **Śnieżka, Roszpunka, Tarzan, Fiona, Lassie, Łajka, Bella, Rambo, Szarik, Pluto, Reksio, Cywil, Alex, Barry, Dżok, Piorun** czy **Reks**. To jedne z najbardziej popularnych imion wybieranych dla psa.

Niekiedy właściciel psa wybiera dla swojego pupila imię ludzkie. Imiona mniej popularne wśród ludzi cieszą się większą popularnością w świecie zwierząt, np. **Lena** czy **Blanka**.

Z imion zagranicznych popularne są w naszym kraju, m.in. **Greta, Gabi, Wendy, Sabrina, Donald, Leonardo, Charlie, Ryki.**

Wybierając dla psa imię można wykorzystać zjawiska pogodowe, szczególnie w przypadku gdy pies odznacza się szybkością i siłą. Na przykład można nazwać czworonoga: **Błyskawica, Zefir, Tornado, Sztorm, Piorun, Wicher** czy **Tajfun.**

Można również spotkać psy, noszące nazwę kamieni szlachetnych, półszlachetnych, klejnotów lub substancji organicznych, które wykorzystywane są w biżuterii. Na przykład: **Diament** – najdrogocenniejszy kamień szlachetny, **Brylant** – powstający z diamentu po oszlifowaniu, **Rubin** – szlachetny, **Koral** – popularny klejnot stosowany w jubilerstwie czy **Bursztyn** – substancja organiczna.

Właściciel przy wyborze jednego z powyższych imion może sugerować się wyglądem swojego ulubieńca lub podkreślić znaczenie psa w domu, który jest drogocennym przyjacielem w rodzinie.

Popularne są dla psów imiona, stanowiące jednocześnie nazwę produktów do jedzenia, np. **Cukierek**, **Toffi**, **Inka**, **Snickers** czy **Fanta**. Ludzie posiadają nieograniczone pomysły w wyszukiwaniu popularnych czy nietypowych imion dla swojego psiaka.

Ważną rolę odgrywa charakter psa. Obserwując jego zachowanie i psoty, można nazwać go **Łobuz** czy **Wulkan**. Natomiast biorąc pod uwagę apetyt naszego czworonoga, trafnym dla niego imieniem będzie, np. **Łasuch**. Pies jako wyjątkowo inteligentne zwierzę, szybko pozna swoje imię i będzie na nie reagować.

Dobrze jest odpowiednio dobrać imię psa do jego osobowości. Najlepiej przyzwyczać czworonoga do jego imienia podczas pieszczot lub podawania pokarmu. Imię powinno przedyskutowane być z rodziną i nie zostać wybrane pochopnie. Należy pamiętać, że będzie nam towarzyszyło przez całe życie naszego najwierniejszego przyjaciela.

PODSTAWOWE PSIE KOMENDY

Podstawowe psie komendy powinien znać każdy pupil. Bardzo szybko uczą się szczenięta, już nawet w wieku ośmiu tygodni. Większość psiaków reaguje na główne komendy przed ukończeniem trzech miesięcy. Wszystko zależy od zaangażowania naszego pupila.

Podstawowe psie komendy właściciel czworonoga powinien wydawać szczeniakowi rozpoczynając jego szkolenie wcześniej w domu, zanim zapisze pupila do przedszkola, gdzie pozna zasady pracy z psem. Psiak chętnie uczy się, ponieważ liczy na ulubiony przysmak, który nie zawsze jest taki sam dla każdego psa.

Niektóre szczeniaki uwielbiają żółty ser czy suszoną wątróbkę, a inne wolą na przykład psie ciasteczka czy świeże ogórki lub melona. W początkowej fazie szkolenia najlepiej podawać jest za każdym razem nagrodę, które stopniowo można ograniczać i nagradzać wyłącznie pochwałą.

Szkolenie w dużym stopniu uzależnione jest od psiej rasy.

PODSTAWOWE KOMENDY

Podstawowe psie komendy należy uczyć w określonej kolejności, gdy pupil jest na smyczy. Za najtrudniejszą komendę uważana jest „do mnie”, a najłatwiejsza do nauczenia to „siad”, która powinna być uczona na samym początku. Szczeniaki z zainteresowaniem wykonują ćwiczenia, które mają pozytywne w ich odczuciu skojarzenia.

Do podstawowych komend, jakie powinno opowiadać szczenię należą:

- siad,
- waruj,
- zostań,
- równaj,
- cicho,
- aport,
- do mnie.

Siad to jedna z najbardziej znanych komend, którą wydając należy stanąć przed psem, trzymając nad jego głową ulubiony smakołyk. Kiedy pies wykonanie ćwiczenia trzeba dać mu nagrodę i go pochwalić. Niektóre psy nie siadają tylko cofają się, żeby nie było to powielane należy ustawić pupila w rogu pokoju. Znaczna większość psów wykonuje to zadanie już po tygodniu nauki.

Waruj to druga komenda po „siad”. Należy przygotować nagrodę i wsunąć rękę pomiędzy przednie łapki czworonoga w okolicy klatki piersiowej, wypowiadając jednocześnie komendę „waruj”. Pupil podążając nosem za swoim ulubionym smakołykiem przybierze pozycję leżącą. Nie zwlekając należy podać nagrodę psiakowi i pochwalić za wykonane ćwiczenie. Niektóre czworonogi uginają początkowo tylko kończyny do połowy. W takim przypadku powinno się delikatnie nacisnąć pieska dłonią, dopóki się nie położy.

Zostań jest to komendą, którą szczenię wykonuje zwykle po komendzie „waruj”. Należy stanąć

obok niego, pokazać mu zaraz przed nosem otwartą dłoń i wypowiedzieć komendę „zostań”. Następnie powinno wykonać się krok do przodu i dalej do tyłu i pochwalić szczenię za posłuszeństwo. Stopniowo trzeba zwiększać liczbę kroków i pilnować, żeby piesek nie wstał z miejsca. Po dwóch czy trzech tygodniach pupil powinien opłacać ćwiczenie.

Równaj to dobra komenda do wykonywania z siedzącej pozycji psa, którego trzeba zachęcić do spojrzenia na swojego właściciela, a następnie nakłonić żeby podążył za swoim nauczycielem, powtarzając ciągle komendę „równaj”. Pupil powinien w nagrodę otrzymać ulubiony smakołyk, kiedy będzie podążał na smyczy za właścicielem, patrząc mu w oczy.

Komendy „**cicho i aport**” nie mają zastosowania do wszystkich psów.

Cicho to komenda dla szczeniaków, które szczekają z byle powodu. Pieska należy pochwalić i wypowiedzieć „cicho”, kiedy spokojnie siedzi lub leży. Gdy zacznie szczekać trzeba przywołać go do

siebie i wypowiedzieć komendę „siad”, a następnie „cicho” i podać mu nagrodę, chwając jednocześnie za posłuszeństwo. Nie można jednak pupila całkowicie pozbawić szczekania.

Aport to komenda, która nie jest respektowana przez wszystkie rasy psów. Niektóre nie widzą w tym żadnego sensu, podczas gdy inne są urodzonymi aporterami. Ucząc pieska aportowania, należy wykorzystać w nim ten naturalny instynkt. Do aportowania najlepiej zastosować ulubioną zabawkę pupila.

W początkowej fazie zabawka powinna być rzucona na niedużą odległość. Razem z pieskiem należy pobiegnać do zabawki, ponieść ją i podać czworonogowi i powrócić na miejsce startu. Psiaki często aportują przedmioty, które później nie chcą oddać. W takiej sytuacji dobrym rozwiązaniem jest wymiana zabawki na ulubiony smakołyk lub pozwolić pieskowi na zabawę ulubionym przedmiotem.

Nierzadko ponowne rzucenie ulubioną zabawką jest dla psa wystarczającą nagrodą. W początkowym okresie najlepiej wykonywać to ćwiczenie, wykorzystując automatyczną smycz. Do aportowania stworzone są: labradory, pudle, setery i wyżły. Aportować lubią również: teriery, dalmatyńczyki, owczarki niemieckie i różne mieszańce.

Do mnie jest dla psa najtrudniejszą komendą, dlatego powinna być ostatnim zadaniem ze wszystkich podstawowych ćwiczeń. Tej komendzie trzeba poświęcić najwięcej czasu i uzbroić się w cierpliwość. Szczeniaki nie powinny biegać bez smyczy dopóki nie nauczą się powrotu do swojego właściciela. Naukę powinno rozpocząć się na terenie zamkniętym.

W przypadku, gdy pupil nie zastosuje się do naszego polecenia należy zabrać go do domu. Taka nauka może trwać nawet rok. Piesek nigdy nie powinien być karany za nieposłuszeństwo czy niewłaściwie wykonaną komendę. Szkolenie psa powinno zawsze polegać na nagradzaniu właściwych zachowań.

Psiak, który posiada nawyk skakania, trzeba go od tego odzwyczaić. Nie dopuszczać do takich sytuacji, gdy pupil zacznie skakać należy wyjść z pomieszczenia i zamknąć za sobą drzwi. W dalszej kolejności trzeba powrócić i wydać komendę „siad”, nagrodzić pupila, a jak znowu zacznie skakać powiedzieć „nie”. Powtarzać komendy aż do skutku.

Podstawowe psie komendy opanowane przez szczenię to ułożona droga do dalszej nauki. Poza tym pupil stanie się dobrze ułożonym i miłym towarzyszem. Szczenię szybko uczy się nowych ćwiczeń, zaś pies dorosły nastęrcza najwięcej problemów, ponieważ zdobył już złe nawyki. Duży pies wymaga więcej czasu i cierpliwości podczas szkolenia.

PIES W DOMU

Posiadanie w domu zwierzęcia łączy się z odpowiedzialnością i poświęceniem. Między człowiekiem a psem może nawiązać się niezwykła więź. Pies uznawany jest za najwierniejszego towarzysza człowieka.

Psa można adoptować, przygarnąć ze schroniska czy kupić z wybranej hodowli. W prezencie można podarować czworonoga w przypadku, gdy obdarowana osoba jest na to przygotowana i posiada odpowiednie warunki.

Przyszły właściciel może wybrać na członka swojej rodziny psa rasowego, mieszańca czy kundelka. Decyzja wymaga odpowiedniego przygotowania i dużej odpowiedzialności. Metryka rasowego szczenięcia jest podstawą do wydania rodowodu. Potomstwo dwóch różnych ras to mieszaniec. Natomiast pochodzenie kundelka nie jest znane.

Decydując się na adopcję psa przyszły właściciel często nie zna jego pochodzenia, ponieważ jest to

przeważnie pies dorosły. Nie zna również jego nawyków ani osobowości. Ma to również dobre strony, gdyż nie musi przechodzić przez cały proces dojrzewania psa, który trwa około 2 lat. Jest to wspaniałe rozwiązanie dla ludzi starszych.

Wybierają psa ze znanej hodowli, można spodziewać się zdrowego i typowego przedstawiciela danej rasy. Dobry hodowca stara się zapewnić swoim szczeniakom odpowiedzialnych właścicieli. Udziela przyszłemu właścicielowi wskazówek na temat żywienia i pielęgnacji zwierzęcia oraz przekazuje jego metrykę i książeczkę zdrowia z wpisanymi szczepieniami i zabiegami odrobaczenia.

Prezent w postaci małego pieska powinien być zawsze przemyślany i przedyskutowany z obdarowanym, przyszłym właścicielem czworonoga. Ważne jest, żeby przyszły opiekun przygotowany był na przyjęcie do swojego mieszkania nowego członka rodziny. Powinien mieć dla niego wolny czas i miejsce w domu oraz wybrać najbardziej odpowiednią rasę do swojego stylu życia.

Zanim przyszły opiekun zdecyduje się na kupno szczeniaka powinien zwrócić uwagę na jego wygląd i charakter. Szczenię powinno:

- ✓ mieć od 7 do 8 tygodni,
- ✓ samodzielnie spożywać pokarmy,
- ✓ odznaczać się zdrowiem i energią,
- ✓ posiadać czyste oczy, nos, uszy i odbył oraz zdrową skórę,
- ✓ nie przejawiać nadmiernej agresji wobec swojego rodzeństwa i ludzi,
- ✓ akceptować przyszłego właściciela,
- ✓ być wystarczająco silne, aby poradzić sobie bez matki.

Wybór rasy nie jest łatwą decyzją, ale można w tej sprawie poradzić się weterynarza. Należy pamiętać, że rasy psów różnią się między sobą nie tylko wielkością czy wyglądem, ale także charakterem. Przed kupnem szczenię powinno zostać przebadane przez weterynarza, do którego

należy udać się na ponowne oględziny zaraz po kupnie szczenięcia. Nie wskazane jest kupno czworonoga z widocznymi oznakami choroby.

Szczeniaczki są bardzo słodkie, dlatego ludzie chętnie je kupują. Wymagają one dużej cierpliwości ze stron opiekuna, ponieważ oprócz jedzenia i spacerów powinny mieć również zapewnione szkolenie. Należy jednak pamiętać, że maluch do rośnie i w starszym wieku należy otoczyć go szczególną troską. Może również oprócz regularnych szczepień wymagać leczenia.

Pies w domu powinien mieć stworzone odpowiednie warunki. Należy dla przyszłego członka rodziny przygotować miseczkę na pokarm i na świeżą wodę. Legowisko dostosować do wielkości psa, w zaciszu pokoju i bez przeciągów. Wyposażyć pieska w środki i akcesoria pielęgnacyjne. Kupić obrozę lub szelki oraz smycz. Zabezpieczyć meble, buty i przewody elektryczne przed zębami szczeniaka. Kupić maluchowi zabawki do gryzienia.

W domu do opieki na zwierzęciem powinna zostać wyznaczona osoba, która sprostą ciężącym na niej obowiązkom. Przyniesiony do domu szczeniak czy dorosły pies powinien zostać zapoznany z ludźmi i zwierzętami, z którymi będzie mieszkał. Nie powinien bać się pozostałych członków rodziny, ale mieć świadomość, kto w domu rządzi i stoi na czele stada. Często dorosła kotka akceptuje szczeniaka i mu matkuje.

Szczenię, a następnie dojrzały pies powinien spędzić życie w odpowiednich warunkach, z możliwością zaspakajania swoich potrzeb. Nie tylko pies rasowy, ale również mieszaniec czy kundelek może być świetnym towarzyszem i przyjacielem człowieka. Na całym świecie zarówno mieszańce, jak i kundelki stanowią większość psiej populacji.

KOTY

HISTORIA KOTA

Udomowienie kotów musiało trwać wiele wieków, tym bardziej, że według badaczy koty żyły od psów nawet kilka milionów lat wcześniej. Tygrys szablozębny był najbardziej znanym przedstawicielem prehistorycznym kotów.

Światowy Dzień Kota obchodzony jest corocznie 17 lutego w celu podkreślenia znaczenia kota w życiu człowieka i zwrócenia uwagi na bezdomne koty wolno żyjące i w schroniskach, które należy dokarmiać. Po raz pierwszy ten dzień obchodzony był w 1990 roku we Włoszech.

W Polsce po raz pierwszy był obchodzony 19 lutego w 2006 roku. Nie we wszystkich zakątkach świata obchodzony jest ten dzień 17 lutego. W Stanach Zjednoczonych Światowy Dzień Kota wypada 29 października, w Rosji 1 marca, a w Wielkiej Brytanii 8 sierpnia.

Według najnowszych badań genetycznych istnieje bliskie podobieństwo między kotem nubijskim i żbikiem. Badania te dowodzą, że należy je

zaliczyć do jednego gatunku, albo wydzielić odrębną grupę żbików, które zamieszkują Afrykę i Bliski Wschód. Dzikie koty zaczęto oswajać około 2500 lat p.n.e. Jednak całkowite ich udomowienie nastąpiło 1000 lat później.

W czasach, kiedy ludzie zaczęli prowadzić osiadły tryb życia, udamawiać zwierzęta i uprawiać ziemię rozpoczęła się historia udomowienia kota. Miało to miejsce na Bliskim Wschodzie. Koty okazały się wówczas bardzo pożyteczne, ponieważ tępiły szczury i myszy, które niszczyły plony.

Z pochówku na Cyprze, sprzed około 9,5 tysiąca lat temu pochodzą najstarsze kopalne ślady wspólnego życia człowieka i kota. Niejednokrotnie uważa się, że pierwszymi kotami, świadomie trzymanymi w domu były święte koty Egiptu. Koty te około 4 tysięcy lat temu były czczone, jako uosobienie płodności, witalności, mądrości i radości.

W Starożytnym Egipcie koty były uważane za święte i cenione, jak domowe bóstwo. Był zakaz wywożenia kotów, a nie przestrzeganie tego

groziło karą śmierci. Kiedy koty kończyły życie na tym świecie pograżony w żałobie jego właściciel balsamował zwłoki kota i umieszczał w drewnianej lub brązowej skrzynce. Najstarsze mumie kotów pochodzą z XX wieku p.n.e.

W Rzymie koty pojawiły się dzięki legionistom, którzy przywieźli je w celu strzeżenia zapasów żywności przed gryzoniami. W związku z tym uczestniczyły również w dalekich wyprawach wojennych. Cenione były szczególnie za to, że są samodzielne i niezależne od człowieka.

Na terenie Europy koty przyplłynęły na fenickich statkach kilka setek lat przed naszą erą. Za tępienie gryzoni i pilnowanie zboża były zwierzętami poszukiwanymi i bardzo cenionymi. Żyły wśród starożytnych mieszkańców Morza Śródziemnego.

W Średniowieczu w dalszym ciągu ceniono koty, które pilnowały żywność zgromadzoną przez człowieka. Dużym szacunkiem cieszyły się wśród żeglarzy, którzy uważali, że koty są zwiastunem dobrej pogody i przyniosą im szczęście. Na

każdym statku obowiązkowo był jeden kot, który strzegł zapasu żywności przed gryzoniami.

Sytuacja uległa zmianie, gdy kościół zaczął walczyć z pogańskimi wierzeniami, zwłaszcza w stosunku do czarnych kotów. Uznano, że kot jest narzędziem szatana, symbolem obłudy i fałszu. Uważano, że czarnym kotem posługują się czarnoksiężnicy i czarownice. Pogańskimi zwierzętami nazwał koty Papież Innocenty VIII. Było przekonanie, że koty zagryzają śpiących ludzi, mając konszachty z diabłem.

W tamtych czasach zaczęły odbywać się procesy kotów, które oskarżane były o współpracę z diabłem. Masowe egzekucje na tych stworzeniach polegały na: krzyżowaniu, kamieniowaniu, topieniu we wrzącej wodzie, śmierć przez spalenie na stosie, zamurowaniu w ścianach budynku czy rzucenie z kościelnej wieży. Te egzekucje miały miejsce zwłaszcza w Ostatki, albo w Wielkanoc.

W czasach nowożytnych koty miały swój udział również w medycynie. Uważano, że świąd można leczyć papką zrobioną z kociej krwi i mąki

jęczmiennej. Natomiast wysuszona wątroba tych włośchaczy miała leczyć kamienie nerkowe, a zakopany ogon koci przed domem to symbol ochrony przed chorobami.

Kiedy w Europie w XIV i XV wieku zaczęły rozprzestrzeniać się epidemie i zarazy ludzie zmienili swoje poglądy na temat kotów. W czasach tych szerzyła się dżuma, która zdziesiątkowała ludzi na kontynencie europejskim. Powodem tej epidemii była plaga mysz i szczurów, które bardzo szybko ulegały rozmnażaniu, ponieważ brakowało kotów, ich odwiecznych wrogów.

Moda na koty nastąpiła dopiero w XVII wieku. W swoich domach zaczęli je trzymać ludzie sztuki i kultury, pisarze i arystokraci. Modne stały się koty rasowe, szczególnie długowłose, które trzymali w swoich domach zwłaszcza Francuzi i Anglicy. Człowiek zaczął badać życie kota, jego zwyczaje i upodobania oraz zalety, a także wady. W XIX wieku były już pupilami.

Zanim Słowianie udomowili koty, wcześniej trzymali łasice, które podobnie, jak koty chroniły

żywność przed gryzoniami. Na ziemiach polskich, na terenie Wielkopolski koty często bywały u boku tzw. czarownic. Uważano, że koty mają dwa oblicza.

W Europie koty przywędrowały z Afryki. W pierwszej kolejności były znane Włochom i Hiszpanom. Do Polski dotarły znacznie później. W naszych źródłach pierwsze zmianki o tych futrzakach pojawiły się z VII w.n.e. W czasach, kiedy egipskie koty znane już były Słowianom.

Według badań archeologicznych w Polsce koty pochodzą z epoki brązu i na Kujawach z okresu rzymskiego. Szczątki kotów znalezione zostały w Łojewie w III wieku p.n.e. oraz w Sławsk Wielkim w I w. n.e. Jednak w naszym kraju zaczęły towarzyszyć ludziom tak naprawdę w średniowieczu.

W tej epoce koty w Polsce były szanowane i lubiane w przeciwieństwie do poglądów ludzi w innych krajach. Cenione były u nas zwłaszcza za pilnowanie plonów przed gryzoniami. Polacy uważali, że koty są w związku z tym bardzo pożytecznymi drapieżnikami.

W dzisiejszych czasach kot obok psa jest najpopularniejszym zwierzęciem trzymanym przez człowieka w domu, zarówno w mieście, jak również na wsi. Koty są nie tylko towarzyszami ludzi, ale w dalszym ciągu potrzebne są do tępienia gryzoni, szczególnie mysz, które z pola mogą przedostać się do domu.

ZNANE RASY KOTÓW

Koty domowe pochodzą z rzędu ssaków, rodziny kotowatych i grupy drapieżników. Z czasem powstało wiele ras kotów, które są obok psów najbardziej popularnymi towarzyszami człowieka.

Na kuli ziemskiej istnieje dużo organizacji, które rejestrują te zwierzęta i poświadczają ich rodowody. W czasach dzisiejszych znanych jest około 100 ras kotów. Według Międzynarodowej Organizacji Felinologicznej, która zrzesza hodowców kotów rasowych z Europy, Azji i Ameryki Południowej wyróżnia się następujące kategorie ras kotów:

- Koty egzotyczne i perskie, które charakteryzują się długą sierścią, a w Europie pojawiły się w XVII wieku. Są prawdziwymi domatorami, które chętnie przebywają w towarzystwie człowieka. Koty te charakteryzują się zgrabną sylwetką.
- Koty półdługiej sierści, np. Maine Coon pochodzące z Ameryki Północnej

i wyróżniające się żywiołowością i inteligencją. Koty te są duże, mogą ważyć nawet kilkanaście kilogramów, ale szybko przywiązują się do ludzi.

- Koty krótkiej sierści i somalijskiej. Przykładem może być kot bengalski pochodzący ze Stanów Zjednoczonych. Rasa ta powstała na podstawie skrzyżowania kota bengalskiego z kotem domowym.
- Koty syjamskie, które są najbardziej znaną rasą orientálną. Koty te lubią towarzystwo ludzi i są niezwykle aktywne. Można im zakładać szelki i wyprowadzać na dwór na smyczy. Te koty są bardzo inteligentne i szybko uczą się różnych sztuczek.

Natomiast według The International Cat Association (TICA), największego na świecie rejestru genetycznego ras i kotów domowych można wyróżnić następujące kategorie ras tych zwierząt:

- Rasy kotów wyhodowanych. Przykładem jest Maine Coon i rosyjski niebieski, znany również jako kot maltański o niebieskoszarym futrze, który pochodzi z Zachodniej Rosji.
- Rasy naturalne, np. Korat czy Manx, który nie posiada ogona, alba ma ogon szczątkowy. Ten pierwszy pochodzi z Tajlandii i oznacza szczęście.
- Rasy zmutowane. Przykładem jest Sfinks występujący w Europie i Ameryce i pochodzący od kanadyjskiego kota domowego. W wyniku samoistnej zmiany materiału genetycznego w 1966 roku urodziły się dwa tyse kotki.
- Hybrydy, np. Ocicat, który został wyhodowany ze względu na skrzyżowanie rasy kotów syjamskich, krótkowłosych amerykańskich i abisyńskich. Kot ten ma smukłą sylwetkę, piękne umaszczenie i krzepką budowę. Ma miłe i spokojne usposobienie.

Na wyróżnienie z pośród kotów zasługuje kot amerykański krótkowłosa pochodzący się z Ameryki Północnej. Koty te rzadziej hodowane są w Europie, ponieważ z tego kontynentu wywodzą się ich przodkowi. Natomiast najwięcej kotów amerykańskich krótkowłosych żyje w Japonii i Stanach Zjednoczonych.

Godnym uwagi jest także kot Selkirk Rex, zwany również kotem owieczką ze względu na loczkowatą sierść. Kot ten jest popularny w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych. To średniej wielkości kot o przysadzistej budowie, który może mieć krótką lub długą sierść. Selkirk Rex lubi towarzystwo człowieka i zabawy.

Ciekawym kotem jest Ragdoll o średniej długości sierści. Nazywany jest także szmacianą lalką, ponieważ kiedy znajduje się na rękach człowieka, to wówczas ciało jego staje się wiotkie. Następuje rozluźnienie mięśni. Żaden inny kot nie zachowuje się w ten sposób. Został on wyhodowany w latach 60 XX wieku w Kalifornii. Posiada różnorodne ubarwienie.

Natomiast na temat kota syberyjskiego panuje przekonanie, że jest to najlepszy kot dla alergików. Jak sama jego nazwa wskazuje kot ten pochodzi z Syberii, który został zarejestrowany przez Międzynarodową Organizację Felinologiczną dopiero w 1998 roku. Kot syberyjski ma średniej długości sierść. Jest on ruchliwy i posiada duży temperament.

Wyhodowano dużo ras kota domowego, które różnią się między sobą wielkością, ubarwieniem i długością sierści. Niektóre koty żyjące w dzisiejszych czasach odbiegają wyglądem i usposobieniem od swoich przodków. Przykładem takim może być kot syjamski i perski. Jest to kot średniej wielkości, którego waga waha się w granicach 7-14 kg. Koty te łatwo integrują się z ludźmi i zwierzętami domowymi.

Najpopularniejszymi kotami w Polsce są:

- Perski,
- Brytyjski,
- Syberyjski,

- Bengalski,
- Syjamski,
- Ragdoll.

W Polsce dużo kotów żyje na wolności, często w piwnicach domów. Koty te polują samodzielnie, ale niejednokrotnie dokarmiane są przez ludzi. Często w parkach mają stawiane domki, żeby mogły ogrzać się w nich zimową porą. Koty, które mieszkają w domu żyją znacznie dłużej od kotów na wolności. Wiek kota, o którego dba człowiek może sięgać nawet 20 lat.

KOT DOMOWY – DACHOWIEC

Koty podobnie jak większość zwierząt domowych przeszły długi proces osvajania. Na przestrzeni lat ludzie otaczali się kotami, raz budowali dla nich świątynie i je czcili uznając za bóstwa, a następnym razem palili na stosach uważając koty za wcielenie diabła.

Krajem, gdzie najdokładniej można prześledzić pochodzenie kotów domowych jest Egipt, z którego wraz z kupcami przybyły koty do Włoch i rozprzestrzeniły się po całej Europie. Następnie koty domowe były krzyżowane ze źbikiem.

W dzisiejszych czasach koty domowe można zobaczyć dosłownie wszędzie, zarówno w mieszkaniu, ogrodzie, w stodole, na strychach czy w piwnicach.

Powiększeniu się zasięgu występowania kotów domowych sprzyjało powstawanie coraz to nowych szlaków handlowych w rejonie Azji i Morza Śródziemnego. W Anglii koty pojawiły się około 1000 r. n.e. w czasie wczesnej kolonizacji wikingów. Dowodem tego są kocie szczątki znalezione przez archeologów w wykopaliskach datowanych w tamtym okresie.

Koty nie należą do zwierząt stadnych, w związku z czym lubią również przebywać w samotności, o czym należy pamiętać. Nie oznacza to jednak, że nie lubią przebywać w naszym towarzystwie, wręcz przeciwnie chcą być częścią naszego życia. Niejednokrotnie próbują zwrócić na siebie uwagę, kiedy czują się samotne i zaniedbane.

Przy klasyfikacji kotów wszystkich ras i maści bierze się pod uwagę typ budowy ich ciała, który jest zbiorem zewnętrznych cech.

Budowę kota można podzielić na trzy typy:

- smukły,
- średnio ciężki,
- ciężki.

Kocia mowa to miałczenie, co może oznaczać bardzo wiele, np. dopominanie się o pokarm, zabawę, przytulenie czy głaskanie. Jest to jeden ze sposobów zwrócenia na siebie uwagi. Często miałzeniem witają nas kiedy wracamy do domu, przekazując nam w ten sposób swoje zadowolenie. Miałczenie kota to nic innego, jak jego komunikacja ze światem zewnętrznym.

Istotną rolę odgrywa kocie futerko, gdzie brane są pod uwagę wszelkiego rodzaju długości i odmiany włosa. Koty domowe posiadają różnorodne umaszczenie. Najbardziej popularna jest sierść bura. Najbardziej rozpowszechnione koty o szaro-beżowych pręgach. Nie brakuje także kotów czarnych, rudych, czarnobiałych, a także białych, których nie jest dużo. Wszystkie maści

kotów mogą być cętkowane, pręgowane albo całkowicie gładkie.

Małe kotki chętne są do zabawy bez względu na ich płeć. Dopiero kiedy zaczynają dorastać rzuca się w oczy nie tylko ich wygląd zewnętrzny, ale również charakter. Kotki są mniejsze i bardziej zwinne od kocurów oraz rzadko oddalają się od domu. Natomiast kocury są przeważnie znacznie większe od kotek, mają mocniejszą budowę głowy i wydatne poliki, ale posiadają leniwy charakter.

Dachowce odznaczają się różnorodnością charakterów. Można takiego kota przygarnąć do swojego domu, za co będzie nam bardzo wdzięczny. Jednak należy pamiętać, że część z nich jest już na wpół dzika i cenią sobie życie na wolności. W takim przypadku pozostaje nam tylko dokarmianie ich oraz znalezienie dla nich miejsce w piwnicy czy na strychu.

Dachowce mają mniejsze predyspozycje do chorób w porównaniu z kotami rasowymi z rodowodem. Nie należy zapominać, że koty dachowe ze

względu na swoją bogatą wymianę genetyczną są bardziej odporne i dłużej żyją od kotów rasowych, które powstały w wyniku krzyżowania ras. Koty są zwierzętami niezwykle zwinnymi, skaczącymi na duże odległości.

KOT BRYTYJSKI KRÓTKOWŁOSY

W dzisiejszych czasach kot brytyjski krótkowłosy jest jedną z najpopularniejszych ras na całej kuli ziemskiej. Kot brytyjski jest pożądanym domowym ulubieńcem, szczególnie za swoje łagodne usposobienie i przywiązanie, a także za niezwykłą „pluszową” urodę.

Kot brytyjski krótkowłosy to taka sama rasa co kot europejski, ponieważ jego nazwa uzależniona jest od miejsca jego rejestracji, tzn. Wyspy Brytyjskie czy poza nimi. Początek rasy datowany jest około 2000 lat temu w Zachodniej Europie. W

tamtym okresie koty pilnowały żołnierzem żywności i umiły im wolny czas.

Kot brytyjski krótkowłosa jest jedną z najstarszych i najwcześniej planowo hodowanych oraz wystawianych ras kota domowego. Przodkowie jego przybyli z Egiptu, gdzie w Cesarstwie Rzymskim koty zostały udomowione. Później sprowadzono je na Wyspy Brytyjskie i w ten sposób zaczęła się historia kota brytyjskiego.

Koty te przyczyniły się do hodowli innych ras. Pomogły w powstaniu kota o unikatowej lokowanej szacie czyli Selkirk Rex, kota zwisłouchego, tzn. Folda czy „krótkowłosych persów” – kotów egzotycznych. Koty brytyjskie w 1871 roku uczestniczyły podczas pierwszej w historii wystawy kotów rasowych. Natomiast w 1889 roku wspomniano o nich w pierwszej książce na temat rasy kotów.

W Polsce historia kota brytyjskiego rozpoczęła się w 1992 r. W tym czasie niebieską kotkę tej rasy sprowadziła z Odessy Marzena Mroczkowska-Fili-powicz, a następnie do kotki dołączył w 1994 r. kocur z Holandii. W dalszej kolejności zostały

sprowadzone koty pręgowate z Czech. Wiele wspaniałych kotów zostało sprowadzonych z różnych stron świata.

Od 1992 r. zarejestrowano kilkadziesiąt hodowli kotów brytyjskich w różnych organizacjach. Trudno jest wymienić wszystkich hodowców, ponieważ każdy organizator zatwierdza własne wzorce. Klub Kotów Brytyjskich powstał w 2003 r. i zaczęły odbywać się specjalistyczne wystawy. Ocena odbywa się według punktacji. Najwięcej można zdobyć 100 punktów.

Preferowane są koty brytyjskie średnie i duże. Przeciętna masa ciała kotki powinna wynosić w granicach 3-5 kg, zaś kocura wahać się od 4 do 7 kg z możliwymi odchyleniami. Kotki są lżejsze i mniejsze oraz słabiej zbudowane od kocurów. Koty duże i proporcjonalnie zbudowane są najbardziej pożądane. W dużej mierze istotny jest charakter kota, który powinien być łagodny i opanowany.

Koty te charakteryzują się krótką i gęstą sierścią, nieprzylegającą do skóry, która w dotyku

powinna być szorstka. Natomiast podszerstek nie powinien być wełniasty ani rzadki. Ubarwienie każdej odmiany jest inaczej oceniane, ale niedopuszczalne są przebarwienia, ponieważ kolor futra tego kota powinien być czysty i jednolity.

Koty brytyjskie występują w kilkuset odmianach barwnych, zarówno posiadają ubarwienie jednolite: czekoladowe, czarne, kremowe, lila, rude czy białe, jak również pręgowane, a także srebrzyste i dwubarwne. Te ostatnie są łaciate o różnym rozłożeniu łat. Najczęściej koty brytyjskie kojarzone są ze swoją niebieską odmianą, ale niezwykle piękne są również koty dymne i szynszylowe.

Nowe odmiany barw sierści stopniowo wprowadzane są poprzez krzyżowanie z innymi rasami kotów, np. z perskimi lub innymi krótkowłosymi. Koty o różnym ubarwieniu mogą różnić się między sobą także kolorem oczu. Koty białe mają przeważnie pomarańczowe lub niebieskie oczy, a nawet kolor każdego oka może być inny.

Typowy kot brytyjczyk jest pogodny, przyjacielski i otwarty do ludzi i zwierząt. Cechuje go

opanowanie i pewna rezerwa do otaczającego świata, dzięki czemu szybko przystosowuje się do różnych warunków, akceptując zmiany. Do późnego wieku przepada za zabawami i toleruje dzieci.

Koty brytyjskie są inteligentne i szybko uczą się obowiązujących w domu zasad oraz korzystania z kuwety, ale potrafią również wykorzystywać swój osobisty urok dla własnych celów. Koty te nie lubią noszenia na rękach ale przepadają za towarzysstwem i głaskaniem. Poza tym dobrze znoszą samotność, kiedy pozostają same w domu.

Długość życia kotów brytyjskich waha się w granicach 12-13 lat. Koty te różnią się pomiędzy sobą wielkością, ciężarem, ubarwieniem, charakterem i temperamentem. Wybierając kota tej rasy powinno dopasować się jego do własnych potrzeb. Kot brytyjski to wspaniały towarzysz dla samotnych czy starszych osób, ponieważ nie okazują potrzeby wychodzenia na zewnątrz.

KOT SYBERYJSKI

Kot syberyjski reprezentuje naturalną i półdługowłosą rasę, która powstała bez ingerencji człowieka. Ten piękny kot o dumnej postawie należy do najczęściej polecanej rasy dla alergików. Podbił on świat i stał się ulubieńcem wielu ludzi.

HISTORIA

Pierwsze zmianki o syberyjczyku pojawiły się 1000 lat temu. Kot syberyjski jest bardzo popularny w Rosji. Rasa ta pochodzi z Syberii, która znana jest z trudnych warunków i mroźnych zim.

Władze radzieckie nie pozwalały na powstawanie związków felinologicznych. Nie było zezwolenia, dotyczącego organizowania kocich konkursów czy wystaw. Dopiero po upadku ZSRR (Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich) życie tej rasy uległo zmianie.

Pierwsza w historii wystawa kota syberyjskiego miała miejsce w londyńskim Pałacu Kryształowym w 1871 roku. Syberyjczyk ponownie wziął udział w europejskiej wystawie w 1986 roku. Zwierzek ten w rodzinnej Rosji został po raz pierwszy zaprezentowany w 1987 roku i tam spotkał się z innymi rasami.

W 1990 roku SFF (Soviet Felinology Federation) zatwierdziło kota syberyjskiego jako rasę. Później wraz z emigrantami trafił on do Ameryki Północnej. W 1997 roku FIFe (Fédération Internationale Féline) wpisało syberyjczyka do rejestru kotów rasowych. W Polsce kot syberyjski zagościł w 1989 roku. Został przywieziony przez Jolantę Szykiel.

WYGLĄD

Średni lub duży kot syberyjski posiada mocne ciało o wydłużonym tułowi i szerokiej klatce piersiowej. Waży on w granicach 4 – 8 kg. Kocur jest cięższy i większy od kotki. Jego waga to od 7 do 8 kg. Natomiast waga kotki mieści się w przedziale 4 – 5 kg. Długość życia syberyjczyka wynosi około 12 lat.

Głowa w kształcie trójkąta jest proporcjonalna do reszty ciała. Ma pełne policzki i dobrze zarysowany podbródek. Jego duże, szeroko rozstawione i delikatnie skośne oczy mogą być

koloru: zielonego, bursztynowego, ciemnoniebieskiego. Uszy kota syberyjskiego są szersze u nasady i lekko pochylone do przodu. Wewnątrz porasta je sierść, która tworzy pędzelki.

Kończyny przednie syberyjczyka są krótsze od kończyn tylnych. Ma proporcjonalne nogi do tułowia. Silne kończyny z dużymi łapami i kępami włosów pomiędzy palcami, stanowią ochronę przed wilgocią i zimnem. Jego średniej wielkości i

puszysty ogon jest szerszy u nasady. Włosy na ogonie układają się równomiernie.

Kot syberyjski posiada wodo i mrozo odporne futro, z gęstym podszerstkiem, który jest delikatny i miły. Natomiast twardy i szorstki włos okrywowy na końcówkach jest ciemny, a u podstawy jasny. Umaszczenie w kolorze: białym, srebrzystym, kremowym, rudym, niebieskim, czarnym czy szylkretowym. Wszystkie barwy mają charakterystyczne pręgowania.

PIELĘGNACJA

Kot syberyjski ze względu na swoją półdługą sierść wymaga codziennego wyczesywania. Do grzebienia i czesania należy przyzwycząić go od kociaka. Do wyczesywania martwiej sierści niezbędne okaże się zgrzebło. Natomiast do rozczesywania włosa grzebień o rzadko rozstawionych zębach. Specjalny puder zapobiega filcowaniu sierści i tworzeniu się kołtunów. Po jego zastosowaniu należy kota wycesać szczotką lub gęstym grzebieniem.

Kocie oczy należy przemywać ciepłą wodą, która usuwa bieżące zanieczyszczenia. Można użyć w tym celu specjalnego środka, który będzie niwelował bakterie. Nie należy zapominać o czyszczeniu uszu i zębów. Na rynku można kupić specjalną karmę, która będzie minimalizować tworzenie się kamienia nazębnego. Ponadto kotu trzeba dwa czy trzy razy w tygodniu podawać specjalną pastę lub karmę odkłaczającą.

TEMPERAMENT

Syberyjczyk po przodkach odziedziczył duży temperament i ruchliwość. Kocha wspinaczki i skoki ale nie niszczy zasłon czy mebli. Dobrym rozwiązaniem będzie zaopatrzenie jego w drapak. Kot syberyjski odznacza się wysokim poziomem inteligencji. Potrafi otwierać drzwi czy znaleźć swoją ulubioną zabawkę. Po odpowiednim szkoleniu wydaje z siebie różnorodne dźwięki, podczas proszenia o posiłek.

Kot syberyjski bierze czynny udział w życiu rodzinnym. Lubi zabawy z dziećmi. Nie znosi on

samotności, dlatego toleruje inne zwierzęta. Uwielbia towarzystwo, bez problemu zaakceptuje innego kota czy psa. Swojego opiekuna potrafi obdarzyć miłością i przyjaźnią. Jest zwierzęciem oddanym, spokojnym i czułym. Kot syberyjski jako jeden z największych udomowionych kotów rasowych należy do rasy reprezentacyjnej.

KOT PERSKI

Kot perski jest najpopularniejszym kocim przedstawicielem, symbolem prestiżu, bogactwa i elegancji. Towarzyszy człowiekowi od ponad 500 lat. Ojczyznę kota perskiego jest Turcja. Persy były ulubionymi kotami Brytyjczyków i są nimi do dnia dzisiejszego.

HISTORIA

Koty długowłose dotarły do Europy w XVII wieku. Do Włoch przywiezione zostały przez włoskiego podróżnika Pietro della Valle, który w Persji

spędził 4 lata. To on pierwszy opisał te piękne koty i ich jedwabiste futro. We Włoszech koty perskie spotkały się z dużym uznaniem wśród arystokratycznej elity. W 1871 roku w Pałacu Kryształowym w Londynie zaprezentowano pierwszych przedstawicieli tej rasy.

Do 1939 roku działał w Polsce Klub Miłośników i Hodowców kotów Rasowych z Sekcją Kotów Perskich. W księgach wpisywano i rejestrowano persy. Po II wojnie światowej znacznie zmniejszyła się ich populacja. Zniszczenia wojenne zaprzępaściły wcześniejsze prace. Na początku lat siedemdziesiątych, po II wojnie światowej do Polski sprowadziła parkę kotów perskich Jolanta Kotłubiej. Powstały nowe hodowle i znowu koty perskie stały się modne.

Kot perski zaliczany do kotów luksusowych nie-rzadko występuje w filmach. Na przykład: Stuart Malutki, Skok przez płot, Austin Powers. Rasa ta znana jest także z serii filmów o agencie 007 Jamesie Bondzie czy o Harrym Potterze. Koty te

mają wielu zwolenników wśród ludzi, którzy bardzo wysoko oceniają persa.

WYGLĄD

Kot perski jest dobrze umięśniony, a ciało jego jest masywne i proporcjonalne. Głowa osadzona na krótkiej szyi jest okrągła i szeroka. Jego duże oczy są okrągłe i błyszczące, a uszy małe i zaokrąglone, które zakończone są pędzelkami. Oczy persa mogą mieć kolor: niebieski, szmaragdowy, ciemnozielony, miedziany, orzechowy, niebieskozielony, pomarańczowy. Kota perskiego wyróżnia spłaszczony nos. Kot ten posiada dość krótki ogon i lekko zaokrąglony na końcu, który porośnięty jest obficie sierścią.

Największą ozdobą persa jest jego gęste futro znajdujące się na całym ciele. Podszerstek i jego włos zewnętrzny, który powinien mieć około 10 cm długości stanowią mięciutką okrywę. Umaszczenie persa ma kilkaset odmian barwnych, m.in. białe, kremowe, liliowe, rude, szylkretowe, czekoladowe, czarne. Jego waga waha się w

granicach 2,5 – 6 kg. Kot perski żyje w granicach 13 – 15 lat.

PIELĘGNACJA

Kot perski należący do rasy długowłosej wymaga troskliwej i sukcesywnej pielęgnacji. Codzienne szczotkowanie jego futra to podstawa. Do grzebienia i czesania powinien przyzwyczajany być od najmłodszych lat. Do wyczesywania martwiej sierści potrzebne jest zgrzebło. Natomiast do rozczesywania włosa grzebień lub szczotka, po której sierść wygląda korzystnie. Stosowanie specjalnego pudru zapobiega tworzeniu się kołtunów.

Kocie oczy należy często przemywać ciepłą i przegotowaną wodą, ponieważ często łzawią i narażone są na infekcję. Można je dodatkowo przemywać specjalnymi środkami, które będą niwelować bakterie. Czysta woda usuwa bieżące zanieczyszczenia. W przypadku kota perskiego często występuje kłopot, dotyczący zatykających się kanalików łzowych.

Należy pamiętać, że koty zjadają duże ilości własnej sierści podczas regularnego jej czyszczenia, co jest szczególnie niebezpieczne. Może nawet zakończyć się śmiercią. Potrafią myć się kilka razy dziennie. Dlatego trzeba kotu podawać dwa czy trzy razy w tygodniu suchą karmę lub pastę odkłaczającą. Dobrym rozwiązaniem jest również stosowanie suplementów diety i witamin.

CHARAKTER

Kot perski jest inteligentnym zwierzęciem, które przepada za spędzaniem czasu w domu i odpoczywaniem na kanapie. Szybko przywiązuje się do opiekuną, dopominając się pieśczoł. Jest to kot towarzyski, któremu nie przeszkadza obecność dzieci w domu. Zanikł u nich instyngt łowiecki i zaznaczania swojego terenu moczem przez samca. Koty te nie lubią także wdrapywać się na meble i po nich skakać. Tolerują w domu inne zwierzęta.

Kot perski jest przyjaźnie nastawiony do ludzi i lubi być w centrum zainteresowania. Jest on

idealnym kandydatem dla człowieka, który chce mieć w domu zwierzę nieagresywne, spokojne, opanowane i cierpliwe. Pers jest mało aktywny, nie mruży i nie miały bez powodu. Poza tym jest on dostojny i zrównoważony, ale niekiedy bywa też uparty. Kot perski to wyjątkowy arystokrata wśród kotów.

KOT SFINKS

Kot Sfinks to kot bez sierści, którego nietypowy wygląd wzbudził zachwyt i powstała nowa rasa. Jest on jednym z najinteligentniejszych kocich przedstawicieli i doskonale nadaje się na kociego pupila.

Kot Sfinks znany jest z filmu „Austin Powers”, a także z serialu „Przyjaciele”. Przedstawiciel tej rasy może nie przekonuje swym nietypowym wyglądem, ale to wspaniały koci przyjaciel, który do domowego ogniska potrafi wnieść dużo radości i ciepła.

HISTORIA

Kot Sfinks pojawił się pierwszy raz w 1966 roku w miocie owłosionej czarnobiałej kotki, zdarzenie to miało miejsce w Kanadzie. Nowy nieznaną kot wzbudził zainteresowanie i postanowiono stworzyć nową rasę. Koty tej rasy były chorowite. Przeżyły tylko najsilniejsze osobniki, które zostały wysłane do Holandii w celu skrzyżowania z innymi kotami: syjamskim, rosyjskim niebieskim i orientalem.

W tym samym czasie, co w Europie pojawił się w Ameryce kolejny w miocie bezwłosy kot, którego skrzyżowano z reksem dewońskim i amerykańskim krótkowłosym. W ten sposób powstały dwie rasy: amerykańska i europejska. Po raz pierwszy kot Sfinks został uznany przez rasę w 1985 roku przez TICA. Na temat kotów nieposiadających włosów pojawiły się już wzmianki w historiach Azteków.

WYGLĄD

Kot Sfinks ma długie i smukłe ciało oraz dobrze umięśnione. Głowę ma dużą w kształcie trójkąta, która jest dłuższa, niż szersza, a kości policzkowe wyraźnie uwidocznione. Jego oczy są głęboko i skośnie osadzone, występują w różnych barwach w zależności od koloru skóry. Jego charakterystyczne uszy są nieproporcjonalnie duże i szerokie u nasady, a zaokrąglone na czubkach.

Kończyny jego i palce są długie i szczupłe, gdzie przednie są krótsze od tylnych. Jego bezwłosa skóra o dowolnej barwie powinna być pomarszczona i pofałdowana. Sfinks posiada wyższą temperaturę ciała niż pozostałe koty. Waga jego waha się w granicach 3 – 7 kg. Długość życia tej rasy wynosi około 15 lat, a nawet dłużej. Rekordzista przeżył aż 30 lat.

PIELĘGNACJA

Kot Sfinks nie wymaga skomplikowanej pielęgnacji. Trzeba jednak pamiętać, że jego skóra wydziela tój koloru brunatnego, dlatego należy

kąpać zwierzaka w miarę potrzeby. Do tego rodzaju zabiegów najlepiej przyzwycząić kociaka od małego. Woda powinna mieć około 36°C. Nie trzeba zapominać o regularnych szczepieniach, jak również o czyszczeniu uszu i oczu, które szybko ulegają zabrudzeniu.

TEMPERAMENT

Kot Sfinks, który posiada specyficzny wygląd to wspaniały towarzysz człowieka. Jest on zrównoważony i czuły oraz nie przejawia agresywnych zachowań. Uwielbia ruch i zabawy, a także skoki i wspinaczki. Poza tym lubi być w centrum zainteresowania, ale nie jest nachalny.

Sfinks nie mając futerka szybko marznie, dlatego lubi spać w łóżku i przytulać się do człowieka. Jest domatorem i nie lubi samotności. Codzienny kontakt z człowiekiem jest dla niego bardzo ważny. Rasa ta nie stwarza problemu ze względu na zmianę miejsca pobytu, dlatego można z nim podróżować.

Jest doskonałym kompanem dla samotnych ludzi, gdyż uwielbia pieśczoć i lubi przytulać się do człowieka. Kiedy weźmie się jego na ręce emanuje od niego przyjemne ciepło. Przedstawiciel tej rasy jest bardzo towarzyski i rozmowny, ponieważ wydaje dużo przyjemnych dla ucha dźwięków.

ŻYWIENIE KOTA

Kot podobnie jak pozostałe zwierzęta powinien być racjonalnie żywiony. W jego diecie należy zachować niezbędne składniki pokarmowe w odpowiednich ilościach. Kod domowy aby zachować dobre zdrowie powinien spożywać białko zwierzęce.

Do najważniejszych składników w diecie kota należą:

- Woda, która powinna być w nieograniczonej ilości i zawsze świeża.
- Białka występujące w organizmach zwierzęcych i roślinnych. Najłatwiej przyswajane są białka występujące w mięsie, jajkach i serze.
- Tłuszcze, które stanowią stężoną formę energii. Nadmiar energii w pożywieniu kota zostaje przerobiona na tłuszcz, który jest magazynowany w różnych częściach ciała, np. pod skórą. Funkcję składu paliwa

pełni zgromadzony tłuszcz, którego można wykorzystywać w razie potrzeby.

- Węglowodany, które występują w roślinach. Najlepiej przyswajane są cukry proste. Cukier mlekowy zawiera mleko krowie czyli laktozę, którą często dorosłe koty nie są w stanie przyswajać. W takim przypadku należy kupować mleko bez laktozy, które dostępne jest w supermarketach. Dla kotów najlepszym źródłem odżywczym węglowodanów jest ryż.
- Minerale, które są potrzebne do prawidłowego funkcjonowania organizmu kota. Do najbardziej pożądaných minerałów dla futrzaka są dwa: fosfor i wapń, które są niezbędne do uformowania i wzrostu zębów i kości. Minerale istotną rolę odgrywają również w przyroście i regeneracji mięśni, więzadeł, skóry i włosów. Potrzebne są także w formowaniu czerwonych i białych ciałek oraz w procesie trawiennym.

- Witaminy są potrzebne dla prawidłowego przebiegu procesów somatycznych. Witaminy A i D pełnią ważną rolę w rozwoju kości. Witamina E ma duże znaczenie dla funkcjonowania mięśni, dla procesów rozrodczych i wzroku. Witamina C przyspiesza gojenie ran, zapobiega krwotokom z naczyń i w walce ze szkorbutem. Koty jednak podobnie jak psy same wytwarzają witaminę C, dlatego zbędna jest ona w ich żywieniu.

Wszystkie składniki odżywcze występujące w naturalnej zdobyczy kota zawarte są w racjonalnej jego diecie. Kot nawet w przypadku dobrego odżywienia, zgodnie ze swoim łowieckim instynktem lubi od czasu do czasu zapolować.

Kota podobnie jak psa można żywić gotowymi karmami i sporządzonymi samodzielnie w warunkach domowych. Dobrym rozwiązaniem jest podawanie kotu dodatkowo suchej karmy, ponieważ karma z puszki nie wpływa najlepiej na

dziąsła i zęby. W przypadku stosowania tylko domowego menu należy mieć pewność, że jest ono pełnowartościowe.

W świeżej karmie domowej białko zwierzęce pochodzi przeważnie z mięsa czerwonego, wątroby, nerek, sera, drobiu, ryb oraz mleka. Wszystkie rodzaje mięsa czerwonego i białego to witaminy z grupy B. Naszemu pupilowi nie należy podawać częściej wątroby, jak raz w tygodniu, ponieważ nadmiar witaminy A powoduje kłopoty z układem kostnym.

Koty przeważnie lubią pokarm w pokojowej temperaturze lub ciepły. Są również koty, które chętniej spożywają pokarm zimny lub bezpośrednio z lodówki. Posiłek wilgotny, który nie został przez kota doszczętnie zjedzony, należy zabrać po godzinie. Pokarm półwilgotny można trzymać w miseczce przez kilka godzin.

Koty powinny mieć specjalny kącik do spożywania pokarmu, z dala od kuwety i legowiska. Należy używać misek, które wykonane są z materiału łatwego do utrzymania czystości.

Po każdym posiłku naczynie należy umyć. Miskeczki dla kotów wykonane są z różnorodnego tworzywa. Najczęściej można kupić ceramiczne, plastikowe lub metalowe.

Gotowych karm dla kotów jest bardzo wiele. Można je zamówić w Internecie, kupić w sklepie zoologicznym czy w przychodni weterynaryjnej. Większość kotów woli spożywać różnorodne karmy. Jednak niektóre są wierne tylko jednej wybranej marce. Dobrze odżywiony kot jest żywotny i ruchliwy.

ZDROWIE KOTA

Zdrowie kota to właściwa opieka nad pupilem. Przestrzeganie zasad właściwego żywienia, pielęgnacji, jak również organizacja przestrzeni czy wizyta u lekarza weterynarii.

LECZNICA DLA ZWIERZĄT

Zdrowie kota i dobra jego kondycja uzależniona jest od jego opiekuna. Podstawową opiekę zapewnia czworonogowi jego właściciel, natomiast bardziej specjalistyczną weterynarz. Lecznica dla zwierząt to miejsce wykonywania szczepień, wykrywania i leczenia chorób, zasięgania praktycznych informacji oraz nabycia specjalistycznych produktów.

Groźne choroby, które dotyczą koty na całym świecie zostały zredukowane dzięki stosowaniu programów szczepień. Dostępnych jest pokaźny wybór szczepionek. Jedna szczepionka działać może nawet przeciwko kilku chorobom. Przeciwno chorobom zakaźnym należy szczepić

kocięta w wieku 8 – 9 tygodni, a następne szczepienia powtarza się raz w roku.

Wiele metod alternatywnych, mających od dawna odzwierciedlenie w leczeniu ludzi, jest nowością w leczeniu zwierząt. Przykładem może być zdobywanie przez weterynarzy wiedzy w dziedzinie: akupresury i akupunktury, kręgarstwa, homeopatii, ziołolecznictwa, masażu weterynaryjnego, dietetyki oraz zastosowania esencji kwiatowej, które są rozcieńczonymi wyciągami z określonych kwiatów.

Akupunktura stymuluje określone punkty na ciele czworonoga przy udziale igieł do akupunktury, laserów, zastrzyków czy magnesów. Kręgarstwo polega na nastawianiu kręgow, jak również kości czaszki. Natomiast masaż leczniczy jest doskonałym uzupełnieniem leczenia chirurgicznego i farmaceutycznego, a także przyspiesza powrót zwierzęcia do zdrowia.

Do nowoczesnych specjalizacji weterynaryjnych zaliczyć należy: anestezjologię, okulistykę, dermatologię, ortopedię, zachowanie zwierząt,

endokrynologię, internę, dentystrykę, radiologię, chirurgię, diagnostykę obrazową. Bezbolesna terapia laserowa może przyspieszyć leczenie urazów więzadeł, a także przynieść ulgę przy bólach mięśni.

KOCIE CHOROBY

Zdrowie kota to wczesne wykryte choroby i szybkie podjęcie leczenia. W porę przeprowadzona kuracja stanowi zwiększenie szans na wyleczenie, a także pozwala pupilowi zaoszczędzić wiele cierpień. Nietypowe zachowanie kota może być sygnałem do wizyty czworonoga w lecznicy dla zwierząt.

Do kocich chorób należy zaliczyć:

- wściekliznę,
- panleukopenię,
- choroby dróg oddechowych,
- wirus kocięj białaczki,
- pasożyty wewnętrzne,

- pasożyty zewnętrzne.

Wścieklizna to wirusowa choroba, która może atakować każdego ssaka, co w rezultacie kończy się śmiercią. W krajach, gdzie występują przypadki wścieklizny wszystkie koty powinny być regularnie szczepione. Choroba zostaje roznoszona poprzez ślinę chorego osobnika, w wyniku ugryzienia i rozwija się od dwóch tygodni do sześciu miesięcy.

W początkowej fazie rozwoju wścieklizny dochodzi do zaburzeń w zachowaniu chorego zwierzęcia. W Europie najczęściej wściekliznę roznoszą lisy. W krajach Ameryki Środkowej i Łacińskiej chorobę roznoszą koty. Natomiast w Ameryce Północnej wścieklizna występuje wśród kojotów, nietoperzy, skunksów, kotów, lisów i szopów.

Panleukopenia jest to zakaźne zapalenie jelita u kota. Choroba powoduje duży spadek białych krwinek, co objawia się gorączką, wymiotami, utratą apetytu, depresją oraz biegunką.

Najbardziej podatne na panleukopenię są kocięta, u których występuje duża śmiertelność. Dorosłe osobniki po wyleczeniu są bardzo podatne na infekcję. Kiedyś była rozpowszechnioną chorobę, natomiast obecnie dzięki regularnym szczepieniom jest pod kontrolą.

Choroby dróg oddechowych wywoływane są przez wiele różnych mikroorganizmów, z których dwa odpowiadają za około 90% wszystkich infekcji układu oddechowego u kotów. Choroby dróg oddechowych to np. zespół chorobowy, który zwany jest kocim katarem czy chlamydiazą, znaną dawniej pod nazwą „kocie zapalenie płuc”.

Wirus kociej białaczki to nowotwór, w wyniku którego mogą występować wymioty, biegunka czy zaburzenia oddechowe. Kocia białaczka występuje u 1 – 2 % kotów. Może występować również wirus niedoboru immunologicznego lub wirus zapalenia otrzewnej.

Pasożyty wewnętrzne należy zwalczać stosując regularne odrobaczenia. Robaki, które mogą znajdować się w organizmie pupila to: glisty,

tęgoryjce, tasiemce przywry, nicienie płucne, włosogłówki i węgorki, pierwotniaki, nicienie sercowe.

Największym zagrożeniem dla ludzi, którzy zarażili się od kota jest toksoplazmoza wywołana pierwotniakami. Najbardziej narażone są kobiety w ciąży, dlatego należy stosować środki ostrożności, np. sprzątać kuwetę w bawełnianych lub gumowych rękawiczkach oraz myć ręce po głaskaniu czworonoga.

Pasożyty zewnętrzne żyją pod albo na powierzchni kociej skóry. Większość pasożytów atakuje zwierzęta określonego gatunku. Do pasożytów zewnętrznych należy zaliczyć: kocie pchły, kleszcze, wszoły i roztocze. Najczęściej atakującym czworonoga roztoczem jest świerzbowiec uszny, który wywołuje podrażnienia, w skutek którego kot zaczyna się drapać.

Źródłem wiedzy na temat opieki nad kotem są dostępne na rynku różne poradniki. Koci właściciel powinien zrozumieć naturę zwierzęcia, które należy pamiętać, że jest drapieżnikiem. Dobrze

traktując czworonoga można zdobyć kociego przyjaciela, który będzie nas kochał bezwarunkowo.

SZCZEPIENIA KOTA

Szczepienia kota niezbędne są w celu utrzymania zwierzęcia w zdrowiu i dobrej kondycji. Specjalistyczną opiekę zapewnia kociemu przyjacielowi lecznica dla zwierząt, gdzie lekarz weterynarii udziela fachowych porad, wykonuje szczepienia, a także leczy zwierzęta i przeprowadza operacje w wydzielonych klinikach.

Szczepienia kota mają wpływ na stan jego zdrowia. W wielu krajach stosowane są programy szczepień pozwalające znacznie minimalizować występowanie groźnych chorób, które dotyczą koty. W dzisiejszych czasach dostępne są różne szczepionki. Dużo firm produkuje jedną szczepionkę przeciwko kilku chorobom. Weterynarz doradzi, jaka szczepionka będzie najlepsza dla pupila.

PIERWSZA WIZYTA W GABINECIE WETERYNARYJNYM

Szczepienia kota nie powinny być traumatycznym wydarzeniem dla naszego futrzaka, ponieważ najlepiej wcześniej zaplanować wizyty, podczas których nie będą dokonywane na zwierzęciu żadne zabiegi. W ten sposób pupil nie będzie miał niepożądanych skojarzeń i zaznajomi się z zapachem kliniki. Nie musi lubić to miejsce, ale przynajmniej je tolerować.

Po przyniesieniu kota do domu, jak najszybciej należy odwiedzić lekarza weterynarii, u którego pupil będzie regularnie szczepiony. W lecznicy dla zwierząt niejednokrotnie można zaobserwować strach w oczach kota i rozpaczliwe miauczenie, które sygnalizuje wołanie o pomoc. Stworzenie pragnie, jak najszybciej wydostać się z kliniki. Nie jest wskazane, żeby wizyta w gabinecie weterynaryjnym była walką o przetrwanie zwierzęcia.

Warto zbudować pozytywne skojarzenia kociaka z wizytą w lecznicy dla zwierząt, gdzie pierwsze

wizyty powinny być dla pupila wspomnieniem przyjemnym i pozbawionym zabiegów. Najlepiej, jak będą kojarzyły się futrzakowi z zabawą i smakołykami, co sprawi, że kolejne będą przebiegać bezproblemowo.

Dlatego wskazane jest, żeby przy pierwszych wizytach weterynarz tylko głaskał kociaka i zaglądał mu do pyszczka, za co pupil zachowujący się spokojnie powinien zostać nagrodzony smakołykiem. Po dwóch czy trzech takich wizytach młody kotek powinien przywyknąć do zapachów i warunków panujących w lecznicy. Dopiero później wskazane jest wykonywanie szczepień.

RODZAJE SZCZEPIEŃ

Szczepienia kota nie powinny odbywać się wcześniej, niż w wieku sześciu tygodni. Najlepiej, gdy kociak ma osiem czy dziewięć tygodni, ponieważ większość szczepionek niszczy cenne przeciwciała, które zawarte są w mleku kociej mamy. Następne powinny być przeprowadzone cztery tygodnie później. Szczepienia należy powtarzać

rokrocznie, ponieważ nie dają długotrwałej odporności, jaką jest naturalna odporność organizmu.

W krajach, gdzie odnotowuje się przypadki wścieklizny, to wszystkie koty powinny być systematycznie szczepione. W Europie największymi roznosicielami wścieklizny są lisy. W Polsce nie ma obowiązku szczepienia kotów przeciwko wściekliznie, jednak warto chronić pupila przed niebezpiecznymi chorobami.

Kiedy organizm kota pierwszy raz otrzymuje szczepionkę wytwarza przeciwciała. Proces ten może potrwać nawet dziesięć dni. Przy ponownym zarażeniu natychmiast wytwarzane są przeciwciała, co nie dopuszcza do rozwinięcia się choroby. Jednak żadna szczepionka nie jest tak skuteczna, jak naturalna odporność organizmu.

Nowo narodzonemu kociakowi przeciwciała przekazuje matka. Układ odpornościowy malucha jest słabo rozwinięty i potrzebuje kilka tygodni, żeby osiągnął pełną dojrzałość. Kocica może przekazać kociętom przeciwciała wytworzone

przeciw chorobom z którymi sama miał a styczność lub przeciwko jakim została zaszczepiona.

Mniej przeciwciał przekazuje kocia matka, która była odizolowana od innych osobników lub nie była szczepiona. Jest to odporność bierna i utrzymuje się krótko. Małe kotki wraz z mlekiem matki otrzymują przeciwciała, które chronią je przed chorobami, aż ich wiek będzie wynosił w granicach 6 – 12 tygodni.

Dopiero po naturalnej infekcji lub szczepieniach kocięta mają do czynienia z odpornością czynną. Istnieją odpowiednie szczepionki stymulujące układ immunologiczny małego kotka. Weterynarz doradzi w jakim czasie najlepiej zaszczepić kociaki, aby nie doszło do utracenia odporności biernej organizmu.

Wścieklizna może zaatakować każdego ssaka i przeważnie kończy się śmiercią, dlatego koci przyjaciel powinien być zaszczepiony przeciwko tej groźnej chorobie dla życia zwierzęcia. Choroba roznoszona jest przez ślinę chorych zwierząt, najczęściej w wyniku ugryzienia i rozwija się w ciągu

dwóch tygodni do sześciu miesięcy. Do infekcji może także dojść przez kontakt zakażonej śliny z raną lub błoną śluzową oka, jamy ustnej czy nosa.

Wirus w organizmie zwierzęcia wędruje wzdłuż nerwów do mózgu wywołując zapalenie, któremu towarzyszą charakterystyczne objawy, a w końcowym stadium dociera do śliny. W początkowym stadium choroby mają miejsca zaburzenia w zachowaniu chorego osobnika. Pojawia się niepokój i wstręt na światło i hałas. Zainfekowany kot, który wcześniej był nieufny może stać się przyjaźliki, natomiast przyjazny staje się nieufny.

W miarę rozwoju wścieklizny kot staje się nerwowy i niespokojny, a nawet bez powodu może rzucić się na ludzi i zwierzęta. W końcowym stadium następuje paraliż mięśni policzków i gardła, powodując utrudnione przełykanie i wyciek śliny zwierzęcia na zewnątrz. Chory kot coraz trudniej oddycha, a następnie zapada w śpiączkę i kończy życie.

Kot, który został zaatakowany przez zwierzę zarażone wścieklizną na jego sierści czy ranach może

znajdować się ślina chorego osobnika. W przypadku, gdy pupil posiada aktualne szczepienie przeciw wścieklicznie, należy upewnić się w gabinecie weterynaryjnym, czy nie musi dodatkowo zostać zaszczepiony w ciągu 72 godzin.

Szczepienia kota mają wpływ na jego prawidłowy rozwój i zdrowie. Innymi chorobami przeciwko którym wskazane są szczepienia kociego przyjaciela to:

- Panleukopenia (FPL), co jest kocim zapaleniem jelit i była kiedyś najbardziej rozpowszechnioną i najczęstszą chorobą wśród kociej populacji. Kocięta są najbardziej podatne na tę chorobę. W dzisiejszych czasach dzięki szczepieniom choroba jest pod kontrolą.
- Wirus zapalenia otrzewnej (FIP).
- Wirus niedoboru immunologicznego kotów (FIV).
- Wirus kociej białaczki (FELV), która dotyka około 2% kotów.

- Wirusowe zakażenie górnych dróg oddechowych czyli koci katar czy chlamydioza.

Szczepienia kota ochronne potrzebne są zarówno futrzakowi wychodzącemu, jak również pupilowi przebywającemu tylko w mieszkaniu, ponieważ niektóre choroby wirusowe mogą trafić do domu na zakupach czy butach lub być przeniesione przez inne zwierzę. Dostępnych jest pokaźny wybór szczepionek. Ważną rolę w życiu kota odgrywają regularne wizyty w gabinecie weterynaryjnym, ponieważ wczesne wykrycie schorzenia to szybsze wyleczenie chorego zwierzęcia.

OPIEKA NAD KOTEM

Kot, którym prawidłowo opiekuje się cała rodzina potrafi dostarczyć domownikom wiele satysfakcji, a także będzie wierny, czuły i lojalny. Zdrowie kota, jego pogodne usposobienie, temperament i radość z życia oraz stan ogólny zależą w dużym stopniu od jego właściciela i całej rodziny.

Kotu poczucie bezpieczeństwa zapewni własne legowisko, które należy umieścić w zacisznym, mało uczęszczanym przez domowników miejscu i wolnym od przeciągów. Nie brakuje na rynku różnorodnych drewnianych i plastikowych kocich legowisk, wiklinowych koszy oraz łatwych do prania syntetycznych i wełnianych kocyków.

W celu zachowania w domu higienicznych warunków, nieodłącznym zestawem dla kota jest kuweta łatwa do czyszczenia i żwirek. Kuweta powinna zostać umieszczona jak najdalej od kocięj stołówki i legowiska.

Istnieją różnego gatunku żwirki, np. roślinny, który jest:

- odnawialny biologicznie, ponieważ wytwarzany jest z włókna roślinnego lub drewna czy ziaren kukurydzy,
- łatwo pochłaniający przykry zapach moczu i kału,
- prosty w utylizacji ze względu na szybkie rozpuszczanie się w wodzie, podobnie jak papier toaletowy,
- ogranicznikiem kurzu.

Do wybierania zanieczyszczonego żwirku potrzebna będzie specjalistyczna łopatką. Niektóre kuwety wyposażono w jednorazowe i praktyczne wkłady, które w razie potrzeby można wymienić.

Właściciel kota może założyć swojemu pupilowi obrózkę z dzwonkiem w celu ostrzegania ogrodowych ptaków o zbliżającym się niebezpieczeństwie ze strony kociaka. Należy kupić obrózkę, która częściowo wykonana jest z elastycznego materiału, żeby w razie zahaczenia o ogrodową gałąź nie udusiła kotka.

Cała kocia rodzina znana jest z cechy drapania różnych przedmiotów, dlatego należy kotu sprawić przyrząd do drapania. Powinno się jak najszybciej nauczyć kota korzystania z drapak, żeby nie niszczył mebli. Drapak można kupić w specjalistycznym sklepie czy w supermarkecie. Jeżeli kot nie chce korzystać z drapak, to należy zabezpieczyć meble lub spryskać je dezodorantem.

Kota należy również wyposażyć w transporter w celu przewiezienia go do weterynarza czy zabrania naszego pupila na wczasy. Kot podobnie jak pies może z nami podróżować, również do innych krajów. Wyjeżdżając z kotem za granicę należy wyrobić jemu paszport. Transporter może być plastikowy, drucziany lub wiklinowy. Koci

transporter powinien być łatwy do czyszczenia i przenoszenia. Musi być także solidny i posiadać dobrą wentylację, co przyczyni się do ograniczenia kociego stresu.

Warto pamiętać o tym, że koty lubią rozrabiać. Do kocich psot potrzebne będą ciekawe zabawki, które rozbudzą kocią wyobraźnię. Koty przeważnie wykazują zainteresowanie miękkimi zabawkami, które bez trudu będą mogły chwytać łapkami. Zabawki jaskrawe kolorystycznie i wydające dźwięk są godne polecenia dla naszego pupila. Nie powinno kupować się zabawek, które zawierają małe elementy z plastyku czy z metalu, które kot z łatwością może odgryźć i połknąć. Kocie figle to inaczej koci świat, do którego człowiek powinien przywyknąć, posiadając kota w mieszkaniu.

Kota w rodzinie należy nauczyć zasad domowego współżycia. Trzeba pamiętać, że kot ma trudności w dostosowaniu się do praw „stada”. Jednak nawet kota można nauczyć podstawowych zasad, np. by nie wskakiwał na stół i bufet kuchenny. Kot

często znaczy swoje terytorium poprzez zostawianie śladów pazurów czy pocieranie głową o obiekt zostawiając na nim zapach, który wydzielany jest przez kocie gruczoły.

PIELĘGNACJA KOTA

Koty odznaczają się niesamowitą zwinnością, skacząc precyzyjnie na duże odległości. Wystawy kotów są doskonałym miejscem do poznania ras. Koty oceniane są ze względu na swoją kondycję, sierść, kształt głowy i oczu oraz ich kolor, a także ważny jest wygląd kociego ogona.

Kocie towarzystwo jest bardzo ważne dla wielu ludzi, którzy biorąc do domu kota zyskują nowego przyjaciela. Wybór kociaka czy kota należy do przyszłego właściciela. Na znalezienie nowego domu mają mniejszą szansę dorosłe koty. Są one jednak idealnym towarzystwem dla osób starszych, które męcząłby pełen energii figlujący kociak.

Niezwykle ważne dla kota jest jego terytorium, a okna stanowią dla niego wspaniałe punk obserwacyjny, z którego pilnuje swojej „posiadłości”. Poza tym kot posiada niezawodny zmysł równowagi, spadając na cztery łapy. Większość dnia kot

spędza na pedantycznej toalecie, dokładnie czyszcząc językiem swoje futerko.

Kota należy zaopatrzyć w przybory do pielęgnacji. Podstawowy zestaw dla naszego pupila składa się z:

- grzebienia z grubymi zębami,
- grzebienia z cienkimi zębami do wyczesywania pcheł,
- dwustronnej szczotki do ciała drucianej i z naturalnego włosia.

Opiekun kota krótkowłosego powinien również kupić ściereczkę z irchy, która nadaje połysk tej rasy kotom. Natomiast właściciel kota o długiej sierści może nabyć dodatkowy sprzęt do specjalnego szczotkowania, a mianowicie nożyczek z zaokrąglonymi końcówkami w celu wycinania skołtunionego kociego włosia.

Pazury u kota podobnie jak u ludzi paznokcie nieustannie rosną. Czynność ścierania pazurów o

drapak przeważnie wystarcza, ale nie w każdym przypadku. Jeżeli nasz kociak będzie posiadał za długie pazury, będzie trzeba je skrócić za pomocą cążek do paznokci. To zadanie można wykonać samodzielnie lub u kociego specjalisty.

Niektóre rasy kotów wymagają specjalnej pielęgnacji. Jeżeli nie posiadamy odpowiedniej wiedzy w tym temacie możemy zasięgnąć porady od weterynarza, w salonie kocięj piękności lub kupić książkę z tej dziedziny. Sierść kota długowłosego należy pielęgnować codziennie, co zajmuje nawet 20 minut.

Pomimo, że koty posiadają naturalną skłonność do codziennej pielęgnacji i utrzymywania czystości, to w niektórych przypadkach należy je wykąpać. Dzieje się to w przypadku, kiedy kot ulegnie znacznemu zabrudzeniu czy jest chory i sam nie może sprostać zabiegom pielęgnacyjnym. Hodowcy kotów kąpią często swojego futrzaka przed organizowaną wystawą. Przed kąpielą należy kota wyszczotkować. Do pielęgnacji naszego

pupila można również użyć suchego szamponu dla kota bez użycia wody.

U kota należy systematycznie przeprowadzać higienę jamy ustnej, ponieważ odkładająca się płytką nazębna z biegiem czasu zamienia się w kamień, powodując u kota bolesne zapalenie dziąseł. Można temu zaradzić podając kotu specjalistyczne karmy czy smakołyki, które powodują ścieranie nazębnego osadu.

Higieny wymagają także kocie uszy, o które kot najczęściej potrafi sam zadbać. Jednak opiekun kota powinien raz w miesiącu sprawdzać ich stan. Koniecznością może okazać się czyszczenie kocich uszu, zwłaszcza kiedy kota zaatakuje świerzbowiec uszny. Zlekceważenie objawów chorobowych może doprowadzić u kota do infekcji bakteryjnej lub grzybiczy. Kot zadbany jest szczęśliwy i wesoły.

Ważną rolę w życiu kota odgrywają szczepienia. Cykl szczepień kociaka najlepiej rozpocząć w wieku od 9 do 12 miesięcy. Pierwsza szczepionka jest przeciwko chorobom wirusowym. Jeżeli

kociak został kupiony z rodowodem to przeważnie przeszedł już szereg niezbędnych szczepień. Z dorosłym kotem należy udać się do przychodni weterynaryjnej w przypadku choroby lub raz w roku w celu szczepienia.

POPULARNE IMIONA KOTÓW

Imię dla kota nie tylko jest wyznacznikiem jego wyglądu, charakteru czy zachowania, ale również świadczy o jego opiece. Imię należy dawać krótkie, a kot powinien na nie reagować.

Właściciele kotów wybierają dla swoich pupili często imiona najbardziej popularne, ale również specyficzne. Trudno stwierdzić czym się sugerują. Niejednokrotnie wyglądem, usposobieniem swojego podopiecznego, biorąc pod uwagę kota płęć.

Często o wyborze imienia decydują sławne postaci historyczne i mitologia rzymska czy grecka, np. **Sokrates, Atena, Hades, Cezar, Caryca** czy **Zeus**. Kot może również nosić imię sławnego kompozytora, np. **Beethovena**.

Niejednokrotnie zdarza się, że właściciel kota nazywa swojego czworonożnego zwierzaka nazwą kontynentu i jego mieszkańców. Przykładem może być **Azja** czy **Afrykanka**. Opiekun psa nadaje mu także imię **Orlando** – miasta w Południowej części Stanów Zjednoczonych czy **Angol** –

miasta w Chile. Istnieje wiele nieograniczonych możliwości.

Popularne są imiona znanych producentów z różnych dziedzin, np. **Olimpia** – znana marka produkująca odzież czy **Chanel** – światowa marka, która wyróżnia się w produkcji perfum i kosmetyków. To dobre imiona dla kotki. Natomiast kocura można nazwać **Wader**, jak nazwa polskiego producenta zabawek. Jest to dobry pomysł, ponieważ imiona są krótkie i łatwe do wymawiania.

Koty często nazywane są imionami tytułowych bohaterów książkowych i filmowych. Na przykład: **Tom i Jerry** oraz **Gorfield** z kreskówek, **Klaskier** – rudy i niezdarny, **Kłaczek** ze Shreka, **Filemon**, **Gufi** – biały i **Bonifacy** – czarny, które znane są z bajek. Można dać na imię naszemu pupilowi **Krzywołup** z Harry Pottera lub nawet nazwać go **Harry Potter**. To jedne z najbardziej popularnych imion wybieranych dla kotów.

Niekiedy właściciel kota wybiera dla swojego pupila imię ludzkie. Imiona mniej popularne wśród ludzi cieszą się większą popularnością w kocim

świecie. Imiona żeńskie takie, jak: **Agata, Amanda, Angelika, Anastazja, Daisy, Eliza, Hania, Jagoda, Megan** czy **Melania**, nadawane są często kociacom. Natomiast kocury nierzadko noszą imiona męskie, również w formie zdrobnień: **Czarek, Kacper, Kazik, Leon, Maciuś, Olaf, Radek, Rudolf, Tadzio, Teodor**.

Wybierając dla kota imię można wykorzystać zjawiska pogodowe, szczególnie w przypadku, gdy kotka lub kocur odznacza się szybkością i siłą. Na przykład można nazwać naszego przyjaciela rodziny: **Błyskawicą, Zefirem, Tornadem, Piornem** czy **Wichrem**.

Można również spotkać koty, noszące nazwę kamieni szlachetnych, półszlachetnych lub substancji organicznych, które wykorzystywane są w jubilerstwie. Doskonałymi przykładami są imiona: **Diament** – najdrogocenniejszy kamień szlachetny, **Brylant** – powstający z diamentu po oszlifowaniu, **Rubin** – kamień szlachetny, **Agat** – półszlachetny czy **Bursztyn**. Właściciel przy wyborze jednego z powyższych imion, może sugerować się

wyglądem swojego ulubieńca. Jak również podkreślić znaczenie kota w domu, który jest drogocennym przyjacielem rodziny.

Popularne dla kotów są imiona, które stanowią jednocześnie nazwę produktów żywnościowych, np. **Agrest, Landrynek, Mentos, Cola, Dynia, Fanta, Kisiel, Kokos** czy **Bigos**. Ludzie posiadają nieograniczone pomysły w wyszukiwaniu popularnych czy nietypowych imion dla swojego kota. Niejednokrotnie takimi samymi imionami wabią się koty i psy.

Obserwując zachowanie kotów i ich charakter, można nazwać kotkę: **Królewną** lub **Hrabinią**. Kocurowi dać na imię: **Łobuz, Akrobata, Amorek, Aniołek** czy **Magic**. Natomiast biorąc pod uwagę wygląd zewnętrzny naszych ulubieńców, dla kotki trafnym imieniem będzie, np. **Białka, Kruszyna, Ruda** czy **Śnieżynka**. Natomiast dla kocura można wybrać imię: **Futrzak, Łatek, Olbrzym, Puszek** czy **Węgielek**.

Kotki także noszą imiona kwiatów, jak np. **Azalia** czy **Róża**. Natomiast kot Brytyjski ze względu na

swoje pochodzenie często nazywany jest **Brytyjczykiem**. Właściciel tej rasy, z powodu koloru kociego futra, może dać mu na imię: **Blue**.

Dobrze jest odpowiednio dobrać imię kota do jego osobowości. Najlepiej przyzwyczaić go do imienia podczas pieszczot lub podawania jedzenia. Imię powinno przedyskutowane być z rodziną i nie zostać wybrane pochopnie. Należy pamiętać, że będzie nam towarzyszyło przez całe życie naszego pupila.

BEZPIECZEŃSTWO KOTA

Bezpieczeństwo kota i jego dobrostan leży w gestii jego opiekuna. Odpowiedzialność za wszelkiego rodzaju urazy, krzywdy czy zaginięcie pupila ponosi jego właściciel. Należy stworzyć kotu bezpieczny dom, w którym będzie czuł się dobrze.

Bezpieczeństwo kota jest bardzo ważne w jego przestrzeni życiowej. Niektóre przebywają tylko na terenie mieszkania i nie wychodzą poza jego zasięg, spędzając dużo czasu na parapecie okna. Trzeba wziąć pod uwagę, że koty są z natury bardzo ruchliwe i poruszają się w trzech wymiarach, a nie tylko w poziomie.

Koci przyjaciel najlepiej czuje się, gdy może dowolnie przebywać w domu, zapewniającym mu poczucie bezpieczeństwa, jeść, sypiać i pieścić się ze swoim opiekunem, a także swobodnie wychodzić do ogrodu, na podwórko czy w zarośla. Kotu jednak nie zawsze wystarcza przydomowy ogród i lubi oddalać się, pokonując nawet setki metrów,

ponieważ nie są dla niego przeszkodą płoty czy siatki.

BEZPIECZNY DOM

Przygotowując się do przyjęcia kociaka należy pamiętać, żeby zapewnić mu maksimum bezpieczeństwa. Kot, jako zwierzę terytorialne jest doskonałym obserwatorem i lubi mieć dostęp do każdego zakątka w domu. Często zamknięte drzwi nie stanowią dla niego przeszkody, ponieważ samodzielnie może opanować sztukę używania klamek.

Przed wszystkim trzeba zabezpieczyć:

- Dostęp do substancji chemicznych i toksycznych poprzez odpowiednie ich pozamykanie i pochowanie.
- Przewody elektryczne przed ciekawskim pupilem, szczególnie sprawdzić, czy nie ma w domu odsłoniętych kabli, którym nasz kociak chciałby się bawić.

- Domowe rośliny, które mogą być dla zwierzęcia toksyczne.
- Dostęp do popiołu z papierosów, który stanowi zagrożenie dla kocich oczu i skóry. Iskry również są niebezpieczne.
- Okna i balkon, z których kociak czy kot dorosły może wypaść.

Okna i balkon zarówno na parterze czy to na wyższych kondygnacjach stanowią dla kota dużą atrakcję, ale też zawsze niebezpieczeństwo. Nieodczuwający lęku przestrzeni pupil nie zdaje sobie sprawy z tego, że w razie utraty równowagi jego pazurki ześlizgną się po parapecie czy barierce i wtedy spadnie, co może skończyć się okaleczeniem, a nawet śmiercią. Należy zabezpieczyć całą powierzchnię okna i balkonu.

Bezpieczeństwo kota to siatka w oknie i balkonie. Do tego celu najlepiej użyć materiału bezpiecznego dla zwierząt, wstawiając siatkę wytrzymałą i trwałą. Na rynku dostępne są specjalne wzmocnione siatki, aby kot nie mógł jej rozgryźć ani

oberwać swoim ciężarem. Nie wolno zostawiać żadnych szpar po bokach, by nie utkwiła w nich kocia głowa. Na początku należy obserwować pupila w jego nowej przestrzeni, ponieważ koty są spryciarzami, mając wiele pomysłów.

KOT W OGRODZIE

Bezpieczeństwo kota to wszystkie niezbędne elementy składające się na dobrostan pupila, które mogą również zapewnić mu szczęście i długie lata życia u boku swojego troskliwego opiekuna. Kot, który wychodzi do ogrodu powinien mieć zabezpieczony teren, ponieważ może czekać na niego wiele niebezpieczeństw. Każde stworzenie poruszające się po dworze powinno być także zaszczepione, zwłaszcza przed wścieklizną.

Należy upewnić się czy pupil nie przejdzie przez ogrodzenie, a także zabezpieczyć rośliny ogrodowe, które mogą okazać się dla kota niebezpieczne. Poza tym zachować szczególną ostrożność przy koszeniu trawy, by kociak nie podszedł pod pracującą kosiarkę. Małego kotka najlepiej

wypuszczać w towarzystwie opiekuna, ponieważ może połknąć osę, co w konsekwencji skończy się dla niego śmiercią.

Dla kota wychodzącego dobrym rozwiązaniem jest przydomowa wolierya, w przypadku domu z ogrodem. Pupil do woliery może wychodzić przez okno czy drzwi balkonowe. Każda taka wolierya powinna mieć również zabezpieczenie od góry i dołu siatki, żeby kot nie mógł się przecisnąć. Nie trzeba być majsterkowiczem, gdyż nie brakuje na rynku fachowców, którzy skonstruują profesjonalną wolieryę.

SPACERY W SZELEKACH I NA SMY- CZY

Bezpieczeństwo kota to wychodzenie z nim na spacer przy zastosowaniu alternatywnego rozwiązania w formie szelek i smyczy. Koty szybko się uczą i znaczna ich część potrafi chodzić na smyczy. W ten sposób mogą zwiedzać okolicę, poznając teren i inne zwierzęta, ale wiedzą, że ich spacer ma ograniczony zasięg.

W warunkach miejskich, gdzie panuje duży ruch wychodzenie z kocim przyjacielem na smyczy jest wielką zaletą, ponieważ nie jest narażony na niebezpieczeństwo. Na przykład nie wpadnie pod samochód, nie pogryzie go pies czy inny kot. Wiele kotów nauczonych spacerowania w szelkach i na smyczy, chce to robić codziennie niezależnie od wolnego czasu opiekuna czy warunków atmosferycznych panujących na dworze.

PODRÓŻE Z KOTEM

Bezpieczeństwo kota to podróżowanie pupila w transporterze. Niedopuszczalne jest, by kot miał pełną swobodę w pojeździe. Wiele kotów można od małego nauczyć podróżowania samochodem. Jeżeli podróż trwa ponad godzinę, to należy zrobić przerwę, w czasie której kot może skorzystać z kuwety czy napić się wody. Jazda samochodem powinna być dla pupila przyjemnością, a nie stresem.

Zabranie kota z domu wiąże się z zabezpieczeniem go nie tylko przed pasożytami zewnętrznymi i wewnętrznymi, ale także przed zaginięciem. Dobrym rozwiązaniem jest założenie mu elastycznej obróżki z plaketką zawierającą numer telefonu, tatuaż lub można wszczepić pod skórę elektroniczny chip, który jest skuteczną i niekosztowną metodą identyfikacji domowego zwierzęcia.

Bezpieczeństwo kota jest priorytetem w jego życiu, obok pożywienia i zdrowia. Atrakcyjność kociego terytorium znacznie podnosi prawidłowo zabezpieczone mieszkanie, w którym kot ma dostęp do osiatkowanych okien czy balkonu. Nie każdy kot musi wychodzić, tym bardziej, że wypuszczenie zwierzęcia bez kontroli wiąże się z dużym zagrożeniem. Gdy nasz podopieczny nie chce opuszczać mieszkania, to nie należy jego do tego zmuszać.

KOT W DOMU

Większość kotów domowych stanowią zwierzęta o nieznanym rodowodzie. Warto wziąć kota ze schroniska, ponieważ wielu bezdomnym, małym kotkom grozi uśpienie. Koty na wolności często dokarmiane są przez ludzi kochających zwierzęta.

Koty to pedantyczne stworzenia, które w ciągu dnia kilkakrotnie czyszczą swoją sierść. W związku z tym nie trzeba je kąpać w przeciwieństwie do psów. Kot znany jest z chodzenia własnymi drogami. Lubi towarzystwo człowieka, ale może przebywać w domu również sam. Odpowiednim zwierzęciem jest dla rodziny, osoby samotnej czy starszej.

Badając temperament i stan zdrowia kociaka lub dojrzałego kota należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:

- ✓ Jest żywotny, wesoły i bystry. Nie jest ospały i smutny.
- ✓ Chętnie podchodzi do przyszłego właściciela. Nie cofa się ani nie jest agresywny.

- ✓ Swobodnie biega, nie utykając.
- ✓ Głowę trzyma normalnie, nie przekrzywiając jej nerwowo.
- ✓ Nie kaszle i nie kicha.
- ✓ Skóra ma wygląd zdrowej i czystej, bez strupów, ran czy brudu.
- ✓ Sierść jest błyszcząca, czysta i zadbana, pozbawiona zmatowień i łysin.
- ✓ Dziaśła są zdrowe, bez oznak krwawienia, w kolorze łososiowym.
- ✓ Zęby nie noszą śladów kamienia nazębnego.
- ✓ Nie ma żadnych wydzielin z oczu, uszu czy nosa.
- ✓ Trzecia powieka, tzn. migotka nie zachodzi częściowo na oko.
- ✓ Brzuch nie jest rozdęty i dość sztywny.
- ✓ Odbyt jest czysty, bez widocznych śladów biegunki czy tasiemca. Wychodzą one z odbytu i mają wygląd ziaren ryżu.

- ✓ Dostępny jest dokładny opis dotychczasowej diety.

W przypadku zakupu kociaka lub kota z rodowodem należy sprawdzić otrzymane dokumenty. Jeżeli warunkiem jego nabycia jest przeprowadzenie sterylizacji, to dokumenty przez hodowcę dostarczone będą w późniejszym terminie. Po przedstawieniu świadectwa wykonania stosownej operacji.

Należy przygotować się do przyjęcia kota w domu. Dostosować warunki mieszkaniowe do jego potrzeb. Zabezpieczyć przewody elektryczne, kwiaty i meble przed kocimi zębami i pazurami. Zaopatrzyć w drapak i nauczyć kociaka z niego korzystać, żeby nie niszczył przedmiotów znajdujących się w domu. Kupić kuwetę, w której kot załatwiać będzie swoje potrzeby.

Nowego członka rodziny należy również wyposażyć w legowisko, z dala od kuwety i przeciągów. Kot lubi często wygrzewać się w ciepłych miejscach, np. przy piecu czy w słońcu. Zakupić dla niego miseczki do jedzenia i świeżej wody oraz kociakowi zabawki do gryzienia. Zaopatrzyć transporter w razie podróży czy wizyty w gabinecie weterynaryjnym. Można również kupić obrózkę czy szelki oraz smycz, jeżeli przyszły właściciel kota będzie chciał z nim wychodzić na spacer.

Nowy kot powinien zostać zaznajomiony z innymi zwierzętami żyjącymi w mieszkaniu. Dorosły kot może czuć zagrożenie ze strony nowego przybysza. Często jednak dojrzały kot akceptuje małego kotka. Na początku najlepiej trzymać koty w oddzielnym pomieszczeniu. Natomiast pies może zaprzyjaźnić się z kotem. Często suka chętnie przyjmuje kociaka, a nawet mu matkuje.

Małe ssaki, ptaki i rybki w domu należy chronić przed kotem, który z natury jest drapieżnikiem. Trzeba koniecznie sprawdzić stabilność klatki, w

której trzymamy gryzonie, np. szczury czy myszy. W otwartych zbiornikach wodnych nie powinny przebywać rybki. Koty i kociaki uwielbiają polować na mieszkańców akwarium, chociaż nie przepadają za wodą.

Dokonując wyboru kociaka powinno obejrzeć się cały miot. Najlepiej wziąć największego i najbardziej odważnego. Najmniejszy kotek może okazać się chorowity i słaby. Zwierzęta w nastrój domowy wprowadzają wiele ciepła i radości. Po pewnym czasie kot, a także pies staje się nierozłącznym przyjacielem człowieka.

GRYZONIE

HISTORIA GRYZONI

Pochodzenie gryzoni nie jest do końca znane. Jest przypuszczenie, że ich przodkami były wymarłe prałożyskowce, które wywodziły się z najstarszych ssaków łożyskowych. Najstarsze formy pochodzą z osadów późnego paleoceanu z Ameryki Północnej. W pliocenie do Australii dotarła tylko jedna rodzina gryzoni- myszowate.

W skład gryzoni wchodzi 33 rodziny i 2021 gatunków. Zamieszkują wszystkie kontynenty za wyjątkiem strefy podbiegunowej. Należą do nich m.in. myszowate, jeżozwierze, wiewiórkowate, bobry. W Polsce żyje 31 gatunków. Są to drobne i średniej wielkości gryzonie. W zależności od gatunku potrafią one biegać, kopać, skakać, pływać, wspinać się, jak także szybować.

Gryzonie są roślinożerne lub wszystkożerne. Posiadają umiejętności gromadzenia zapasów na zimę. Niekiedy zapadają w sen letni, ale przeważnie w sen zimowy. Gryzonie są bardzo płodne, u niektórych można zaobserwować nawet kilka

miotów rocznie. Młode osobniki mają tendencję do szybkiego dojrzewania. Jednak ich populacja jest redukowana przez drapieżniki.

U gryzoni nie występują kły, za to posiadają bardzo silne i stale rosnące siekacze, umiejscowione w szczęcie i żuchwie. Natomiast między zębami policzkowymi występuje duża przerwa. Żuchwa posiada możliwości: otwierania, zamykania, cofania i wysuwania oraz ruchy boczne.

Dużo z nich to szkodniki zagrażające żywności i uprawom, jak np. myszy czy szczury. To ostatnie niejednokrotnie są nosicielami chorób. Niektóre są hodowane przez człowieka dla cennego futra. Do nich należy między innymi szynszyla czy nutria. Gryzonie wykorzystywane są również w badaniach medycznych i laboratoryjnych.

Gryzonie są często trzymane w warunkach domowych dla ozdoby i zabawy, jak np. świnka morska czy chomik. Popularne również są: mysz domowa i kolczasta, szczur domowy, myszokoczek, szynszyla mała, piesek preriowy, bawełniak, wiewiórka Hudsona, myszorówka, nornik wschodni.

Ten rodzaj ssaków żyje jednak krótko, niektóre tylko 2 lata, ale są również takie, które żyją nawet 18 lat, jak np. świstak alpejski.

Specyficznym rodzajem gryzoni, które nawet niektóre z nich żyją ponad 30 lat jest golec piaskowy, który zamieszkuje podziemne obszary Afryki Wschodniej. Gryzoń ten jest wyjątkowy, ponieważ rzadko choruje na nowotwór, a poza tym odporny jest na niektóry rodzaj bólu, a nawet jest przystosowany do przetrwania do 18 minut bez tlenu. Ten mały kretoszczur ma pomarszczoną różową skórę. Nie wykazują one oznak starości.

Zwierzęta często nietypowych gabarytów żyją na wyspach. Ponad połowa populacji gryzoni, należała do liczącej 2,5 % rekordzistów skrajnie dużych zwierząt, albo małych na tle średniej gatunkowej. Badania dotyczyły 182 wysp. Naukowcy nie są w stanie określić kiedy gryzonie trafiły z lądu na wyspy. Osobniki o nietypowych gabarytach, to raczej olbrzymy.

Największym gryzoniem w dziejach Ziemi był „Szczurodzilla”, który ważył tonę i żył kilka

milionów lat temu w Ameryce Południowej. Według wyliczeń naukowców, którzy dokonali ich na podstawie czaszki tego gryzonia jego siła zgryzu dorównywała krokodylowi i tygrysowi. Czaszka ta została znaleziona w 1987 roku, ale opisano ją dopiero naukowo w 2008 roku.

Czaszka ta jest umiejscowiona w urugwajskim Muzeum Antropologii i Historii Naturalnej. Czaszka ta ma 53 cm, a wystające z niej siekacze mają 30 cm. Według pomiarów gryzoń mógł mieć 1,5 wysokości i 3 metry długości, dorównywał więc rozmiarowi dzisiejszemu niedźwiedziowi Grizzly.

Na wyspach suchych, pozbawionych bujnej roślinności, które są spalone słońcem żyją miniaturowe gryzonie. Do tych gatunków należy między innymi azjatycka wiewiórka o ubarwieniu białym, która przybyła z lądu na tajską wyspę Koh Lan i w tym czasie jej wymiary uległy zmniejszeniu o połowę.

Gryzonie to najliczniejsza i najbardziej rozpowszechniona grupa ssaków. Obejmują obszary

współczesnej Europy, Azji i Ameryki Północnej. Uległy zróżnicowaniu na podrzędnie żyjące. Stanowią około 40 % wszystkich ssaków. Większość gryzoni prowadzi naziemny i nocny tryb życia.

Najbardziej przywiązany do człowieka, a zarazem najbardziej inteligentny z gryzoni jest szczur. Kochającego właściciela traktują, jak osobnika ze swojego stada. Podobnie, jak pies czy kot reagują na swoje imię. Szczury domowe przywiązują się szybko do człowieka i potrafią odwzajemnić uczucia skierowane w ich stronę.

Towarzystwo ludzi lubią również szynszyle, które także reagują na swoje imię, a także świnki morskie lubiące zabawę z człowiekiem. Gryzonie domowe często tęsknią za swoim właścicielem, który traktuje je dobrze.

PODZIAŁ GRYZONI

Gryzonie nie są najbardziej zagrożoną grupą ssaków. Istnieją jednak gatunki gryzoni, które wymagają ochrony. Do tej grupy należy 168 gatunków, które należą do 126 rodzajów.

Rząd gryzoni z łacińskiego Rodentia można podzielić na podrzędy, infrarzędy, nadrodziny i rodziny. Podział gryzoni na trzy podrzędy po raz pierwszy zaproponował w 1855 roku Johann Friedrich von Brandt, który był niemieckim zoologiem, przyrodnikiem i lekarzem. Do nich zalicza się: wiewiórkokształtne, jeżozwierzowce i myszokształtne.

W 2005 roku Carleton i Musser w Mammal Species of the World przyjęli system 5 podrzędów: wiewiórolotkowe, bobrokształtne, jeżozwierzowce, myszokształtne i kolcosznicowate. W tych podrzędach istnieją 33 rodziny 481 rodzajów oraz 2277 gatunków.

Rząd gryzoni obejmuje następujące podrzędy i rodziny:

1. Podrząd wiewiórolotkowych:

- rodzina wiewiórkołotkowatych, w skład której wchodzi 2 podrodziny i 3 rodzaje, np. nietotka drzewna,
- rodzina postrzałkowatych, przykładem może być postrzałka kafryjska,

2. Podrząd bobrokształtnych:

- rodzina bobrowatych, m.in. bóbr kanadyjski,
- rodzina gofferowatych, której przedstawicielem jest goffernik brunatny,
- rodzina karłomyszowatych, której przedstawicielem jest szczurowskokoczek olbrzymi.

3. Podrząd jeżozwierzowców:

- rodzina gundioszczurowatych, np. skamienowiec laotański,

- rodzina dundiowatych, której przedstawicielem jest *Ctenodactylus gundi*
- rodzina kretoszczurów, której przedstawicielem jest kretoszczurek,
- rodzina jeżozwierzowatych, której przedstawicielem jest jeżozwierz afrykański,
- rodzina skałoszczurowatych, gdzie takim przykładem może być skałoszczur właściwy,
- rodzina szczecińcowatych, np. szczeciniec większy,
- rodzina szynszyloszczurowatych, która zgrupowana jest w dwóch rodzinach, a jej przedstawicielem jest szynszyloszczur,
- rodzina hutiowatych, które zgrupowane są w 8 rodzajach i opisanych jest 20 gatunków, np. *capromys pilorides*,
- rodzina kawiiowatych, której przedstawicielem rodziny jest kawiaczka górską,

- rodzina szynszylowatych, przykładem tego gryzonia jest szynszyla,
- rodzina tukotukowatych, np. tukotuko patagoński,
- rodzina agutiowatych, której przedstawicielem jest aguti czarny, a najbardziej znany to: aguti złocisty i oliwkowy,
- rodzina pakowatych, której przedstawicielem jest paka nizinna,
- rodzina pakaranowatych, której przedstawicielem jest w dzisiejszych czasach tylko pakarana żyjąca w Ameryce Południowej,
- rodzina kolczakowatych, której jednym z przedstawicieli jest kolczakowiec kajeński, żyjący w Ameryce Południowej,
- rodzina ursonowatych, której przedstawicielem jest urson amerykański, żyjący w Ameryce Północnej,
- rodzina nutriowatych, której jedynym przedstawicielem jest nutria amerykańska,

- rodzina kosztniczkwatych z podrzędu jeżozwierzowców, której przedstawicielem jest kosztniczka pospolita,
4. Podrząd myszokształtnych:
- rodzina skoczkwatych, przykładem tej rodziny może być skoczomyszka występująca w Ameryce Północnej,
 - rodzina myszochomikowatych, do której należy jedyny rodzaj, a jest nim myszochomik,
 - rodzina chomikowatych, do której zalicza się 6 podrodzin, około 112 rodzajów oraz 580 gatunków, a jej przedstawicielem jest bawełniak szczeciniasty występujący w Ameryce Południowej, Środkowej i w południowej części Ameryki Północnej,
 - rodzina myszowatych, w skład której wchodzi 5 podrodzin, 140 rodzajów i około 650 gatunków, a jej przedstawicielem jest szczur wędrowny pochodzący z Azji Południowo-Wschodniej,

- rodzina malgaszomyszowatych, pochodząca z nadrodziny myszowych, a jej przedstawicielem jest malgaszoszczur wielki,
- rodzina kolcosznicowatych, której do dzisiejszych czasów przetrwały tylko dwa gatunki: kolcosznica dziuplowa i kolcosznica miękkowłosa
- rodzina ślepcowatych, do której należą 4 podrodziny, a jej przykładem może być Bambusowczyk kasztanowy,

5. Podrząd kolcosznicowatych:

- rodzina sewelowatych, której współcześnie żyje tylko jeden gatunek: sewel górski, który zamieszkuje Kanadę i Stany Zjednoczone,
- rodzina popielicowatych, w skład której wchodzi około 30 gatunków, a jej jedynym przedstawicielem jest popielica szara,
- rodzina wiewiórkowatych, która obejmuje 5 podrodzin, a przykładem może być

wiewiórka czy wiewiór, jedyny przedstawiciel podrodziny wiewióry.

Gryzonie posiadają zaawansowane zdolności poznawcze. Przykładem mogą być szczuroskoczki lub wiewiórki, które dzięki pamięci przestrzennej mają umiejętności lokalizacji pokarmu. Natomiast kawia domowa czyli świnka morska potrafi zapamiętać skomplikowaną drogę, która prowadzi do żywności.

U gryzoni zostało zachowanych dużo cech pierwotnych, np. u niektórych gatunków występują na ogonie łuski. Zwierzęta te posiadają małe półkule mózgowie o słabo rozwiniętej korze mózgowej, która jest tylko nieznacznie pofałdowana.

GRYZONIE HODOWLANE

Gryzonie hodowlane to zwierzęta stałocieplne, które pokryte są owłosioną skórą. Gatunki małych i średnich gryzoni można hodować w domu. W większości są to zwierzęta przyjaźnie ustosunkowane do człowieka i dają się oswoić.

Gryzonie hodowlane niejednokrotnie podobnie zachowują się do człowieka. Czasem okazują one agresję, złość czy niepokój, a innym razem są popularne i łagodne. Przede wszystkim wyrażają wdzięczność za opiekę i sprawiedliwe traktowanie.

GATUNKI GRYZONI HODOWLANYCH

Gryzonie to najliczniejszy rząd ssaków. Do najczęściej hodowanych należą:

- Chomik
- piestruszka stepowa,
- kawia domowa,

- szynszyla mała,
- mysz laboratoryjna,
- suwak egipski,
- kolcomysz skalna,
- szczur laboratoryjny,
- koszatniczka pospolita,
- myszokoczek mongolski,
- sosnowiórka czerwona,
- nieświszczuk czarnoogonowy,
- bawełniak szczeciniasty,
- susłogon preriowy,
- pędzlogon zwinny,
- burunduk syberyjski.

Chomik to mały gryzoń z rodziny chomikowatych. Najczęściej hodowane są: chomicznik dzungarski i malutki, chomiczek syryjski i chomiczak pręgowany. Klatka dla tych gryzoni powinna być

odpowiednio duża i piętrowa oraz wyposażona w akcesoria. Chomiki nie żyją długo w granicach 2 – 3 lat.

Piestruszka stepowa to mały gryzoń z rodziny chomikowatych, który jest stworzeniem roślinożerny. Zwierzątko to łatwo można oswoić. Piestruszka jest ssakiem stadnym, dlatego najlepiej hodować dwa albo trzy osobniki. Długość ich życia wynosi około trzech lat. Najlepiej trzymać je w akwariach lub terrariach o wymiarach: 80x40x35 cm.

Kawia domowa to inaczej świnka morska, która jest małym zwierzęciem, ale większym od chomika. Jest ona aktywna w ciągu dnia i nocy. W wyniku prac hodowlanych istnieją różne odmiany kawii domowej. Różnią się między sobą umaszczeniem i długością włosa. Należy trzymać te ssaki w niewysokich klatkach, najlepiej po dwie czy trzy sztuki.

Szynszyla mała jest średniej wielkości gryzoniem z rodziny szynszylowatych. Dorosły osobnik waży w granicach 0,5 – 1 kg. Jest to zwierzątko

niezwykle aktywne, prowadzące nocny tryb życia. Należy trzymać je w dużych klatkach lub wolierach. Oswojone osobniki można wypuszczać z klatki na teren mieszkania. Uwielbiają piaskowe kąpiele. Żyją około 15 lat.

Mysz laboratoryjna jest to małe gryzoń z rodziny myszowatych, występuje na wszystkich kontynentach. Jest to zwierzętko wszystkożerne i niegromadzące zapasów. Myszy porozumiewają się pomiędzy sobą za pomocą ultradźwięków. Potrafią dobrze pływać, ale unikają wody. Myszy powinny być umieszczone w piętrowych klatkach lub terrariach.

Suwak egipski to mały gryzoń z rodziny myszowatych. Ssaki te można trzymać w klatce lub terrarium. Najlepiej hodować parę lub trzy osobniki, tzn. jednego samca i dwie samiczki. Szybko można te zwierzętko oswoić. Długość życia suwaka egipskiego w warunkach domowych wynosi ok. 5 lat.

Kolcomysz skalna jest małym gryzoniem z rodziny myszowatych, który często nazywany jest

egipską albo kairską myszą kolczastą. Jest to wszystkożerne, bystre i bardzo ruchliwe zwierzę, którego włosy na grzbiecie są kolczaste. Ssak ten prowadzi nocny tryb życia. Kolcomysz skalną łatwo można oswoić. W terrarium dla kolcomysz skalnej powinno być zamontowane źródło ciepła.

Szczur laboratoryjny jest małym gryzoniem z rodziny myszowatych. Jako zwierzę stadne źle znosi samotność. Szczury hodowane są przeważnie w stabilnych klatkach lub terrariach. Szczur jest inteligentnym i odważnym ssakiem. Drogą selekcji szczur laboratoryjny jest uległy i nieagresywny. Szczur w domu może żyć ok. 5 lat.

Kozatniczka pospolita jest to mały gryzoń z rodziny kozatniczkowatych. W klatce powinny być trzymane minimum dwie lub trzy sztuki. Dla rodziny kozatniczek należy przygotować wolierę.

Kozatniczek nie wolno chwycić za ogon, ponieważ będąc w stresie mogą go odrzucić. Ogon kozatniczki w przeciwieństwie do ogona jaszczurki nigdy nie odrasta. Najlepiej sprawdza się klatka

piętrowa. Koszatniczka pospolita uwielbia kąpiel w piasku.

Myszokoczek mongolski jest to mały gryzoń z rodziny myszowatych, który jest aktywny w dzień do późnych godzin wieczornych. Jest on niewiele większy od myszy. Myszokoczki są przyjazne dla otoczenia i lubią wspinaczki, dlatego pożądana jest dla nich wysoka klatka. Podobnie jak koszatniczki lubią zażywać piaskowej kąpeli. Długość ich życia wynosi od trzech do czterech lat.

Sosnowiórka czerwona to nieduży gryzoń z rodziny wiewiórkowatych. Najlepiej trzymać to zwierzątko w wolierze lub klatce o wymiarze: 80x50x100 cm. Oswajać należy tylko maluchy, które z czasem będą darzyły swojego opiekuna zaufaniem. Sosnowiórki żyją od 5 do 10 lat.

Nieświszczuk czarnoogonowy, którego nazywają również pieskiem preriowym, jest średniej wielkości gryzoniem z rodziny wiewiórkowatych. Waga jego wynosi około 1 kg. Wiedzie dzienny tryb życia i nie zapada w sen zimowy. Dla jednej pary woliera powinna mieć wymiary 2x2x 1 m.

Zwierzęta te żyją w granicach 8 – 12 lat. Lubią tańczyć się w piasku i towarzystwo człowieka.

Bawełniak szczeciniasty jest małym zwierzęciem stadnym i wszystkożernym, należącym do rodziny chomikowatych. Hoduje się przeważnie dwie samiczki, albo parkę. Tylko samce należy umieszczać w klatce pojedynczo. Gryzonie te lubią się wspinać i skakać, dlatego klatka powinna być odpowiedniej wysokości.

Susłogon preriowy jest gryzoniem średniej wielkości z rodziny wiewiórkowatych. Waga jego wynosi ok. 0,5 kg. Jest to zwierzątko stadne i terytorialne. W klatce o wymiarach: 120x80x50 cm należy trzymać dwa lub trzy osobniki. Susłogona bardzo szybko można oswoić, nawet już po kilku dniach. Długość jego życia wynosi ok. 6 lat. W domu nie zapada w zimowy sen.

Pędzlogon zwiny to małe gryzoń z rodziny popielicowatych, który jest zwierzęciem wszystkożernym. Nie powinien być trzymany w ciasnym pomieszczeniu, ponieważ jest bardzo zwinny i potrzebuje dużo ruchu. Temperatura w terrarium

powinna wynosić około 25 cm. Pędzlogon zwiczny jest aktywny w nocy.

Burunduk syberyjski jest małym gryzoniem z rodziny wiewiórkowatych. W niewoli zwierzątko to może żyć nawet 10 lat i hodowany jest w drewnianej lub metalowej klatce o dosyć dużych wymiarach, a także w wolierze. Należy oswajać młode osobniki, ponieważ starsze mogą opiekuna pogryźć.

Gryzonie hodowlane, jak wszystkie zwierzęta wymagają odpowiedniego traktowania, bezstresowych i bezpiecznych warunków życia. Właściwie wyważona dieta i odpowiednia opieka może być wyznacznikiem szczęśliwego i zdrowego życia pupila.

MYSZ

Mysz należy do królestwa zwierząt, gromady ssaków, rzędu gryzoni i rodziny myszowatych. Podzielić je można na około 460 gatunków. W Polsce żyje 8 gatunków tego rodzaju gryzoni, Myszy występują na całym świecie, tam wszędzie gdzie żyje człowiek.

Człowiek pracując na polu skrupulatnie magazynuje zboże, podczas gdy myszy korzystają z dostępnego pożywienia, wyrządzając szkody w magazynach, na polu czy w domu. Gryzonie te zaliczane są do grupy szkodników, które człowiek

zwalcza za pomocą środków chemicznych, biologicznych lub fizycznych. Przeważnie przez podanie zatrutego pokarmu i przy udziale zastawionych pułapek.

Nie w każdym przypadku myszy są szkodnikami, mogą być również pożyteczne, kiedy hoduje się je w celach naukowych, wykorzystując w laboratoriach podczas doświadczeń, tj. biała mysz. Hodowcy zajmują się także rozmnażaniem mysz w celach handlowych, aby mogły towarzyszyć osobie samotnej lub rodzinie. Myszy doskonale nadają się do hodowli domowej, ponieważ są łatwiejsze i tańsze w utrzymaniu od innych zwierząt.

Myszy są gryzoniami przeważnie hodowanymi w grupie, dlatego świetnie dadzą sobie radę podczas nieobecności właściciela, dotrzymując sobie wzajemnie towarzystwa. W czasach współczesnych są one idealnym rozwiązaniem dla ludzi, którzy nie mają dużo czasu wolnego, brakuje im pieniędzy, energii czy miejsca w mieszkaniu.

Japończycy i Chińczycy już w XVIII wieku fascynując się tymi zwierzętami zaczęli badać je i krzyżować, co przyczyniło się do wyhodowania mysz o różnorodnej sierści. Chobei Zenya wydał w 1787 roku broszurę na temat różnic w umaszczeniu myszy, jak również opisy sposobów uzyskiwania danej odmiany kolorystycznej. Jednak dopiero na początku XX wieku mysz coraz częściej wykorzystywana była do badań medycznych.

Doktor Max Theiler w 1937 roku prowadząc badania na myszach opracował skuteczną szczepionkę przeciwko żółtej febrze, która uratowała przed śmiercią walczących w tropikach żołnierzy w czasie II wojny światowej. Za ten cenny wkład w medycynę Max Theiler otrzymał Nagrodę Nobla w 1951 roku.

W dzisiejszych czasach na całym świecie hoduje się miliony tych gryzoni, których życie i zdrowie podporządkowane jest nauce dla dobra ludzkości. Duży sukces naukowy został osiągnięty w 2002 roku, kiedy rozszyfrowano 95% genomu myszy. Podobieństwo genów człowieka i myszy

może przyczynić się do opracowania przez naukowców odpowiedniego lekarstwa czy szczepionki w walce z wieloma chorobami, które atakują człowieka. Przykładem może być Alzheimer.

Mysz jest niedużym zwierzątkiem, mając około 10 cm długości bez trudu zmieści się w dłoni. Waga myszy to około 30 g, a jej futerko jest gładkie przylegające do ciała. Długość jej życia wynosi w granicach 1-2 lat, hodowlane mogą przeżyć nawet do 4 lat. Mysz najdłużej przeżyła 1819 dni. Płeć myszy można łatwo rozróżnić, ponieważ u samicy odległość pomiędzy odbytem, a genitaliami jest mniejsza niż u samca.

Mysz osiąga dojrzałość płciową od 4 do 5 miesiąca życia. Pełną zdolność do rozrodu osiąga pomiędzy 6, a 8 tygodnia życia. Cięża u samiczki trwa około 3 tygodni. Liczebność miotu to średnio od 2 do 10 sztuk, a może nawet być znacznie więcej. Liczba miotów w ciągu roku waha się w granicach około 4 – 8 miotów.

Ze względu na rodzaj włosa i ubarwienie myszy można podzielić na następujące rasy:

- krótkowłosa,
- długowłosa,
- loczkowana,
- satynowa,
- abisyńska.

Myszy są gryzoniami żyjącymi przeważnie w grupie. Gryzonie te uwielbiają różne zabawy. Chętnie korzystają z karuzeli czy papierowych tuneli. Przyjemność sprawia im wspinaczka po gałęziak lub drabinkach, specjalnie dla nich przystosowanych.

ŚWINKA MORSKA

Świnka morska należy do królestwa: zwierząt, typu: strunowców, gromady: ssaków, rzędu: gryzoni, rodziny: marowatych, oraz gatunku: kawia domowa.

HISTORIA

Świnka morska, inaczej kawia domowa jest niedużym gryzoniem pochodzącym z Ameryki Południowej. Została udomowiona przez Inków, dla których była obiektem kultu religijnego, jak również zwierzęciem gospodarskim, hodowanym na

mięso. Kawie domowe pojawiły się w Europie w XVI wieku. W XIX wieku zwierzęta te były wykorzystywane w laboratoriach.

Polska nazwa tych gryzoni to wynik redukcji, jaka nastąpiła na przestrzeni wieków. Pierwotna nawa brzmiała „świnka zamorska”. Po pewnym czasie przedrostek „za” został pominięty, pozostało słowo „morska”. Bez względu na jej nazwę świnka ta nie ma nic wspólnego z morzem. Angielska nazwa tego zwierzątka to „świnka gwinejska”.

Pierwszy naukowy opis kawii domowej opublikowany został w 1758 roku przez szwedzkiego przyrodnika i lekarza Karola Linneusza. Obecnie świnka morska jest bardzo popularna w Europie. Jest w czołówce hodowlanych zwierząt domowych. W rywalizacji z psem czy kotem jest na pozycji przegranej, chociaż posiada wiele zalet, jak np. nie trzeba wyprowadzać jej na spacer.

WYGLĄD

Świnka morska jest gryzoniem o: krępej sylwetce, krótkim pyszczku i szyi oraz krótkich nóżkach. Nie wyposażona jest w ogon lub ma szczątkowy. Posiada gęstą i krótką sierść z podszerstkiem. Istnieją również odmiany świnki z długim włosiem. Długość ciała tego gryzonia sięga nawet 35 cm. Samice są znacznie mniejsze od samców.

Włosy czuciowe kawii domowej, czyli tzw. wąsy znajdują się koło nosa i oczu oraz pod brodą. Wąsy ostrzegają ją przed niebezpieczeństwem. Ciemne oczy świnek mają kształt migdałowy lub okrągły. Zwierzę to posiada dwie przednie i dwie tylne kończyny. Przednie są czteropalczaste, a tylne mają trzy palce. Każdy palec ma opuszkę i pazur.

UMASZCZENIE

Wszystkie dzikie świnki morskie wyglądały tak samo. Posiadały sierść o umaszczeniu zwanym aguti. Gryzonie te w środowisku naturalnym występują na trawiastych równinach. Ubarwienie

włosa kawii domowej na całej długości nie jest jednolitej barwy. Oba jego końce są ciemniejsze, natomiast część środkowa ma kolor czerwona-wobrazowy lub złocistobrazowy.

Udomowione świnki morskie, ze względu na właściwy dobór osobników do rozrodu i na skutek selekcji mają futerka w różnorodnych odmianach kolorystycznych. Najbardziej popularna jest barwa „tricolor”, gdzie w tych samych proporcjach występują trzy kolory: biały, rudy oraz czarny. Świnki rasowe posiadają najbogatszą kolorystykę.

Uzyskane zostały także odmiany, które charakteryzują się długim włosiem. Sierść ich niekiedy przekracza nawet 20 cm. Włosy świnek mogą być również łaciate i monochromatyczne. Ta ostatnia charakteryzuje się jednym kolorem w różnych odcieniach. Na uwagę również zasługują rozetki, których sierść rozchodzi się promieniście. Nieregularnie rozłożone na ciele punkty tworzą wicherki i rozetki. Futerko świnek nie jest wówczas rozłożone gładko.

Kawia domowa nie buduje gniazda i rzadko kopie tunele, ponieważ korzysta z gotowych, wykopanych przez inne zwierzęta. Gryzonie te żyją do 5 lat, a nawet dłużej. Wiek rekordzisty wyniósł 14 lat. W dzisiejszych czasach świnka morska jest jednym z najczęściej hodowanych zwierząt domowych na kuli ziemskiej.

SZYNSZYLA

Szynszyla należy do królestwa: zwierząt, gromady: ssaków, rzędu: gryzoni, rodziny: szynszylowatych, rodzaju: szynszyli. Wyróżnia się dwa gatunki tego sympatycznego gryzonia: szynszylę krótkoogonową i szynszylę małą. To nieduże i puchate zwierzątko coraz częściej gości w domu Polaków, stając się ulubionym pupilem, a także pozyskuje rzesze zwolenników na całej kuli ziemskiej.

Szynszyla zarówno krótkoogonowa, jak i szynszyla mała zaliczane są przez Międzynarodową

Unię Ochrony Przyrody do gatunków krytycznie zagrożonych w środowisku naturalnym. Jest ona zwierzęciem stadnym, które żyje w koloniach liczących od kilku do kilkuset osobników. Obecnie jest to cenione zwierzę w domowych hodowlach hobbystycznych, dawniej szynszyle były przetrzebione przez człowieka ze względu na swoje piękne futro.

HISTORIA

Skóry szynszyli od wieków wykorzystywali Indianie do wyrobu wierzchnich okryć. Rozwój przemysłu futrzanego, gdzie do produkcji futer wykorzystywane były szynszyle, doprowadził do wyginięcia szynszyli olbrzymiej i do zmniejszenia populacji pozostałych gatunków tego gryzonia. W dzisiejszych czasach obowiązuje zakaz polowań na dzikie szynszyle, które są pod ochroną.

Pierwsze zmianki o szynszylach pojawiły się w XVI wieku. Zostały one opisane przez hiszpańskiego przyrodzawcę José de Acosta, który przedstawił te gryzonie jako małe zwierzęta o pięknym i

miękkim futrze, przypominające wyglądem wieiórki. Pierwszym badaczem, który w 1782 roku opisał szynszylę to chilijski naturalista Juan Ignacio Molina.

Przodkami dzisiejszych zwierząt domowych są szynszyle małe, ponieważ próby udomowienia szynszyli krótkoogonowej nie przyniosła rezultatu. Zanim zaczęto hodowlę tych gryzoni w Europie, pierwsze szynszyle można było spotkać na niedużym terenie w okolicach południowoamerykańskich Andów w Chile.

Szynszyle małe żyją w górach na wysokości w granicach: 1000 – 2500 m n.p.m. Zamieszkują one na otwartej przestrzeni, w grotach, szczelinach górskich, prowadząc nocny tryb życia. Natomiast szynszyle krótkoogonowe zamieszkują wyżej położony obszar w Andach na poziomie od 3000 do 6000 m n.p.m. W górach tych szynszyle wystawione są na duże wahania temperatur, ponieważ panuje tam suchy klimat z małą ilością deszczu i niską wilgotnością powietrza.

WYGLĄD

Szynszyla jest niedużym gryzoniem o wielkości małego królika. Osobniki znane z warunków hodowlanych są większe od okazów żyjących w środowisku naturalnym, gdzie samice są trochę większe od samców. Ich futro jest gęste, lśniące i puszyste oraz miłe i miękkie w dotyku. Szynszyla żyje średnio około 15 lat, a nawet może doczekać się sędziwego wieku, liczącego ponad 20 lat.

Szynszyla mała ma kręłą budowę ciała i kształtną głowę, osadzoną na niewidocznej szyi. Waży około 400 g, gdzie wyglądem przypomina królika, a także wiewiórkę. Wyróżnia się siekaczami o charakterystycznym żółtym kolorze. Ma dłuższy i bardziej puszysty ogon oraz większe uszy, niż szynszyla krótkoogonowa. Posiada kończyny zakończone 4 palcami, z których trzy znajdują się z przodu, a jeden z tyłu. Przednie łapki ma trochę krótsze od tylnych. Jej futro na grzbiecie jest koloru szarego lub czarnego.

Występuje w odmianach barwnych dominujących oraz recesywnych. Przykładem odmian

dominujących są: standard – szara z białym brzuchem, beżowa – jasnobieżowa z białym brzuchem, beżowa – ciemnobieżowa z białym brzuchem czy czarna aksamitna – czarna z białym brzuchem. Natomiast do odmian recesywnych należy zaliczyć m.in. szafirową – szaroniebieską z białym brzuchem czy fioletową – ciemnofioletową z śnieżnobiałym brzuchem.

Szynszyla krótkoogonowa ma krótszy i mniej puszysty ogon oraz mniejsze uszy, niż szynszyla mała. Poza tym jest od niej cięższa, a jej waga waha się średnio w granicach 500 – 800 g. Krótkoogonowa posiada grzbiet koloru niebieskawego, szaro – czarnego lub perłowego, natomiast brzuch pokryty jest futrem barwy żółtawo – białej.

TEMPERAMENT

Szynszyle są gryzoniami bardzo zwinnymi i energicznymi, ale płochliwymi. Posiadają dobrze rozwinięty narząd węchu i słuchu. Są to zwierzęta roślinożerne, które najchętniej na wolności zjadają

liście traw, a wodę pozyskują z porannej rosy oraz wraz ze spożywaną roślinnością. Szynszyla podobnie, jak większość gryzoni prowadzi nocny tryb życia. W środowisku naturalnym żyją znacznie krócej, niż w niewoli.

Podstawowym pożywieniem szynszyli w niewoli jest siano, suszone zioła i gałązki drzew. Mimo, że szynszyle odporne są na brak wody, powinny mieć do niej stały dostęp. Potrafią być agresywne do innego nieznanego osobnika ze swojego gatunku, dlatego pomysł łączenia par mieszanych powinien być przemyślany, żeby nie doszło do okaleczenia zwierząt. Gryzonie te zaliczane są do zwierząt hałaśliwych, dlatego nie wskazane jest umieszczanie klatki z szynszylą w sypialni.

Szynszyla jest aktywnym gryzoniem, który lubi skoki i wspinaczki oraz piaskowe kąpiele. Potrafi skoczyć na około sześć metrów wysokości. Nie jest zadowolona z samotności, dlatego dobrym rozwiązaniem jest drugi osobnik. Gryzoń ten lubi towarzystwo człowieka, zwłaszcza swojego opiekuna, ale jest nieufny wobec nieznanego jemu

ludzi. Nie należy do zwierząt, które lubią pieszcoty i siedzenie na ludzkich kolanach.

Szynszyla wydaje różne dziwne odgłosy, które przypominają piski, płacz czy szczekanie. Niepokojące dźwięki może wydawać podczas snu, a także kiedy się przestraszy, czuje się zagrożona, albo samotna. Słyszy dźwięki, które nie są wyłapywane przez ludzkie ucho i to one również mogą być dla szynszyli stresujące. Kiedy jest zła i coś ją niepokoi może zgrzytać ząbkami.

Ważne jest, żeby przed zakupem szynszyli zastanowić się czy podoła się jej wymaganiom i czy odpowiada nam jej zachowanie, ponieważ powinna mieć stworzone warunki bytowania podobne do życia w środowisku naturalnym. To urocze stworzenie polecane jest miłośnikom zwierząt i doświadczonym hodowcom gryzoni, gdyż potrafi wniesić do domu wiele radości. Doskonałym rozwiązaniem jest zapoznanie się z fachową literaturą przed nabyciem szynszyli.

KOSZATNICZKA POSPOLITA

Koszatniczka pospolita to królestwo: zwierząt, gromada: ssaki, rząd: gryzonie, rodzaj: koszatniczka, gatunek: koszatniczka pospolita. To małe zwierzątko coraz częściej gości w domu Polaków, stając się ulubionym pupilem.

HISTORIA

Koszatniczka pospolita pochodzi z Chile, gdzie żyje między wybrzeżem Oceanu Spokojnego, a zachodnimi zboczami Andów, na wysokości 1200 metrów. W tym rejonie gęstość występowania

koszatniczki waha się w granicach 10 – 259 sztuk na hektar. Największą ilość gryzoni można zaobserwować wiosną, kiedy na świat przychodzą młode. W oparciu o zajmowane przez koszatniczki terytorium, żyją one w niedużych kolo- niach.

Koszatniczkę pospolitą, jako gryzonia większego od myszy po raz pierwszy opisał w 1782 roku chi- lijski przyrodnik Juan Ignacio Molina. Gryzonie te do Europy i Stanów Zjednoczonych zostały spro- wadzone w latach 60 XX wieku w celach labora- toryjnych, a później w hodowlanych.

Koszatniczki na wolności w naturalnym środowi- sku są uważane za szkodniki, ponieważ niszczą plony na polach pszenicznych, magazynując ziarno, podgryzają winogrona w winnicach oraz wyjadają owoce w sadach. Takie zachowanie tych gryzoni wynika z potrzeby gromadzenia zapasów na okres zimowy.

WYGLĄD

Koszatniczka pospolita jest bardziej spokrewniona ze świnkami morskimi i szynszylami, niż myszami, szczurami czy chomikami. Zwierzątko to z wyglądu przypomina myszokoczek. Na wolności koszatniczka żyje krótko, w granicach 3 – 4 lat, ponieważ narażona jest na atak drapieżników oraz ma gorsze warunki żywieniowe i higieniczne, niż w niewoli. Długość życia koszatniczki domowej wynosi od 5 do 8 lat.

Długość ciała koszatniczki może wynieść nawet 19 cm. Ogon, który zakończony jest kępką czarnych i sztywnych włosów osiąga 13 cm długości. Nie można łapać tego gryzonia za ogon, ponieważ koszatniczka odrzuca ogon, kiedy czuje zagrożenie. Waga dorosłego osobnika wynosi w granicach: 17 – 30 dkg. Temperatura ciała to: 37,90°C. Te wymiary oznaczają, że koszatniczka jest większa od myszy oraz mniejsza i lżejsza od szczura.

Gryzoń ten posiada 4 siekacze, które są koloru pomarańczowo – żółtego i ma 8 zębów trzonowych. Koszatniczka żyjąca na wolności jest

jednolitego umaszczenia, brązowego, które przechodzi w szarość, futerko jaśniejsze na około oczu, uszu i w okolicach szyi, na brzuchu kremowo – brązowe. Koszatniczki hodowlane mają różne odcienie sierści, np. niebieskie, piaskowe, czarne czy kremowe.

ZACHOWANIE

Koszatniczka pospolita różni się znacznie od gryzoni hodowanych w domu takich, jak świnka morska czy chomik, nie tylko wyglądem, ale zwłaszcza charakterem. To nieduże zwierzątko aktywne jest przez całą dobę i jego zachowanie można obserwować godzinami. Koszatniczka znacznie odbiega sposobem bycia od ciągle śpiących chomików.

Koszatniczka pospolita posiada duży zasób energii. Często: skacze, biega, kopie tunele czy przenosi gałązki w różne części klatki. Koszatniczki często baraszkują ze sobą, jeżeli w mieszkaniu żyje dwóch lub więcej osobników. Sen ich przebiega w niedługich, tylko 20 minutowych cyklach.

Kozatniczka pospolita posiada swój własny język. Głosem wyraża często swój nastrój, np. radość, lęk czy głód. Całą dobę wydaje charakterystyczne dźwięki. Jednym z nich jest odgłos, który można porównać z ćwierkaniem wróbla, kiedy jest zadowolona lub jest to jej rodzaj zalotów do drugiego osobnika. W zaciszu domowym potrafi wprowadzić przyjemny i uspokajający nastrój.

Kozatniczka pospolita może wydawać również niezbyt przyjemną dla uszu, serię głośnych i wysokich pisków lub połączonych z nimi pomruków, które wyrażają jej zdenerwowanie. Kozatniczka znana z pogodnego usposobienia rzadko ugryzie człowieka. Może się zdarzyć, kiedy jest źle traktowana lub przestraszona.

Kozatniczka hodowana w domu bez towarzystwa innego osobnika, traktuje człowieka, jak członka swojej rodziny. Źle znosi brak zainteresowania i rozłąkę ze swoim opiekunem. Kozatniczka to inteligentne zwierzątko i bardzo bystre, które obserwuje człowieka.

Kozatniczki są bardzo przyjaznymi zwierzętami w stosunku do ludzi. Szybciej przyzwyczajają się do opiekuna, niż inne gryzonie. W krótkim czasie rozpoznają swojego właściciela, reagując na niego dużą ilością dźwięków. Te sympatyczne i łatwe do oswojenia gryzonie dają właścicielowi i pozostałym domownikom dużo radości.

CHOROBY GRYZONI

Choroby gryzoni występują w zależności od wrażliwości tych małych i średnich ssaków. W niektórych przypadkach schorzenia gryzoni mogą być zagrożeniem dla człowieka i innych zwierząt.

Choroby gryzoni można podzielić na schorzenia infekcyjne i nieinfekcyjne, które po rozpoznaniu problemu leczy weterynarz, z zastosowaniem odpowiedniej terapii. Lekarz weterynarii w zależności od schorzenia najczęściej proponuje: nawadnianie, terapię antybiotykową, zwalczania pasożytów i wzmacniającą, a także sterydoterapię.

Do najczęstszych chorób gryzoni w warunkach domowych należy zaliczyć:

- zapalenie żołądka i jelit,
- zakażenia pasożytnicze,
- zapalenie układu oddechowego,
- zapalenie zatok i nosa,
- zapalenie skóry z okrywą włosową,

- zatrucia jelitowe,
- zapalenie układu nerwowego,
- choroba Tyzzeria,
- zapalenie ucha środkowego,
- zapalenie fałdów wargowych,
- zapalenie skóry części podszwowej kończyn,
- limfocytarne zapalenie opon mózgowych,
- choroba mokrego ogona,
- zapalenie gruczołu brzuszego,
- bolący nos,
- pasożytnicze zapalenie rdzenia kręgowego i mózgu.

Zapalenie żołądka i jelit następuje w wyniku infekcji bakteriami z rodzaju Salmonella. Choroba objawia się brakiem apetytu, osłabieniem, ostrą albo przewlekłą biegunką, odwodnieniem, a nawet śmiercią. Istnieje duże ryzyko zakażenia ludzi

i innych zwierząt. Salmonelloza może zaatakować wszystkie gatunki małych i średnich gryzoni.

Zakażenie pasożytnicze wywoływane jest przez tasiemca. Do objawów chorobowych należą: biegunki, wychudzenie, wypadanie odbytu. Choroba może również przebiegać bezobjawowo. Występuje duże ryzyko zakażeń ludzi i innych zwierząt. Zakażenie pasożytnicze może mieć miejsce u wszystkich gatunków małych i średnich gryzoni.

Zapalenie układu oddechowego. Zapalenie oskrzeli i płuc wywołują najczęściej przewlekłe infekcje bakteryjne. U wielu gatunków gryzoni pojawia się duszność, głośny i brzuszny typ oddychania, kichanie, katar czy zapalenie spojówek. Zachowując zasady higieny chore osobniki należy odizolować. Zapalenie oskrzeli i płuc może występować u wszystkich gatunków małych i średnich gryzoni.

Zapalenie zatok i nosa wywoływane są bakteriami. W wyniku choroby pojawia się duszność wdychowa, kichanie, katar, zapalenie spojówek, brak apetytu i skręcanie głowy. Zараżenie

chorobą dla człowieka i innych zwierząt jest nie-duże. Zapalenie zatok i nosa może występować u wszystkich gatunków małych i średnich gryzoni.

Zapalenie skóry z okrywą włosową może nastąpić w wyniku nieodpowiedniej wilgotności, temperatury i wentylacji, a także przy zbyt dużym zagęszczeniu zwierząt. Ryzyko infekcji grzybiczej dla człowieka i innych zwierząt jest niewielkie. Zapalenie skóry z okrywą włosową może wystąpić u wszystkich małych i średnich gryzoni.

Zatrucia jelitowe ma związek z powikłaniem wywołanym podawanymi antybiotykami. Ogólnymi objawami tej choroby to: biegunka, odwodnienie, postępujący paraliż, a w rezultacie może nastąpić śmierć zwierzęcia. Zatrucie jelitowe może wystąpić u chomików, szynszyli czy świnki morskiej.

Zapalenie układu nerwowego. Zapalenie mózgu i rdzenia kręgowego następuje w wyniku zakażenie bakteryjnego. Główne objawy to osłabienie, trudności z pobieraniem wody i pokarmu, a następnie może nastąpić śmierć zwierzęcia.

Zapalenie układu nerwowego występuje u myszokoczków, szczurów i mysz.

Choroba Tyzera wywołana licznymi bakteriami, co ma miejsce w przypadku niewłaściwych warunków higienicznych. Objawy to ostra biegunka, ogólne osłabienie, odwodnienie i nawet śmierć. Występuje ryzyko zachorowań w przypadku pozostałych zwierząt. Choroba Tyzera może zaatakować przede wszystkim chomiki, myszokoczkę, myszy i szczury.

Zapalenie ucha środkowego spowodowane zakażeniem bakteryjnym. Objawy główne to kręczy, trudności w pobieraniu wody i pożywienia, osłabienie, a nawet śmierć. Występuje zagrożenie dla ludzi i innych zwierząt. Zapalenie ucha środkowego występuje szczególnie u myszokoczkę, świnki morskiej, myszy i szczura.

Zapalenie fałdów wargowych następuje w wyniku infekcji wirusowej, wtórnej infekcji bakteryjnej i grzybiczej, nieodpowiedniej diety i niewłaściwej higieny. Głównymi objawami choroby są: brak apetytu, miejscowe strupy i owrzodzenia.

Zapalenie fałdów wargowych u innych zwierząt występuje rzadko, ale nieodpowiednia dieta w przypadku innych osobników może wywołać schorzenie. Kawia domowa i szynszyle to gatunki wrażliwe na zapalenie fałdów wargowych.

Zapalenie skóry części podszwowej kończyn następuje w wyniku rozwijających się wtórnie infekcji bakteryjnej i grzybiczej. Przyczyną choroby może być: otyłość zwierząt, nieodpowiednia dieta, zbyt twarda i zanieczyszczona ściółka. Zараżenie znikome, schorzenie może być wywołane u większej grupy zwierząt, ale tylko w przypadku otwartych ran. Zapalenie skóry części podszwowej kończyn może zaatakować: koszatniczki, świnki morskie, szczury, szynszyle i nieświszczuki.

Linfocytarne zapalenie opon mózgowych następuje w wyniku wirusowego zakażenia. Występują poważne objawy, jak niewydolność wielonarządowa i następuje ogólne wyniszczenie organizmu. Może wystąpić również zakażenie bezobjawowe. Istnieje ryzyko zakażenia człowieka i

innych zwierząt. Limfocytarne zapalenie opon mózgowych występuje przeważnie u chomików i myszokoczków.

Choroba mokrego ogona to wytwórcze zapalenie jelit u bardzo młodych zwierząt wywołane zakażeniem bakteryjnym w wyniku zmiany pożywienia i odsadzenia od matki. Do głównych objawów należą: brak apetytu, nastroszona sierść, biegunka, silne osłabienie, pogrubienie jelit i wygięty grzbiet. Nie jest znane zagrożenia dla ludzi i innych zwierząt. Wytwórcze zapalenie jelit występuje u chomików.

Zapalenie gruczołu brzusznego następuje w wyniku infekcji bakteryjnych i niewłaściwych warunków higienicznych, jak np. nieodpowiednia wentylacja. Objawy to: bolesny obrzęk, osowiałość, spadek apetytu, miejscowy świąt. Zapalenie gruczołu brzusznego występuje sporadycznie w przypadku większej grupy zwierząt. Gatunkiem wrażliwym na zapalenie gruczołu brzusznego są myszokoczeki.

Bolący nos wywołany jest wtórnymi infekcjami bakteryjnymi. Przyczyną mogą być nieodpowiednie warunki higieniczne, np. niewystarczająca wentylacja czy zbyt duże zagęszczenie zwierząt. Objawy chorobowe to przede wszystkim brak apetytu. Ryzyko schorzenia u większej grupy zwierząt jest minimalne. Schorzenie bolący nos może wystąpić u myszokoczków.

Pasożytnicze zapalenie rdzenia kręgowego i mózgu wywoływane jest infekcją nicienia. Główne objawy to zachwianie równowagi, paraliż jednej lub więcej kończyn oraz kręcz szyi i karku. Występuje zagrożenie dla człowieka i innych zwierząt. Na pasożytnicze zapalenie rdzenia kręgowego i mózgu wrażliwe są szynszyle.

Właściciel zwierzęcia powinien pamiętać, że jego pupil to żywa istota, która nie jest pluszową zabawką. Choroby gryzoni należy leczyć. Każdemu podopiecznemu trzeba zapewnić odpowiednie warunki bytowe i higieniczne oraz właściwą i dobrze wyważoną dietę, a w razie potrzeby skorzystać z porady lekarza weterynarii. Zadbany i zdrowy pupil jest doskonałą wizytówką swojego opiekuna.

WYBÓR DOMOWEGO GRYZONIA

Wybór domowego gryzonia nie jest łatwą decyzją, którą należy dokładnie przeanalizować i skonsultować z pozostałymi członkami rodziny. W niektórych domach gryzonie są pierwszymi zwierzętami, jakimi należy się zaopiekować.

Wybór domowego gryzonia ludzie dokonują często ze względu na panujące przekonanie, że są tańsze i łatwiejsze w utrzymaniu zwierzęta niż pies czy kot. Należy jednak pamiętać, że gryzoniom żyjącym w domu nie wystarcza tylko przestronna klatka, ale potrzebna im jest również zbilansowana dieta i właściwa opieka, a w razie potrzeby porada lekarza weterynarii.

CZYM NALEŻY SUGEROWAĆ SIĘ WYBIERAJĄC GRYZONIA?

Wybór domowego gryzonia z przeznaczeniem do hodowania w mieszkaniu trzeba dopasować do

naszego stylu życia, zapewniając pupilowi odpowiednie warunki bytowania. Przed zakupem zwierzątka dobrze jest zdobyć podstawową wiedzę na temat jego trybu życia. Większość gatunków przejawia tendencje do życia w grupie, ale są również gryzonie, które wolą samotny styl życia, jak np. chomik syryjski.

Gryzonie, które w większości są zwierzętami stadnymi najlepiej kupować parami lub nawet 3 czy 4 osobniki, żeby mogły się wzajemnie integrować. W takim przypadku trzeba pamiętać, żeby pochodziły z jednego gatunku, ponieważ w innej sytuacji może dojść do walk pomiędzy gryzoniami. Hodowanie w domu kilka gryzoni wymaga okazałej klatki.

Niektóre gryzonie są aktywne w ciągu dnia, natomiast inne w nocy, jak np. chomiki. Jeżeli przeszkadzają nam nocne hałasy należy wybrać przykładowo kawię domową czyli świnkę morską, która okaże się spokojnym pupilem, dającym się łatwo wytresować. Poza tym lubi ona kontakt z człowiekiem.

Jeżeli zależy nam na długowiecznym przyjacielu to mysz domowa czy szczur nie jest dobrym rozwiązaniem, ponieważ gryzonie te żyją krótko, średnio około dwóch lat. Dzieci często wówczas płaczą po utracie swoich pupili. Natomiast doskonałym wyborem będzie szynszyla, która może nam towarzyszyć nawet 20 lat.

Pamiętajmy, że gryzonie to żywe stworzenia, które różnią się od siebie budową, zachowaniem i potrzebami. Opieka nad tymi zwierzątkami również wymaga od człowieka czasu i dyscypliny mimo, że nie wyprowadza się je na spacer, jak psa. Potrzebna im jest odpowiednia klatka z wyposażeniem, która dostosowana będzie do gatunku gryzonia, a także specjalna karma dla tych zwierzątek.

NAJPOPULARNIEJSZE GRYZONIE DOMOWE

Do najpopularniejszych gryzoni domowych należą:

- mysz domowa,
- myszokoczek,
- szczur domowy,
- chomik,
- kawia domowa,
- koszatniczka,
- szynszyla.

Mysz domowa to bardzo popularny gryzoń, którego lubią dzieci. Jest ona aktywna porą wieczorową i nocną. Mysz dobrze czuje się w grupie, dlatego najlepiej kupić dwie lub więcej samiczek, ponieważ nie będą ze sobą rywalizowały. Trzeba pamiętać o tym, że myszy nie żyją długo, około 2 lat. Poza tym przy zakupie mysich osobników należy

sprawdzić płeć, gdyż niespokrewnione samce zaciekle walczą ze sobą.

Myszokoczek nie jest gryzoniem wymagającym, ponieważ w środowisku naturalnym przystosowany jest do życia pustynnego. Najbardziej popularny jest Suwak Mongolski, który jest bardzo ruchliwy i jak pozostałe myszokoczki najlepiej czuje się w grupie. Jest aktywny w dzień i w nocy, z czym trzeba się liczyć przy jego zakupie. Dużo gryzą i drapią, dlatego potrzebna jest im solidna klatka. Żyją one zwykle do 4 lat.

Szczur domowy obok myszy domowej to popularne zwierzątko, które jest bardzo inteligentne i towarzyskie. Poza tym szczur jest zdolnym uczniem, co oznacza, że szybko można go wyszkolić. Szczur domowy najlepiej czuje się w stadzie, dlatego warto kupić dwie samiczki lub parkę. Gryzonie te nie żyją długo podobnie, jak mysz około 2lat.

Chomik jest najczęściej hodowanym gryzoniem w Polsce i ulubieńcem dzieci, szczególnie ze względu na swój temperament. Najlepiej jest

trzymać dwie samiczki, a chomika syryjskiego, który jest samotnikiem w pojedynkę. Klatka powinna być odpowiednio duża i piętrowa, która bezwarunkowo wyposażona powinna być w kołowrotek. Zwierzątko to lubi nocny tryb życia i jest hałaśliwe, co trzeba wziąć pod uwagę przy jego zakupie. Chomik żyje nawet do 5 lat, a więc dłużej od domowej myszy czy szczura.

Kawia domowa zwana jest również świnką morską, która jest gryzoniem często hodowanym w Polsce. Są one mniej aktywne od chomików i nie wymagają klatek piętrowych. Jako zwierzęta stadne dobrze czują się w grupie. Jeżeli zależy nam na spokojnym i towarzyskim pupilu to kawia domowa jest dobrym rozwiązaniem. Poza tym dobrze czuje się w towarzystwie innych gryzoni tej samej płci. Biorąc pod uwagę długość życia to wspaniały wybór, ponieważ może żyć do 8 lat, a nawet dłużej.

Koszatniczka jest też dobrym rozwiązaniem, jeżeli lubimy zwierzątko szybkie i energiczne. Jej wygląd przypomina trochę wiewiórkę i szczurka.

Są to gryzonie bardziej wymagające, niż myszy. Lubią kąpiele w specjalnym pyłe dla gryzoni. W odpowiednich warunkach może przeżyć do 9 lat. Są to delikatnie gryzonie, które raczej nie nadają się do zabaw z dziećmi. Nie wolna kosztatniczki ła pać za ogon, ponieważ zestresowana odrzuci go i nigdy już ogon jej nie odróżnie, jak w przypadku jaszczurki.

Szynszyla to bardzo sympatyczny i ładny gryzoń, który co raz częściej gości w polskich domach. Najlepiej kupić parkę, jak zależy nam na rozmnażaniu. W innej sytuacji można zdecydować się dwie samiczki, ponieważ jak znaczna większość gryzoni jest to zwierzątko stadne i aktywne nocą. Nie jest ona tanim gryzoniem w utrzymaniu, o czym należy pamiętać.

Szynszyle wymagają obszernej klatki i przebywania od czasu do czasu poza nią. Najlepiej, jak wybiegają się po pokoju bez mebli i z zabezpieczonymi przewodami elektrycznymi. Szynszyla uwielbia zabawy z ludźmi. Jeżeli zależy nam na długowiecznym przyjacielu, to szynszyla jest

doskonałym wyborem, ponieważ żyje około 15 lat, a niektóre osobniki mogą przeżyć nawet lat 20.

Wybór domowego gryzonia nie jest małym wyzwaniem. Należy dokonać trafego wyboru, aby nie żałować podjętej decyzji. Gryzonie są sympatycznymi i interesującymi zwierzątkami, którymi trzeba się odpowiednio zaopiekować, dając im czas na oswojenie się z nowym miejscem i domownikami. Nie wolno zapominać, że są to żywe istoty, jak pies czy kot, które uzależnione są od swoich opiekunów.

GRYZOŃ W DOMU

Gryzoń w domu nie jest zabawką ani przedmiotem i ma niejednokrotnie zmysły bardziej rozwinięte, niż człowiek. Wyboru zwierzęcia należy dokonać pod wpływem racjonalnej decyzji, nie kierując się wyłącznie upodobaniami czy panującą modą.

ŻYWIENIE

Gryzoń w domu to wymagania stawiane przed jego właścicielem, którym powinien człowiek sprostać. Przede wszystkim należy wybrać odpowiedniego gryzonia, którego będzie można hodować w swoich warunkach domowych. Opiekun zwierzęcia ma za zadanie zapewnić nowemu domownikowi mieszkanie i pożywienie.

Decydując się na kupno gryzonia należy ocenić stan jego zdrowia, a także sprawdzić czy nie unika kontaktu z ludźmi i innymi zwierzętami. Nie należy kupować ssaków okaleczonych czy z wadami. Takie zwierzęta w sklepach zoologicznych

świadczą o złych intencjach i nieetycznym zachowaniu sprzedawcy.

Gryzonie mogą być wszystkożerne i roślinożerne. Dużo gryzoni żywi się nasionami zbóż i traw. Małym zwierzętom można podawać śrutę pszenną i płatki owsiane, natomiast większe zjadają całe ziarna. Gryzoniom podaje się również warzywa i w małej ilości owoce, pochodzące najlepiej z ogrodu czy sadu opiekuna.

Do najczęściej podawanych warzyw należy zaliczyć: marchew, jarmuż, szpinak czy sałatę. Warzywa powinny być podawane w formie rozdrobnionej. Przysmakiem dla wielu gryzoni jest sianko, a dla ssaków z rodziny wiewiórkowatych orzechy i nasiona szyszek.

Hodowcy często wybierają dla gryzoni gotowe, wysokiej jakości mieszanki, które dostarczają potrzebnych składników pokarmowych. Do rozwoju życia organizmów żywych potrzebne są składniki mineralno-witaminowe, o czym właściciel pupila powinien pamiętać.

Gryzonie ze względu na stale rosnące siekacze, potrzebują do ścierania zębów dodatkowego pokarmu. Wskazane jest zapewnienie tym ssakom suchego pieczywa, gałązek akacji, jabłoni czy gruszy, a także suchej karmy. Ważną rolę w żywieniu gryzoni odgrywa również kostka wapienna, którą najlepiej przymocować do metalowych prętów klatki.

RODZAJ KLATKI

Gryzoń w domu powinien mieć nie tylko zapewnione odpowiednie warunki życiowe, ale także należy go dobrze traktować. W zależności od gatunku wybranego zwierzęcia trzeba przygotować klatkę, wolierę czy terrarium. Wielkość pomieszczenia powinna być dopasowana do rozmiarów nowego domownika.

Małe gryzonie dobrze hodować jest w klatkach, które przeznaczone są do ptaków. Mogą to być nieduże i niezbyt wysokie klatki. Jednak należy pamiętać, aby pupil nie był w stanie przecisnąć się między metalowymi prętami. Dlatego dla

małych ssaków dobrym rozwiązaniem jest terrarium ze szczelnym przykryciem umożliwiającym wymianę powietrza lub przykryte u góry metalową siatką.

W małych boksach bez przykrycia mogą przebywać kawie domowe, ponieważ nie potrafią one przeskoczyć ogrodzenia. Natomiast znacznie wyższe klatki należy przeznaczyć dla: koszatniczek, chomików, szynszyli, sosnowiórek i burunduków ze względu na temperament i zdolności tych gatunków, które w naturze chętnie wspinają się po drzewach czy skałach.

WYPOSAŻENIE

Warunki bytowania w klatce czy terrarium powinny być zbliżone do naturalnego środowiska, w którym żyją gryzonie na wolności. Należy wziąć pod uwagę wymagania poszczególnego gatunku, żeby pupil czuł się wystarczająco dobrze w zamkniętym pomieszczeniu. W terrarium powinien panować odpowiedni klimat przypominający las umiarkowany, tropikalny, stepu, sawanny,

pustyni czy półpustyni, a nawet w niektórych przypadkach powinien umieszczony być czujnik temperatury.

Klatka lub terrarium należy wyposażyć w akcesoria w zależności od gatunku zwierzęcia. Podstawą takich pomieszczeń są karmniki i poidełka, które należy uzupełniać świeżą wodą i utrzymywać je w czystości. Dno klatki lub terrarium powinno być wysypane gliną zmieszaną z torfem, czarnoziemem lub suchym piaskiem, a zabrudzoną ściółkę trzeba wymieniać w zależności od potrzeb.

Podczas urządzania klatki należy przygotować kornary, rurki, doniczki, które pełnią rolę domku. Na przykład dobrym rozwiązaniem dla myszy, szczura, myszokoczka, koszatniczki czy chomika jest umieszczony w klatce dodatkowo kołowrotek i drabinka. Poza tym gryzonie powinny mieć zapewnioną odpowiednią wilgotność i temperaturę powietrza oraz dostęp do światła. Klatkę nie należy umieszczać w przeciągach i nie wolno narażać gryzonie na silne promienie słoneczne.

Wszystkie gryzonie hodowane w domu, zarówno małe czy średnie należy obserwować każdego dnia. Sprawdzać ich oczy, uszy, futerko, a również zwracać uwagę na ich zachowanie. Każdy pupil ma swoje upodobania i nawyki, które nie powinny znacznie odbiegać od codziennej normy osobnika danego gatunku.

Osoba, która kupuje i decyduje się na trzymanie w domu gryzonia bierze na siebie odpowiedzialność, ponieważ każde zwierzątko wymaga opieki i troski w razie choroby. Podopieczny karany i niewłaściwie traktowany może stracić do swojego opiekuna zaufanie. Zwierzęta odczuwają ciepło ludzkiej dłoni i potrafią wyczuć stan emocjonalny człowieka, dlatego nie należy je niepotrzebnie stresować.

PTAKI

HISTORIA PTAKÓW

Historia ptaków sięga zamierzchłych czasów, a ich pochodzenie nie jest jednoznacznie rozstrzygnięte. Przeszły one ewolucję w ostatnim okresie ery mezozoicznej, gdzie dużo grup zachowało prymitywne cechy teropodów wywodzących się z rzędu dinozaurów.

Historię ptaków zaczęto badać równoległe z publikacjami Darwina. Z czasem było wiele teorii, które miały za zadanie wyjaśnić pochodzenie ptaków. Według kopalnego materiału wiadomo, że ptaki wywodzą się z dawnych gadów czyli teropodów. Jako jedna z pierwszych znalezionych form przejściowych między gadami, a ptakami jest dobrze znany późnojurajski Archaeopteryx.

PRZODKOWIE PTASIEGO ŚWIATA

Archaeopteryx według paleontologów nie jest w rzeczywistości uznawany za bezpośredniego przodka ptaków. Żył on 150 mln lat temu i miał cechy gadów, ale także ptaków. Na przykład

posiadał zęby, długi jaszczuropodobny ogon, palce z pazurami, ale również skrzydła z lotkami takimi samymi, jak posiadają współczesne ptaki. Prawdopodobnie był on spokrewniony z prawdziwymi przodkami ptaków.

W starszej epoce kredy, około 120 mln lat temu żył wymarły już ptak „Konfucjusza” Był on jednym a najstarszych ptaków, który pośredniczył w ewolucji od dinozaurów do ptaków. Szczątki tego ptaka znalezione zostały w Chinach. Jego szczęki nie miały już zębów, ale posiadał dwa długie pióra. Długość jego ciała sięgała 30 cm.

Największym kopalnym ptakiem nietotem i wymarłym już gatunkiem był Dromornis Stirtoni, którego wysokość sięgała 3 metrów. Zamieszkiwał tereny dzisiejszej Australii. Żył on od 15 milionów lat do niespełna 30 000 lat temu. Gatunkiem również nietotnym z podgromady ptaków nowoczesnych był Moa, zamieszkujący Nową Zelandię aż po XV wiek.

W Nowej Zelandii żył także wymarły gatunek ptaka drapieżnego z rodziny jastrzębiowatych.

Był to Orzeł Haasta, uznany za najcięższego orła na kuli ziemskiej. Długość jego ciała wynosiła 130 cm, a rozpiętość skrzydeł sięgała nawet 260 cm. Samica ważyła około 10 kg, natomiast waga samca wynosiła około 13 kg. Podobno gatunek ten wyginął w 1400 roku.

Najstarsza klasyfikacja ptaków to ludowe systemy nazewnictwa stosowane przez niespecjalistów. W taksonomiach ludowych mogą być wykluczone ptaki gospodarskie czy kazuary ze względu na ich znaczne rozmiary i braku zdolności lotu. Natomiast mogą być włączone do grupy ptaków nietoperze, które są ssakami, ale posiadają skrzydła.

PTAKI NOWOCZESNE

Współcześnie sklasyfikowano 40 rzędów ptaków wywodzących się z podgromady ptaków nowoczesnych. W 2008 roku opublikowano największe dotychczas badania nad genetyką ptaków. Naukowcy nie są zgodni, co do dokładnej relacji pomiędzy rzędami ptaków. Dowody z anatomii

ptaków współczesnych, ich DNA i skamieniałości obaliły kilka przypuszczalnych wniosków na temat ptasiego świata.

Najliczniejszy rząd paków z podgromady ptaków nowoczesnych to wróblowe, którego nazwa wywodzi się od wróbla zwyczajnego. Obejmują one ponad połowę wszystkich występujących obecnie gatunków ptaków. Rząd ten liczy około 5400 gatunków.

Jeden gatunek wymarły i jeden współcześnie żyjący to kiwi, który jest przykładem podgromady ptaków nowoczesnych. Przedstawicielami grupy są nielotne gatunki lądowe, a ich ojczyzną jest wyłącznie Nowa Zelandia. Przedstawicielem rodziny jest kiwi brunatny, żyjący w parach. Wyróżniono dwa podgatunki, prowadzące nocny tryb życia.

Papugowe to także rząd z podgromady ptaków nowoczesnych, które najstarsze skamieniałości pochodzą sprzed 55 milionów lat. Rodzina ta liczy 356 gatunków, w Polsce nie żyje wolno ani jeden

przedstawiciel. Rząd ten najliczniejszy jest w Ameryce Południowej i Australii.

Na uwagę zasługują również nielotne ptaki lądowe jakimi są strusie, rząd z podgromady ptaków nowoczesnych, które zamieszkują sawanny i półpustynie Afryki, a także Syrię i Półwysep Arabski. Strusie są największymi ptakami, które żyją w dzisiejszych czasach.

Współczesne gatunki można poznać na ceramice, skalnych malowidłach czy freskach ze starożytnego Egiptu. Dzisiejsze ptaki podbiły wszystkie ekosystemy Ziemi, a ptasi śpiew towarzyszy ludziom od zawsze. Człowiek często zajmuje się hodowlą ptaków, chociaż nie wszystkie ich gatunki nadają się do warunków domowych.

Historia ptaków wzbudza duże zainteresowania archeologów i biologów, a ich pochodzenie nadal jest wielką tajemnicą. Do dnia dzisiejszego nie zostały jeszcze odkryte wszystkie gatunki ptaków zwłaszcza w krainie neotropikalnej w dorzeczu Amazonki i orientalnej w rejonie wiecznie zielonych lasów deszczowych.

Ptaki, jako zwierzęta społeczne niejednokrotnie występują w dużych koloniach. Tworzą również pary monogamiczne, nierzadko na całe życie. Należą do najbardziej zagrożonej działalnością człowieka gromady, wśród której dużo gatunkom grozi wymarcie.

PODZIAŁ PTAKÓW

Podział ptaków, które zaliczane są do bardzo licznej gromady stałocieplnych kręgowców polega na biologicznej ich klasyfikacji. Systematyka ptaków według której dokonany jest podział to odzwierciedlenie pokrewieństwa pomiędzy ptakami.

UKŁAD SYSTEMATYCZNY

Podział ptaków dokonał pierwotnie Arystoteles. Podzielił je na kręgowce i bezkręgowce. Podjął pierwsze próby klasyfikacji ptaków. Zwierzęta dzielił na duże grupy, a następnie wyodrębnił poszczególne ich formy. Arystoteles wyróżnił ptaki: drapieżne, pływające, jaskółki i jerzyki, gołębie, a także ptaki, które nie były uwzględnione w pozostałych grupach.

Układ systematyczny ptaków polega na przyporządkowaniu gatunków do poszczególnych jednostek systematycznych wyższego rzędu. Celem takiego podziału jest uporządkowanie wspólnych

cech ptaków. Oznacza to, że gatunek połączony jest w rodzaje, natomiast rodzaje w rodziny. Rodziny podporządkowane są rzędom, rzędy gromadom, a gromady połączone są w typy.

W 2019 roku Międzynarodowy Komitet Ornitologiczny wyłonił 10 758 gatunków pogrupowanych w 2320 rodzajach, 250 rodzinach oraz 40 rzędach. Stosowane są również dodatkowe kategorie w celu podkreślenia bliższego pokrewieństwa niektórych grup systematycznych. Przykładem kategorii są: podrodziny, podrzędy czy podgromady.

Metody stosowane w podziale ptaków można oprzeć na: porównywaniu ich anatomii i morfologii, badania DNA i głosów, a także zachowań ptaków.

Wyodrębnione rzędy ptaków to:

- blaszkodziobe,
- bocianowe,
- brodzące,
- czepigi,
- drapieżne,
- dropie,
- dzięciołowe,
- dzioborożcowe,
- flamingowe,
- głuptakowe,
- gołębiowe,
- grzebiące,
- hoacyny,
- kazuarowe,
- kiwi,
- kraskowe,
- krótkonogie,
- kondorowe,
- kukułkowate,
- kuralki,
- kusaki,
- lelkowe,
- nandu,
- nury,
- papugowe,
- paszczakowe,
- pelikanowe,
- pełnopłetwe,
- perkozowe,
- pingwiny,
- rurkonose,
- siewkowe,

- sokołowe,
- sowy,
- stepówki,
- strusie,
- szponiaste,
- trogony,
- wróblowe,
- żurawiowe.

Podział ptaków w układzie systematycznym to: królestwo, gromada, rząd, rodzina, rodzaj, gatunek. W systematyce można porównać przedstawicieli rzędów czy rodzin. Ptaki to królestwo zwierząt, typ strunowce, gdzie najmniejszym ptakiem jest koliber o długości 5 cm, a największym to afrykański struś.

KRAINY ZOOGEOGRAFICZNE

Klasyfikacja ptaków w większości opiera się na układzie systematycznym, ale do opisu rozmieszczenia zwierząt, w tym ptaków istnieje w dzisiejszych czasach kilka podziałów. Zoogeografia jest działem zoologii i geografii, która zajmuje się geograficznym rozmieszczeniem gatunków zwierząt na kuli ziemskiej.

W XIX wieku powstał podział Sclatera i Wallace'a, który dokonał podziału kuli ziemskiej na sześć krain zoogeograficznych i jest obecnie najczęściej stosowany.

Do krain zoogeograficznych zaliczone zostały:

- palearktyczna,

- nearktyczna,
- etiopska,
- orientalna,
- neotropikalna,
- australijska.

Kraina palearktyczna jest bardzo zróżnicowana i największa spośród wszystkich sześciu krain. Obejmuje ona swoim zasięgiem Europę, Północną Afrykę po Saharę, a także Azję od Himalajów do północnych terenów oraz do wschodnich krańców Azji. Zamieszkuje tu około 1000 gatunków ptaków. Przykładem mogą być: łabędź niemy, bażant zwyczajny czy żuraw mandżurski.

Kraina nearktyczna obejmuje całą Amerykę Północną łącznie z Grenlandią, aż po środkowy Meksyk. Fauna zwłaszcza w tundrze i tajdze przypomina krainę palearktyczną. Występujących tu ponad 750 gatunków i większość z nich prowadzi wędrowny tryb życia. Spośród ptaków warto

wymienić: tanagry, kardynały, lasówki czy dzikie indyki. Niektóry przywędrowały z krainy neotropikalnej, jak np. kondory czy kolibry.

Kraina neotropikalna rozciąga się od środkowego Meksyku po Ziemię Ognistą czyli Amerykę Południową. Występuje tu ok. 3500 gatunków i 32 rodziny, m.in. tukany, większość kolibrów czy nandy, które są strusiami amerykańskimi. Prawdopodobnie wiele gatunków ptaków nie zostało tu jeszcze odkrytych, szczególnie w dorzeczu Amazonki.

Kraina etiopska wykazuje duże podobieństwo do krainy orientalnej i obejmuje zasięgiem całą Afrykę Subsaharyjską, na południe od Sahary. Krainę etiopską zamieszkuje 1900 gatunków, np. wikłacze czerwonodziobe, sekretarze czy sępy afrykańskie.

Kraina orientalna rozciąga się na terenie Indii, Południowych Chin i na wyspach Archipelagu Malajskiego. W strefie tej występuje około 1900 gatunków ptaków. Na wyróżnienie wśród ptaków zasługują: pawie indyjskie, filipińczyki i turkuśniki.

Powszechnie uważa się, że bogactwo tej krainy jest znacznie większe, niż zdołano dotychczas odkryć, przede wszystkim w rejonach wiecznie zielonych lasów deszczowych.

Kraina australijska obejmuje Australię, Nową Zelandię, Nową Gwineę, Tasmanię, a także liczne mniejsze wyspy Oceanu Spokojnego. Panują tu wyjątkowo dogodne warunki do życia ptaków, zwłaszcza ze względu na rosnące tu eukaliptusy. Żyje w tej krainie 13 rodzin endemicznych ptaków, np. kazuary, kiwi, miodojady czy emu.

Podział ptaków ze względu na krainy zoogeograficzne jest bardzo atrakcyjny, ponieważ pozwala porównać faunę wszystkich rejonów świata, a nie tylko brać pod uwagę przedstawicieli rządów czy rodzin, jak ma to miejsce w układzie systematycznym.

KANARKI

Kanarki to małe ptaszki, które swoim niezwykłym śpiewem potrafią ująć serca wielu ludzi. Na świecie nie brakuje osób, które z przyjemnością trzymają w swoich domostwach te sympatyczne ptaki, których często mieszkaniem są przestronne klatki.

Samce wszystkich kanarków śpiewają niezależnie od rasy. Jednak wyjątkowymi zdolnościami odznaczają się kanarki śpiewające, które wyróżniają się dużą zmiennością głosu i zdolnością do

naśladowania dźwięków. Ich śpiew jest delikatny i przyjemny dla ucha oraz oceniany jest na specjalistycznych wystawach, gdzie za brzmienie śpiewu i różne jego tury przyznawane są punkty.

Istnieje dużo wariantów śpiewu kanarków, które nierzadko ograniczone są do miejsca występowania danej odmiany. Najbardziej docenione zostały trzy odmiany kanarków śpiewających, które zdobyły międzynarodowe uznanie: belgijski „malinoi”, hiszpański „timbrados” i niemiecki „harceński”. Jest jeszcze czwarta odmiana, do której należy zaliczyć śpiewającego kanarka kolorowego „hartz colour” .

HISTORIA

Kanarki hodowane są już prawie pięć wieków. Dotarły one do Europy w 1473 roku po odkryciu przez Hiszpanów Wysp Kanaryjskich, które położone są na Oceanie Atlantyckim u północno – zachodnich wybrzeży Afryki. Jest tam bogata i piękna przyroda i żyją małe szarozielone kanarki,

które potrafią pięknie i melodyjnie śpiewać, a ich nazwa wywodzi się od Wysp Kanaryjskich.

W Europie w XV i XVI wieku kanarki były rzadko spotykana, co sprawiło, że ich cena była wysoka. Osoby podróżujące przywoziły je najczęściej, jako dary dla ludzi z wyższych sfer. W tym czasie nie brakowało również wytwornych dam, które trzymając oswojonego kanarka na dłoni pozowały do portretów. Kanarki z hodowli trafiały do bogatych rodzin, ponieważ tylko takie osoby mogły pozwolić sobie na tak drogiego ptaka.

Kanarki były początkowo hodowane przez Hiszpanów. W dalszej kolejności zaczęli się nimi zajmować: Włosi, Anglicy, Niemcy oraz Polacy. Hodowlę tych ptaków Anglicy i Włosi ukierunkowali na uzyskanie barwnych ptaków o specyficznych kształtach. Natomiast Polacy i Niemcy nastawili swoje hodowle na uzyskanie, jak najbardziej wzorowych ptaków śpiewających.

W dzisiejszych czasach dzięki kanarki żyją nie tylko na Wyspach Kanaryjskich, ale także w południowo – zachodniej Afryce, na Azorach oraz

Maderze. Najczęściej można je spotkać na wyspach: Gran Canaria, Comera a La Palma i Teneryfa, gdzie mają swoje gniazda zwłaszcza w miejskich parkach i ogrodach oraz na obrzeżach lasów. Gniazda znajdują się przeważnie na krzewach i niskich drzewach.

WYGLĄD

Dziki kanarek ma przeważnie ubarwienie zielono-żółte, gdzie spodnia część ciała jest jaśniejsza, a podbrzusze koloru białego. Jego głowa jest szara z żółtozielonymi policzkami. Oczy jego są brązowe, dziób barwy rogowej, a nogi ciemne z ciemnymi pazurkami. Samica jest bardziej szara z matowymi piórami, a młode również upierzeniem przypominają swoją matkę. Długość ciała kanarka żyjącego na wolności wynosi około 13 cm, a waga około 14 g.

Udomowione kanarki są większe od osobników żyjących na wolności. Długość ciała ptaka hodowlanego wynosi około 14 cm i nie jest ona przekraczana przez osobniki śpiewające. Największym

kanarkiem jest Lancashire którego długość dochodzi nawet do 23 cm. Natomiast najmniejszym jest japoński kanarek Gloster, a także miniatura hiszpańska, która mierzy 11,5 cm.

Kanarki hodowlane posiadają różnorodne ubarwienie i są one najbardziej popularne, gdzie liczą się przede wszystkim pióra, natomiast śpiew nie odgrywa istotnej roli. Ptaki te dzielimy na dwa typy: melaninowe i lipochromowe. Kanarki kolorowe śpiewają głośno i mniej melodyjnie od kanarków śpiewających.

Kanarki melaninowe można podzielić na cztery grupy: agatowe, brunatne, izabelowate i czarne, których mianem określa się kanarki brązowo – czarne. W gatunku tym wyróżnia się kanarki: szare, brązowe i zielone. Te ostatnie najbardziej zbliżone są wyglądem do kanarków dzikich. Natomiast grupa kanarków izabelowatych są to brunatne ptaki ze zmniejszoną ilością melaniny, które mogą być jasne lub ciemne.

Wszystkie kanarki lipochromowe powinny być o jednolitym kolorze, ale o różnorodnym odcieniu.

Pierwszą odmianą, jaka powstała na początku hodowli były kanarki żółte o odcieniach tego koloru, od jasnożółtego do ciemnożółtego. W hodowli trzeba krzyżować ptaki o różnym ubarwieniu w celu zapobiegania osłabieniu struktury piór, które mogą przybierać rozmaite barwy, np. białą, żółtą, pomarańczową, czerwoną czy w kolorze kości słoniowej.

OPIEKA

Trzymając kanarka w warunkach domowych należy nie tylko leczyć chorego ptaka, ale także zapobiegać jego niedomaganiom. Należy obserwować naszego nowego członka rodziny i nie wolno lekceważyć nietypowego zachowania naszego ptasiego przyjaciela. Kanarki najczęściej zapadają na: zaburzenia prawidłowego trawienia, schorzenia układu oddechowego, czystą piórową, przerost dzioba i pazurów, nadmierne pierzenie, a także mogą je atakować kanarkowe pasożyty.

Kanarki hodowane w domu trzymane są w klatkach, które należy sprzątać nie rzadziej, niż dwa

razy w tygodniu, a także trzeba je dezynfekować, niszcząc w ten sposób bakterie i wirusy. W pomieszczeniu ptaków należy zachować odpowiednią higienę. Kanarki utrzymywane w czystości, w klatkach przestronnych i odpowiednio oświetlonych oraz właściwie odżywiane ptaki chorują sporadycznie. Zdrowy i zadbane kanarek urozmaici życie domowników pięknym i melodyjnym śpiewem.

NIMFY

Nimfy to popularne ptaki trzymane w domu, które obok papużek falistych są najczęściej hodowanymi papugami. Ojczyzną tego egzotycznego ptaka jest Australia. Nimfa jest gatunkiem średniej wielkości ptaka z rzędu papugowych i najmniejszym przedstawicielem z rodziny kakaduowatych.

Nimfy, jak wiadomo pochodzą z Australii, którą pierwsi podróżnicy nazwali Ziemią Papug. Występują one na całym obszarze, z wyjątkiem centralnej Australii,

wschodnio – południowego wybrzeża oraz Półwyspu York. Zasadlają tereny do wysokości 500 m n.p.m. Na tych obszarach papugi mają dostęp do świeżej wody, zajmują tereny niegęsto zalesione i sawanny. Są to ptaki odporne na duże wahania temperatur, nawet powyżej 40°C.

HISTORIA

Nimfy po raz pierwszy trafiły do Europy w 1840 roku. Natomiast pierwsze informacje o rozmnażaniu tych ptaków w warunkach hodowlanych pochodzą z 1858 roku. W roku 1894 wprowadzono w Australii zakaz wywożenia ptaków z tego kontynentu i żyjących na wolności. Nimfy opierały się degeneracji około 100 lat, a pierwsze białe osobniki wyhodowano w 1951 roku.

W Polsce w latach sześćdziesiątych XX wieku papugi te były już popularne podczas, gdy w Rosji pojawiły się dopiero w 1960 roku. W dzisiejszych czasach eksportowane mogą być tylko papugi urodzone w niewoli. Nimfy są ozdobą wielu

domów i ogrodów. Oswojona papuga nie boi się człowieka i lubi jego towarzystwo.

WYGLĄD

Nimfy są ptakami monogamicznymi, a ich okres lęgowy przypada od września do października. Całkowita długość ich ciała waha się w granicach 28 – 31 cm wraz z ogonem, którego długość wynosi od 15 do 17 cm. Wążą one w granicach 80 – 100 g. Nimfy na głowie mają charakterystyczny czub, utworzony z wąskich piór wyrosniętych na czole, który ptaki podnoszą w stanie podniecenia.

Głowa samca ma żółtą barwę, a w dolnej części ma bardziej żywy kolor. Poza tym samiec posiada jaskrawo – pomarańczową łatkę na policzku. Natomiast samica ma przeważnie szary łepiek i na jej spodnich piórach ogona widnieją paski. Dzikie papugi mają ciemniejsze oczy, szare skoki i dziób. Długość życia papug hodowlanych waha się w granicach 12 – 20 lat.

Nimfy żyjące w niewoli posiadają różne ubarwienie, które powstaje dzięki pigmentom umiejscowionym w ich piórach. Do nich należą: melanina, karotenoid, psittacina. Dzięki melaninie, która dzieli się na eumelaninę i feomelaninę uzyskuje się: szarości, brązy, czernie, kolor rudy i ciemnoczerwony. U papug występuje przewaga eumelaniny, dlatego pióra mają kolor czarny i szary.

Karotenoid pobierany jest przez papugę z pożywienia, a zwłaszcza dostarcza ten barwnik marchew, nadając nimfie barwę żółtą i czerwoną. Brak tego składnika w pokarmie, powoduje wytracanie przez ptaka koloru. Trzeci składnik, którym jest psittacina nie ma związku z pożywieniem, występuje on u papug żyjących w niewoli. Ptaki uzyskują wówczas kolory żółci przez pomarańcz do czerwieni. W ten sposób można uzyskać bardzo ciekawe kolory nimf.

OPIEKA

Przed zakupem ptaków należy stworzyć im odpowiednie warunki. Papugi te powinny mieć podawaną codziennie świeżą wodę i pożywienie. W niewoli należy je karmić: kanarem, prosem, nasionami babki, delikatnymi roślinami zielonymi, kwiatami, owocami i gotowanym jajkiem. Nimfy można trzymać w dużej klatce, jak również w wolieryze ogrodowej, ponieważ ważna jest dla nich powierzchnia pomieszczenia, w której przebywają. Ważna jest również codzienna obserwacja wyglądu i zachowania ptaka.

Dla pary nimf wystarczy klatka w rozmiarze: 80 x 70 x 70 cm. Im większa, tym lepsza, ponieważ będą się w niej czuły bezpiecznie. Najlepsza na klatkę jest siatka zgrzewana, której oczka powinny wynosić: 2 x 2 cm. Dobrze jest, jak klatka posiada wysuwaną szufladę, którą należy wysypać piaskiem. Otwierane drzwiczki powinny znajdować się w dolnej części pomieszczenia. Klatkę trzeba czyścić dwa czy trzy razy w tygodniu, a

naczynia na wodę i jedzenie powinny być łatwe do mycia.

Ważnym elementem wyposażenia klatki są dwa rodzaje żerde. Jedne z twardego drewna, a drugie z miękkiego. Mogą to być gałęzie akacji, a drugie z czarnego bzu. Te ostatnie należy nakłuć gwoździem, ponieważ będą one pułapką na zewnętrzne pasożyty, które w nocy atakują ptaki, a w dzień gnieźdzą się w zakamarkach gałęzi i tam składają jaja. Miękkie żerdki są szybko niszczone przez ptaki i można je wtedy usunąć wraz z pasożytami.

Polecane jest trzymanie nimf w ogrodowej wolierze, która może być nawet zbudowana z drewnianych prętów w przypadku, jeżeli ptaki będą mieć regularnie dostarczane gałęzie do obgryzania. Oczka siatki nie mogą być większe od oczek w klatce. Wolierę najlepiej obsadzić krzewami i wysoką trawą. Powinny również znajdować się tam miejsca lub skrzynki osłonięte od wiatru i silnych promieni słonecznych, żeby ptaki w razie

potrzeby mogły tam znaleźć schronienie. Zimą nimfy można przenieść do domu.

CHARAKTER

Nimfy często komunikują się pomiędzy sobą podczas budowy gniazda, a swoje niezadowolenie akcentują skrzeczącym głosem. Samce potrafią ciekawie śpiewać. Naśladują swoich członków stada, kiedy mają około roku. Śpiewające samce nie są rzadkością. Wyrażają w ten sposób swoje radości, a także zwracają na siebie uwagę samic. Potrafią naśladować gwizdanie człowieka, a nawet wplatać w swój śpiew.

Nimfy dobrze jest trzymać parami i kupować ptaki w różnych miejscach, unikając w taki sposób pokrewieństwa, które raczej nie ma dobrego wpływu na przyszłe potomstwo. Nie powinno również łączyć się osobniki tej samej kolorystyki, z wyjątkiem naturalnej barwy szarej. Papugi wolą przesiadywać na martwych konarach, niż spędzać czas na liściastych gałęziach.

Młoda papuga odizolowana od pozostałych ptaków i trzymana w klatce przeważnie toleruje jedynie swojego opiekuna. Samotna nimfa łatwa jest do oswojenia, może nauczyć się gwizdania paru melodii, a nawet powtarzania kilku wyrazów. Pojedynczy ptak wypuszczony z klatki będzie siadał na ramieniu swojego właściciela i jadł ziarno z jego dłoni. Nimfy zwykle tolerują inne ptaki. Zdrowe ptaki są najlepszą wizytówką swojego opiekuna.

ZEBERKA

Zeberka należy do świata: zwierząt, typu : strunowców, gromady: ptaków, rzędu: wróblowych, podrzędu: śpiewających, rodziny: astryldów, którą reprezentuje około 140 gatunków. Zeberka jest najczęściej utrzymywanym ptakiem z tej rodziny i nadal jest duże zainteresowanie jej hodowlą.

Zeberka, która należy do ptaków egzotycznych nazywana jest także amadyną zebrowatą albo zeberką prążkogardłą. Znana jest również pod nazwą naukową *Taeniopygia guttata*, a jej obowiązująca nazwa łacińska to *Poephila guttata*.

Anglicy nazywają ją – zebra finch, Niemcy – Zebra Fink, Francuzi – mandarin diamant, a Czesi – zebricka pestra. Zeberka poza papużką falistą i karnakiem należy do najbardziej popularnych i najtańszych ptaków hodowlanych.

HISTORIA HODOWLI W EUROPIE

Zeberka na wolności zamieszkuje licznie Australię i występuje we Wschodniej Indonezji. Pierwsze zmienki na temat hodowli zeberek prawdopodobnie pochodzą z pierwszej połowy XVII wieku. Z upływem czasu popularność tych ptaków wzrastała. Znalazły one dużo zwolenników w Anglii, Niemczech, Austrii i Francji.

W XIX wieku nie było już konieczności dowożenia nowych ptasich par z Australii, ponieważ ich hodowla w Europie była w tym okresie już wystarczająco rozwinięta ze względu na ich niską cenę i niewysokie wymagania. W latach siedemdziesiątych XX wieku na całym świecie powstawały stowarzyszenia i towarzystwa miłośników zeberek.

W tym czasie w licznych krajach były organizowane giełdy i wystawy tych ptaków, które są kontynuowane także w dzisiejszych czasach i jest udostępniana specjalistyczna literatura. Wystawy umożliwiają hodowcom zaprezentowania nowych okazów, nawiązania nowych kontaktów z innymi wystawcami, a także poszerzenie swojej wiedzy na temat zeberek.

Kluby hodowców organizują wystawy: lokalne, regionalne i krajowe oraz międzynarodowe z obiadą sędziowską. Zamiłowanie człowieka do tych ptaków oraz ich popularność spowodowała, że ich wizerunki umieszczane są na: australijskich kartkach pocztowych i znaczkach, porcelanie, kartach telefonicznych, zegarkach, plakatach, a także na sprzętach użytku domowego, które pokazują barwne mutacje zeberek.

W Polsce, jako pierwszy powstał w Poznaniu w 2007 roku Klub Hodowców Drobnej Egzotyki pod przewodnictwem Piotra Lubika, który specjalizował się w hodowli, a także mutacjach zeberek. W Polsce jest mało hodowców drobnej egzotyki,

gdzie przeważnie na wystawach dominują papugi i kanarki, natomiast zeberki wystawiane są tylko w kilku podstawowych mutacjach.

WYGLĄD

Zeberka jest małym i uroczym ptaszkiem występującym w dwóch podgatunkach, jako:

- **Zeberka australijska** czyli *Taeniopygia guttata castanotis*, która występuje w Australii, prawie na całym kontynencie australijskim z wyłączeniem terenów górzystych
- **Zeberka timorska** czyli *Taeniopygia guttata guttata*, zamieszkuje Małe Wyspy Sundajskie w Południowo – Wschodniej Azji na wschód od wyspy Jawy, która jest jedną z Wielkich Wysp Sundajskich. Głównie na wyspach: Alor, Flores, Timor, Sumba, a nominalna forma czyli zeberka zwyczajna żyje na południowo – wschodnich wyspach.

Zeberka jest niedużym ptaszkiem drobnej budowy o długości ciała w granicach 10 – 11 cm i wadze około 11 – 13 g. Zeberka zwyczajna jest trochę mniejsza, a jej masa ciała waha się w granicach 10 – 10,5 g. Bardziej popularne są zeberki z Australii, chociaż w Stanach Zjednoczonych hodowcy cenią sobie zeberki z Timoru.

Zeberka w środowisku naturalnym posiada ubarwienie szare i obowiązuje zakaz wywożenia tych ptaków z ich ojczystego kraju. W latach siedemdziesiątych XX wieku dominowały w Polsce zeberki szare o naturalnym ubarwieniu. W tamtych okresie rzadko można było kupić kasztanowobokie czy beżowe.

W dzisiejszych czasach powstało wiele odmian barwnych zeberek, między innymi: srebrna dominująca i recesywna, beżowa kremowa dominująca, marmurkowa czy albinotyczna. Ta ostatnia odmiana jest czysto biała ze względu na całkowity brak pigmentu, a samca można odróżnić jedynie po śpiewie i kolorze dzioba, który jest bardziej intensywny, niż u samicy.

CHARAKTER

Zeberka to kolorowy i pełen energii ptaszek, który jest bardzo aktywny i ciekawy świata, ale jednocześnie płochliwy i zbyt nerwowy, aby bez wcześniejszego oswojenia głaskać ją czy dotykać. Jednak stopniowo osvajana potrafi siadać na dłoni i nie boi się swojego opiekuna. Na wolności żyje około 5 lat, natomiast w klatce może kilkanaście.

Zeberki w środowisku naturalnym zarówno w okresie gniazdowania, jak również po jego zakończeniu żyją w stadach, które przemieszczają się po kontynencie australijskim w poszukiwaniu wody i pożywienia. Bytowanie zeberki jest okresowe lub stałe, które związane jest z miejscami zamieszkałymi przez człowieka. Podobnie, jak wróble w Polsce gnieźdzą się one w swojej ojczyźnie pod dachami domów, na podwórzu i w szopach.

Zeberki na wolności żerują w towarzystwie papużek falistych na polach uprawnych, a gniazda budują również wśród krzewów owocowych czy

kolczastych krzewów róży. Ten mały ptaszek gniazduje w koloniach, które liczą od 10 do 50 par. W środowisku naturalnym ich liczebność uzależniona jest od dostępności pokarmu i warunków atmosferycznych. W niewoli samotna może chorować i być apatyczna. Zeberka, jak pozostałe ptaki egzotyczne lubi latać.

Zeberka uważana jest za jeden z najgłośniejszych i najbardziej ruchliwych astrylidów, których głosy wabiące przypominają dźwięk trąbki. Zagubiony osobnik, który odłączył się od stada wydaje głośne i długie odgłosy, przypominające płaczliwe zawodzenie. W niewoli można usłyszeć ciche „det”, natomiast złość zeberka objawia syczeniem „wssst”.

Młody samiec powinien uczyć się melodyjnego śpiewu od dorosłego osobnika, aby dźwiękiem przyciągnąć samicę. Jeżeli samiec przed ukończeniem dwóch miesięcy nie spotka właściwego nauczyciela, to będzie wykonywał tylko proste piosenki. Zdarzają się osobniki, które mogą naśladować śpiew innych ptaków, a nawet kanarka.

Zeberka pomimo pewnych wad ze względu na nieprawidłową selekcję, należy do najczęściej kupowanych ptaków z rodziny astryldów i jest coraz większe zainteresowanie jej hodowlą. Przed nabyciem ptaka jakiegokolwiek gatunku trzeba kierować się własnym doświadczeniem i warunkami panującymi w domu oraz poznać wymagania określonego gatunku. Dobrym rozwiązaniem jest zapoznanie się z fachową literaturą.

PAPUŻKA FALISTA

Papużka falista jest w dzisiejszych czasach najliczniej hodowanym gatunkiem ptaka na kuli ziemskiej. Ojczyznę tego egzotycznego ptaka jest Australia. Papużka falista jest gatunkiem niedużego ptaka z rzędu papugowatych i z podrodziny dam w rodzinie papug wschodnich.

Papużka falista swoją popularność zawdzięcza nie tylko urodzie, ale również niewysokiej cenie za jej nabycie i bezproblemowej nad nią opiece. Ptak, jak wiadomo pochodzi z Australii, gdzie występuje w południowo-zachodniej i południowo-

wschodniej części kontynentu, z wyjątkiem terenów nadmorskich. Zamieszkuje tam równiny porośnięte trawą i krzewami, rzadko drzewami.

HISTORYCZNY ZASIĘG HODOWLI

Papuzka falista pierwszy raz opisana była w 1805 roku przez George Shaw, który był angielskim botanikiem i zoologiem. W 1831 roku został pokazany w Museum of the London Linnean Society pierwszy wypchany egzemplarz tego gatunku. Pierwszą parę żywych ptaków przywiózł do Anglii ornitolog John Gould w 1840 roku.

Kolejne statki transportowały coraz większe partie ptaków, co spowodowało rozprzestrzenianie się papużek falistych w Europie. Nastąpiło masowe odławianie tego gatunku z naturalnego środowiska i eksport na okazałą skalę do Europy, ze względu na rosnącą popularność papużek falistych.

W czasie morskich podróży część ptaków ginęła, co w latach późniejszych przyczyniło się do zakazu wywozu tego gatunku z Australii. Wielkie

centrum hodowli papużek powstało w rejonie Tuluzy na terenie Francji, do czego przyczynił się łagodny klimat. W latach osiemdziesiątych XIX wieku hodowcy, którzy byli zrzeszeni w dwóch konkurencyjnych klubach, utrzymywali w hodowli około 100 000 sztuk ptasich osobników.

WYGLĄD

Papużka falista nazwę swoją zawdzięcza dzięki charakterystycznemu falistemu wzorkowi, który znajduje się na plecach, głowie i skrzydłach. Odznacza się smukłą budową i wydłużonym ciele z niewysokimi nóżkami. Dziób o barwie brązowo-żółto-pomarańczowej jest mały i mocny. Na żuchwę zachodzi szczęka górna, która jest haczykowato zgięta ku dołowi. Posiada gruby i mięsisty język, co jest charakterystyczną cechą papug.

Rodzaj skóry przy dziobie uzależniony jest od płci. U samicy przybiera barwę beżową albo beżowo-szarą, natomiast u samców błękitną lub niebieską. Waga papużek falistych waha się w granicach 40 -45 g. Długość ciała sporadycznie przekracza

21,5 cm, w tym około 10 cm ma ogon. W środowisku naturalnym dominują papużki o barwie zielonej.

Wśród dzikich papużek rzadko mają miejsce ich mutacje, ponieważ osobniki o nietypowym wyglądzie wyrzucane są przeważnie z gniazda i giną. W warunkach hodowlanych pojawiły się barwne mutacje. W latach siedemdziesiątych XIX wieku wyhodowano odmianę lutino, czyli intensywnie żółtą. W późniejszym czasie otrzymano liczne mutacje: niebieską, ciemno-zieloną, białą, szarą, fioletową, szekowatą i wiele innych.

CHARAKTER

Papużka falista jest gatunkiem wędrownym, gdzie w naturze stada ptaków przemieszczają się w poszukiwaniu nowych źerowisk. Największą aktywność wykazują wczesnym rankiem i wieczorem w pobliżu źródeł wody. Około południa, gdy na dworze jest upalnie, ptaki szukają schronienia w koronach drzew.

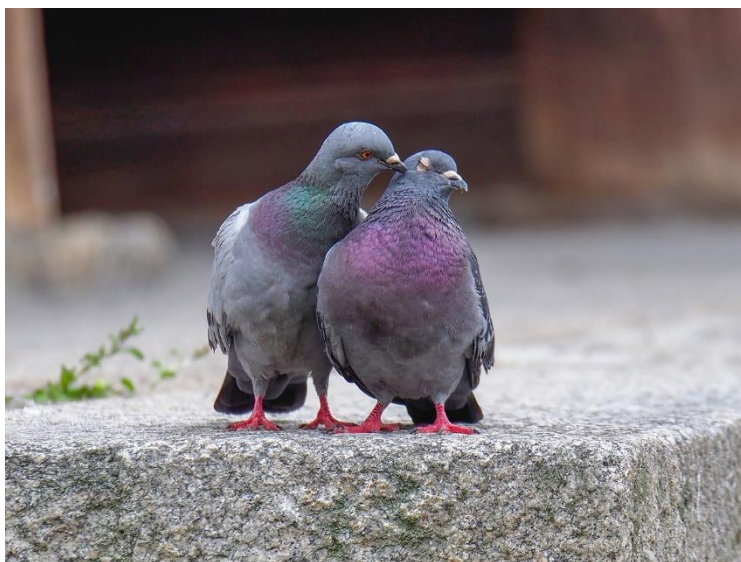
Papuzki charakteryzują się żywym usposobieniem i dużym temperamentem. W warunkach domowych najlepiej trzymać parę lub kilka osobników, ponieważ są to papugi stadne. Gatunek ten ma zdolności mimetyczne, dlatego z łatwością naśladuje mowę ludzką. Należy pamiętać, że dźwięki otoczenia naśladują tylko, gdy są trzymane pojedynczo.

Papuzka falista jest ślicznym ptakiem o nieprzeciętnym wyglądzie. Znalazła ona grono zwolenników na całym świecie. W Polsce również nie brakuje miłośników tych egzotycznych ptaków. Hodowla tego gatunku papug nadaje się nawet dla początkującego hodowcy. Natomiast inne ptaki wymagają dużo wiedzy i doświadczenia.

GOŁĘBIE

Gołębie towarzyszą człowiekowi od wieków, spełniając rozmaite role w dziejach ludzkości. Należą do królestwa: zwierząt, gromady: ptaków, rzędu: gołębiowych i rodziny: gołębiowatych. Wszystkie gołębie domowe pochodzą od jednego przodka, którym jest dziki gołąb skalny.

Gołębie to piękne i ciekawe ptaki, a gołębiarstwo to szlachetna pasja, która cieszy się długą i chlubną tradycją. Do tych interesujących skrzydlaków należą rasy, które zachwycają bogatą

kolorystyką upierzenia i kształtami. Nie brakuje gołębi wybitnie pięknych, które olśniewają dumną postawą i elegancją. Natomiast inne ptaki podziwiane są ze względu na widowiskowy lot i powietrzne akrobacje.

HISTORIA UDOMOWIENIA

Gołębie zostały udomowione około 6000 lat temu w starożytnej Fenicji, której ziemie w dzisiejszych czasach należą do Libanu i Syrii. Niektóre źródła podają, że udomowienie tych ptaków mogło nastąpić wcześniej, nawet 7000 lat temu. Początki zainteresowania nimi wiążą się z kultami religijnymi Fenicjan, Rzymian czy Egipcjan.

Gołębie wywodzą się z wysoko rozwiniętych, starożytnych cywilizacji Wschodu. W tamtych czasach zostało udomowionych i uszlachetnionych większość dzisiejszych ras tych ptaków. Tam też prowadzono świadomą i ukierunkowaną hodowlę. Obecnie cywilizacja europejska opiera się

na cywilizacji starożytnego Wschodu, a także cywilizacji Rzymu i Grecji.

PEŁNIONE FUNKCJE I TRADYCJE

Gołębie od zarania dziejów były symbolem różnych kultur. Dzięki kulturze izraelskiej wzmiankę na temat tych ptaków można znaleźć w Biblii. W Księdze tej na znak ustępowania potopu został ukazany gołąb, który niósł Noemu gałązkę oliwną. W chrześcijaństwie symbolem ducha świętego jest niejednokrotnie biała gołębica. Natomiast w sztuce współczesnej gołąb symbolizuje pokój, który uwieczniony został przez Pabla Picassa.

W przeszłości gołębie spełniały rolę użytkową, zapewniając sprawną komunikację. Przekazywały one informacje podczas wojen, wewnątrz państw i całych imperiach. Zwane były posłańcami, kurierami, gońcami, listonoszami czy pocztylionami. Już w czasach starożytnych wyselekcjonowane zostały odmiany w celu szybkiego przenoszenia wiadomości na krótkich i długich dystansach.

Obecnie gołębie są przede wszystkim ulubieńcami ludzi. Poza tym użytkowane są w interesujących lotach, konkursie piękności na wystawach, sporcie czy na mięso. W rywalizacji sportowej wiele emocji dostarczają hodowcom loty gołębi pocztowych. Natomiast atrakcją ceremonii ślubnej jest wypuszczenie z rąk lub kosza białych gołębi przez nowożeńców. Najczęściej wypuszczane są w ilości dwóch osobników, ale może być ich więcej.

BOGACTWO RAS

Gołębie hodowane są na całym świecie. Procesy ewolucyjne, które nieustannie zachodziły w świecie przyrody wspomagały działalność hodowlaną człowieka. Ewolucja kojarzona jest doborem naturalnym. Odpowiednikiem jej jest dobór sztuczny czyli selekcja przeprowadzana przez człowieka w stosunku do zwierząt domowych.

Dobór sztuczny polega na doborze do rozplodu osobników o pożądanych cechach psychicznych, a także fizycznych.

Wyhodowano na całym świecie rozmaite rasy i odmiany gołębi o wspaniałych barwach i niepowtarzalnej strukturze upierzenia. Dokonano tego dzięki różnorodności ludzkich upodobań.

Jednym z najbardziej skrajnych przykładów selekcji na określoną cechę są pawiki, które charakteryzują się pięknym, wachlarzowym ogonem. Rasa ta należy do jednej z najstarszych, którą wyhodował człowiek. Pawik narodził się przy udziale człowieka, bez którego nie jest w stanie przetrwać w środowisku naturalnym.

PODZIAŁ NA GRUPY

Gołębie rasowe zostały sklasyfikowane według podziału na dziewięć grup:

- **Grupa I – uformowane**, która skupia ptaki dosyć duże i wyjątkowo pięknie zbudowane. Należą do niej gołębie wyhodowane w różnych częściach świata, gdzie tworząc grupę brano pod uwagę przede wszystkim budowę ptaków.

- **Grupa II – brodawczaki**, które skupiają bagdety i gołębnie o dobrze rozwiniętych woskówkach. Gatunek ten charakteryzuje się dobrze rozwiniętymi woskówkami i brwiami od barwy jasnej do czerwonej.
- **Grupa III – kuraki**, które posiadają lekko podniesiony ogon i bardzo silne nogi. Do nich należą gołębnie bardzo małe, a także ciężkie. Pod względem budowy gatunek ten przypomina domowe kury.
- **Grupa IV – dęte**, do której zaliczane są gołębnie o różnorodnej budowie ciała. Ich wspólną cechą jest zdolność powiększania wola przy udziale pobieranego w dowolnej ilości powietrza.
- **Grupa V – barwne**, która skupia gołębnie typu polnego, lubiące latać i żerować na polach. Do tej dosyć licznej grupy należy około 90 ras.
- **Grupa VI – turkoty**, do której należą gołębnie zróżnicowane pokrojowo i pod

względem upierzenia. Niektóre turkoty mają ozdoby na głowie. Inne natomiast mają mocno upierzone nogi lub są nawet jednobarwne. Wszystkie ptaki z tej grupy wdają charakterystyczne gruchanie, które przypomina werble.

- **Grupa VII – strukturalne**, których nazwa pochodzi od nienaturalnej struktury upierzenia, tworzącej wokół głowy kaptur, podobny do peruki. Ptaki te są żywotne i pełne temperamentu.
- **Grupa VIII – mewki**, która skupia gołębie o szlachetnej budowie, nieduże, o krótkim korpusie. Wszystkie ptaki z tego gatunku charakteryzują się utworzonym z piór żabotem, umiejscowionym na przedniej części szyi i piersi.
- **Grupa IX – lotne**, która jest bardzo zróżnicowaną grupą pod względem zachowania w locie, pokroju i ubarwienia. Wspólną ich cechą jest gotowość do latania na różnych wysokościach. Grupa ta liczy około 250 ras.

Gołębie ras polskich należą do pięciu grup: uformowanych, brodawczaków, dętych, mewek i lotnych. Polskę w grupie IX reprezentuje ponad 60 ras gołębi lotnych. **Lista gołębi ras polskich została stworzona przez Polski Związek Hodowców Gołębi Rasowych, Drobiu i Królików.** Jednak nie wszystkie rasy zostały uznane i wciągnięte na listę gołębi rasowych, a niektóre rasy dawniej znane wyginęły.

Gołębie są bardzo interesującymi ptakami, które mają bogatą historię. Niesamowita różnorodność barwnego świata gołębi zaistniała dzięki pasji i wytrwałej pracy wielu pokoleń hodowców. Nie brakuje na świecie i w Polsce miłośników tych ptaków. Na rynku można kupić fachową lekturę, która opisuje poszczególne rasy gołębi i podaje wskazówki dotyczące ich hodowli.

CHOROBY PTAKÓW

Choroby ptaków nie należy bagatelizować, ponieważ stan zdrowia chorych osobników przeważnie bardzo szybko ulega pogorszeniu. Właściciel ptaków powinien posiadać podstawową wiedzę na temat ich hodowli, jednak nie należy leczyć ich samodzielnie.

Choroby ptaków trzeba konsultować z lekarzem weterynarii, którego niezbędna jest fachowo postawiona diagnoza. Przy różnych infekcjach bakteryjnych i wirusowych objawy chorobowe mogą wyglądać podobnie, dlatego rozpoznanie choroby przez hodowcę może być błędne. Ptaki w hodowli powinny być stale obserwowane w celu wczesnego wykrycia nieprawidłowości w ich rozwoju.

W hodowli ptaki najczęściej zapadają na choroby wywołane wirusami, bakteriami oraz insektami, które pojawiają się w domu wraz z nowo zakupionym osobnikiem. Zakupiony ptak mimo, że wygląda zdrowo może być nosicielem chorób, które

ujawniają się dopiero po pewnym czasie. Dlatego nowo zakupiony ptak zanim dołączy do pozostałych osobników powinien być poddany kwarantannie. Najlepiej korzystać jest z porad weterynarza specjalizującego się w ptasich chorobach.

CHOROBY BAKTERYJNE

Salmoneloza jest jedną z chorób wywołanych przez bakterie. Choroba ta może mieć postać stawową lub jelitową, a jej źródłem zakażenia są ziarna zanieczyszczone odchodami gryzoni. Zakażone ptaki nie mają apetytu i są osowiałe, a ich odchody pod względem koloru i konsystencji odbiegają od normy. Leczenie powinno odbywać się pod kontrolą weterynarza.

Groźną chorobą również dla ludzi jest ornitoza czyli choroba papuzia, którą obecnie można łatwo wyleczyć. Głównymi objawami są: katar, zapalenie spojówek, światłowstręt i biegunka. Szybko zarazić się mogą od chorego ptaka, mające z nim kontakt pozostałe osobniki, zwłaszcza

poprzez wodę, karmę czy kontakt z wydaliniami zainfekowanego ptaka.

WIRUSY

Najbardziej niebezpieczną chorobą wirusową jest paramyksowiroza na którą najczęściej zapadają ptaki z rzędu gołębiowych. Objawy tej choroby to: zaburzenia w poruszaniu się, drżenie mięśni, skręt głowy i szyi i zwiększona pobudliwość. Najlepszym wyjściem jest podawanie ptakom szczepionki przeciwko paramyksowirozie. Istnieją jeszcze inne choroby, m.in. pastereloza, gruźlica czy ospa.

CHOROBY PASOŻYTNICZE

Ptaki atakowane są przez pasożyty wewnętrzne i zewnętrzne, które można zwalczyć przy pomocy odpowiednich preparatów. Podstawowymi pasożytami wewnętrznymi są: glisty, nicienie i tasiemce. Te ostatnie u ptaków hodowlanych występują sporadycznie. Na rozwój ptaków i ich kondycję źle wpływają glisty i nicienie.

Do groźnych i dosyć często występujących insektów zewnętrznych należą: ptaszyńce świerzbowce i wszoty, występujące na skórze ptaka przez całą dobę. Złuszczony naskórek jest ich pożywieniem, ale mogą uszkodzić skórę i żywią się wówczas krwią. W takim przypadku wszoty stają się źródłem zakażenia wirusowego czy bakteryjnego.

Trudno wykryć obecność ptaszyńców, ponieważ żerują one na ptaku przeważnie nocą. Te pasożyty są szczególnie niebezpieczne, gdyż rozmnażają się w szybkim tempie i odżywiają się krwią ptaka, doprowadzając w krótkim czasie do anemii i śmierci. Natomiast świerzbowiec najczęściej występuje na ciele papug, przede wszystkim papużek falistych.

CHOROBY GRZYBICZE

Rozpoznanie aspergilozy, która wywołana jest zakażeniem grzybiczym odbywa się przy pomocy mikroskopowego badania materiału pobranego od chorego osobnika. Aspergiloza atakuje układ

oddechowy ptaka, który ma trudności z oddychaniem. Na tę chorobę głównie zapadają ptaki osłabione i z obniżoną odpornością immunologiczną. Wcześnie wykryta aspergiloza jest do wyleczenia.

PIERWOTNIAKI

Pierwotniaki wywołują różne choroby, np. trychomonadozę czy kokcydiozę. Trychomonadoza występuje rzadziej i najczęściej zapadają na nią ptaki z rzędu gołębiowych. Objawy to: duszność, utrata apetytu, osowiałość, nastroszone pióra i biegunka. Natomiast kokcydioza uszkadza nabłonek jelita i główne objawy to biegunka, jak również brak apetytu i osowiałość.

Choroby ptaków podobnie, jak wielu zwierząt nie oszczędzają, atakując przeważnie osobniki słabe, niedożywione czy mało odporne na bakterie i wirusy. Brak witamin oraz niedobór minerałów zwłaszcza wapnia może doprowadzić do groźnych powikłań, niebezpiecznych chorób, a w konsekwencji nawet do śmierci ptaka.

PTAK W DOMU

Ptak w domu to dwunożny, stałocieplny kręgowiec, znoszący jaja. Kulę ziemską zamieszkuje ponad dziesięć tysięcy gatunków ptaków, które można podzielić na małe, średnie i duże, a także latające i nieloty.

Ptak w domu jest dużym wyzwaniem dla jego opiekuna, który powinien przygotować się do przyjęcia nowego członka rodziny. Trzeba stworzyć nowemu domownikowi odpowiednie warunki bytowe. Decyzję zakupu ptaka należy przedyskutować z członkami rodziny i wyznaczyć osobę do opieki nad pupilem.

WYBÓR PTAKA

Decyzja wyboru ptaka nie należy do łatwych. Nie zawsze powinno się wybierać ptaka, który najbardziej nam się podoba. Trzeba zastanowić się czy chcemy jednego osobnika czy założyć hodowlę ptaków, gdzie należy dysponować odpowiednio

dużym mieszkaniem i możliwościami finansowymi w utrzymaniu nietanich hodowli.

Nie wolno zapominać, że ptaki zawsze czują się najlepiej w towarzystwie drugiego osobnika, ponieważ trzymane w pojedynkę zapadają niejednokrotnie na różnego rodzaju choroby, a także są agresywne i niespokojne. Opiekun ptaka przed jego pojawieniem się w mieszkaniu, powinien przygotować miejsce w domu dla nowego przyszła.

Nie należy kupować ptaków wychudzonych i chorych, a także jeżeli w domu nie można stworzyć im odpowiednich warunków do życia, ponieważ nie pozwala na to zbyt małe mieszkanie. Po zakupie ptaki powinny być bezpiecznie przetransportowane do domu. Dla małych ptaków może być to nieduże pudełko kartonowe, natomiast dla średnich i dużych dobrze sprawdzą się skrzynki transportowe.

PTASI DOM

Ptak w domu powinien mieć stworzone odpowiednie warunki, żeby czuł się w nim komfortowo. Przed zakupem ptaków trzeba zatroszczyć się o ich dom. Może to być klatka odpowiedniej wielkości, dostosowana do rozmiaru ptaka. Dobrym rozwiązaniem jest specjalny pokój, pokojowa witryna, a także woliera ogrodowa. Rodzaj ptasiego domu uzależniony jest od naszych interesujących pomysłów i możliwości.

Klatki proponowane przez producentów nie zawsze spełniają konieczne wymagania. Często są mało funkcjonalne oraz niewygodne. Klatka w zależności od gatunku osobnika powinna być odpowiednio duża i skonstruowana z nierdzewnego drutu oraz powlekana nietrującym plastikiem lub farbą.

Dla ptaków może być wykorzystana jedna klatka lub kilka, w zależności od tego czy zostanie podjęta próba rozmnażania ptaków. Klatka powinna być umieszczona w zacisznym i widnym miejscu, ale bez bezpośrednio padających na nią promieni

słonecznych. Poza tym klatkę należy postawić w miejscu, w którym nie będzie przeszkadzała w przemieszczaniu się domowników.

Ptasi pokój można wydzielić w domu, dużym mieszkaniu lub na strychu którego urządzenie powinno być podobne do środowiska naturalnego ptaków. Można umieścić duży pień czy konar, który przypominał będzie drzewo w naturze, a w doniczkach posadzić krzewy czy wysoką trawę. Natomiast umieszczone kamienie imitują górski krajobraz.

W pokoju nie może zabraknąć poidła na wodę, karmników na jedzenie czy skrzynek gniazdowych, a także płaskich naczyń z wodą przystosowanych do ptasich kąpeli. Okna pokoju, oświetlenie i kaloryfery należy zabezpieczyć siatką. Natomiast podłogę najlepiej jest wysypać czystym i drobnym piaskiem. Pokój powinien być systematycznie wietrzony, ponieważ świeże powietrze jest potrzebne do życia i rozwoju ptaków.

Pokojowa witryna przeznaczona jest do hodowli większej ilości ptasich osobników. Często w

sklepach zoologicznych dostępne są gotowe witryny, ale również można ją wykonać samodzielnie. Konstrukcja witryny może być zrobiona z drewnianych lub aluminiowych prętów, które zostają obciążone odpowiednio mocną siatką, o oczkach dostosowanych do wielkości ptaków.

Należy jednak pamiętać, że konstrukcja drewniana pokojowej witryny nie nadaje się dla papug, ponieważ szybko zniszczą jej elementy. W witrynie umieszcza się potrzebne wyposażenie. Obowiązkowo poidła i karmniki, budkę lęgową, szczeble i gałęzie, na których ptaki będą mogły siadać. Ważne jest, aby witryna zaopatrzona była w drzwi.

Woliera ustawiona w ogrodzie to dobre rozwiązanie dla ptaków. Jej wielkość i kształt uzależniony jest od inwencji twórczej hodowcy. Wolierę należy umieścić na dokładnie dopasowanych kostkach brukowych lub betonowej wylewce, a do jej wnętrza musi być swobodny dostęp. Konstrukcja woliery trzeba pomalować nietoksyczną

farbą, a na niej rozciągnąć mocną siatkę o oczkach dopasowanych do gatunku ptaków.

W wolieryze powinno znajdować się niezbędne wyposażenie stosowane w hodowli ptaków. Na przykład poidła, karmniki, naczynie z wodą do kąpieli czy budki lęgowe. Natomiast jej integralną częścią są: pnie, kamienie, trawa, krzaki czy gałęzie. Dla ptaków z rzędu grzebiących wolieryzy powinny być odpowiednio duże.

Hodowlą ptaków powinna zająć się osoba, która kocha zwierzęta i posiada wystarczającą wiedzę na ich temat. Ptakom należy zapewnić każdego dnia świeżą wodę i pokarm, a także ciągle je obserwować, żeby w razie potrzeby skorzystać z porady weterynarza. Właściwa opieka i odpowiednia dieta przekłada się na zdrowie i długie życie naszych ptasich przyjaciół.

Ptak w domu to nie tylko same obowiązki, z których powinien wywiązać się jego właściciel, ale również mile spędzony czas przy pupilu, który potrafi urozmaicić domownikom życie. Na przykład kanarek swoim pięknym śpiewem czy gadająca

papuga, wołająca swojego opiekuna do dzwoniącego telefonu. Takich ciekawych i niecodziennych przykładów może być wiele.

MOWA PAPUG

Mowa papug polega na naśladowaniu różnych dźwięków dochodzących z ich otoczenia wraz z ludzką mową. Te egzotyczne ptaki mają zdolności do zapamiętywania i powtarzania słów. Niektóre gatunki papug potrafią wypowiadać skomplikowane zdania.

Mowa papug nie polega tylko na powtarzaniu pojedynczych wyrazów czy prostych zdań, ale potrafią one również posługiwać się różnymi dialektami. Ptaki nawołują się w różny sposób, w zależności od gatunku i regionu. Umieją dostosować głos do innego brzmienia w zależności od sytuacji i zastyszanego dźwięku.

W niewoli papugi chcą zbudować więź społeczną z człowiekiem, naśladowując jego mowę. Gadające papugi powtarzając zapamiętane słowa mają poczucie wspólnoty z ludźmi, którzy uwielbiają te piękne i utalentowane ptaki. W ten sposób stają się częścią grupy, co jest to dla papug niezmiernie istotne.

PRZYKŁADY PTAKÓW MIMETYCZNYCH

Mowa papug potrafi zadziwić ludzi swoimi nietuzinkowymi zdolnościami wypowiedzianych wyrazów i całych zdań, a także zachwyć śpiewem skomplikowanych piosenek, a nawet arii operowej. Te egzotyczne ptaki są mimetyczne, ponieważ potrafią naśladować różne dźwięki i ludzką mowę.

Do gatunków charakteryzujących się szczególnymi zdolnościami pod tym względem należą:

- żako,
- amazonka,
- kakadu,
- papużka falista.

Żako ze względu na swoje upierzenie nazywane jest czasami papugą popielatą lub szarą. Panuje przekonanie, że jest to najbardziej inteligentna papuga, o czym ma świadczyć jej niezwykła

zdolność do naśladowania ludzkiego głosu. Nierzadko wypowiada całe zdania, potrafiąc je powiązać z codziennymi sytuacjami.

Amazonka posiada w większości upierzenie zielone. Obok żako jest ona uważana za papugę, która szybko naśladuje dobiegające dźwięki z otoczenia. W niewoli można ją łatwo oswoić. Młodym amazonką nie sprawia żadnych trudności naśladowanie głosu opiekuna i szybko uczą się nowych dźwięków. Są to ptaki raczej uciążliwe dla otoczenia, ponieważ ich głos jest donośny i krzykliwy.

Kakadu jest piękną białą papugą z charakterystycznym dużym czubem, który jest stworzony z białych piór. Posiada również duże predyspozycje do naśladowania dźwięków i szybko uczy się nowych słów czy dźwięków, wykonując przy tym taniec. Niekiedy papugi te są hałaśliwie, gdy coś nie jest po ich myśli.

Papuzka falista swoją nazwę zawdzięcza dzięki falistemu wzorkowi na plecach, głowie i skrzydłach. Posiadając mimetyczne zdolności z

łatwością naśladuje mowę ludzką i potrafi wygwizdać mało skomplikowaną melodię. Obce dźwięki mogą naśladować tylko trzymane w niewoli pojedynczo.

NAUKA PTASIEJ MOWY

Mowa papug to powtarzanie przez ptaka głosu ludzkiego czy zasłyszanych dźwięków z otoczenia. Jest to zajęcie bardzo pracochłonne, które wymaga dużo czasu i cierpliwości. Trudno jest przewidzieć kiedy pupil będzie powtarzał pierwsze słowa. Jedne osobniki mówią bardzo wyraźnie, natomiast inne wydają niezrozumiałe dźwięki.

Organem odpowiedzialnym za wydawanie dźwięków u papug jest krtań dolna, która umiejscowiona jest w dolnej części tchawicy, w miejscu, w którym dzieli się na oskrzela. Krtań dolna wraz z tchawicą jest silnie umięśniona. Mięśnie poruszają membrany, które wytwarzają drgania i zmieniają kształt krtani, zmieniając w ten sposób dźwięki.

Mowy należy uczyć papugi najlepiej wieczorem o stałej porze, kiedy ptak przebywa w klatce lub na ramieniu opiekuna. Trzeba wyeliminować zewnętrzne dźwięki i uczyć mowy ptaka pojedynczo, bez styczności z innymi osobnikami.

Papugę można na samym początku uczyć pojedynczych wyrazów, a nawet całych zdań, powtarzając je kilka razy dziennie. Należy pamiętać, że pupil może gadać całymi zdaniem, zadawać pytania i odpowiadać wtedy, gdy zostanie nauczony przez człowieka. Trzeba pamiętać o powtarzaniu wcześniej poznanych słów przez papugę.

Mowa papug uzależniona jest od gatunku, indywidualnych predyspozycji, a także płci, wieku czy stopnia oswojenia. Jedne ptaki uczą się szybciej, a inne wolniej. Mogą nawet zdarzyć się osobniki, które nie nauczą się żadnego słowa, podczas gdy inne gadają nieustannie. Jednymi z najczęściej trzymanymi w domu ptakami są papugi, które potrafią z człowiekiem nawiązywać więź społeczną.

RYBY

POCHODZENIE RYB AKWARIO- WYCH

Pochodzenie ryb akwariowych jest interesujące i cieszy się ogromnym zainteresowaniem wśród akwarystów. Ryby akwariowe pochodzą z tajemniczego, pełnego niespodzianek i ciekawego świata podwodnego, którym zainteresowani byli ludzie od wieków.

Pierwsze wzmianki o hodowli ryb ozdobnych pochodzą z Dalekiego Wschodu. W tamtych czasach arystokracja japońska i chińska zgodnie ze zwyczajem trzymała w oczkach wodnych lub ceramicznych naczyniach ozdobne rybki. Z biegiem lat hodowlą rybek mogły się zająć mniej zamożne warstwy społeczne. Zajęcie to stało się popularne na całej kuli ziemskiej.

WODY TROPIKALNE

Pochodzenie ryb akwariowych powiązane jest z ciekawym światem podwodnym. Te egzotyczne stworzenia pochodzą przeważnie z rejonów

tropikalnych lub subtropikalnych. Przykładem takim mogą być rzeki i strumienie w lasach deszczowych dorzecza Amazonki czy zarośnięte oczka wodne, które znajdują się w środkowej Afryce.

Można je spotkać również w zalanych polach ryżowych w Azji Południowo-Wschodniej, a także w wielkich jeziorach Afryki Wschodniej. Świat wodny różni się znacznie od lądowego i kryje wiele tajemnic, którymi fascynują się ludzie. Akwarystyką zajmuje się miliony osób na całym świecie. Wielu z tych ludzi dokonuje oględzin barwnego świata w czystych i słodkich wodach tropików.

WODY RODZIME

Pochodzenie ryb akwariowych związane jest również z wodami rodzimymi. W takich zbiornikach można hodować nie tylko znaną złotą rybkę, ale także ryby żyjące w wodach płynących lub stojących. Akwaria zimnowodne dzisiaj są rzadkością. Do interesujących ryb rodzimych można zaliczyć:

różankę, strzeble potokową, słonecznicę czy ciernika.

Rodzime ryby hoduje się niejednokrotnie w pokojowych oczkach wodnych czy w ogrodowych stawach, raczej nie w zbiornikach akwariowych. Osoby zainteresowane hodowlą ryb rodzimych powinny zaopatrzyć się w fachową literaturę. Należy zdobyć lub poszerzać wiedzę na temat krajowych ryb i bezkręgowców, które nadają się do hodowli w ogrodach albo w akwariach zimnowodnych.

NATURALNY ODŁÓW

Pochodzenie ryb akwariowych jest bardzo ciekawym zagadnieniem związanym z akwarystyką. Dużo ryb akwariowych wraz z prawie wszystkimi rybami morskimi pochodzą z naturalnego odłowa. Niewiele ryb, które kupowane są w sklepach akwarystycznych pochodzi ze specjalnych zbiorników przeznaczonych dla gatunków ozdobnych.

Hodowle takie zakładane są przeważnie w południowo-wschodniej Azji w dużych basenach i stawach. Panujący tam tropikalny klimat pozwala zaoszczędzić na kosztach ogrzewania. Z zakładów hodowlanych ryby wraz z roślinami akwariowymi trafiają do hurtowni, w których zaopatrują się właściciele sklepów zoologicznych.

TRANSPORT LOTNICZY RYB

Pochodzenie ryb akwariowych dostarcza wiedzy na temat wymagań, żywienia czy zdrowia tych egzotycznych zwierząt. Transport lotniczy ryb stanowi duże zagrożenie dla ich zdrowia i życia. Powinno być duże zaangażowanie hurtowników w bezpieczne transportowanie ryb. Ryby przebywają długą drogę, zanim znajdą się w sklepach zoologicznych, a następnie w domach miłośników tych zwierząt.

Hodowla ryb akwariowych prowadzona jest również w Europie, gdzie nakłady finansowe na niezbędne urządzenia techniczne są znacznie wyższe, niż w tropikach. Akwarystyka jest ciekawym

hobby tylko w przypadku, gdy ryby mają odpowiednią opiekę i są troskliwie pielęgnowane. Należy pamiętać, że nawet o najtańsze ryby trzeba dbać, ponieważ są istotami żywymi.

RYBY AKWARIOWE

Ryby akwariowe są bardzo popularne na całym świecie. Zwierzęta te stanowią najstarszą, najbardziej różnorodną i liczną grupą kręgowców na ziemi. Małe ryby akwariowe mają przeważnie znacznie bardziej efektywne ubarwienie, niż ryby występujące w środowisku naturalnym. W akwarium hodowane są ryby słodkowodne i morskie.

Ryby akwariowe trzymane w domowych warunkach cieszą wzrok ludzki pięknymi kolorami, różnorodnymi kształtami i interesującym zachowaniem hodowanych organizmów. W środowisku naturalnym występują one w dużej obfitości. Ponad 25 tysięcy gatunków żyje w morzach, jeziorach, stawach, rzekach i innych zbiornikach wodnych.

WYSTĘPOWANIE

Ryby akwariowe są cennym nabytkiem szczególnie dla doświadczonych akwarystów i miłośników tych pięknych i barwnych zwierząt. Żyją one w

zbiornikach wodnych na kuli ziemskiej, zajmując wszystkie strefy oceanów. Występują w wodach okołobiegunowych, a także w gorących źródłach, gdzie temperatura wody przekracza 500°C. Mieszkają również w jaskiniach i głębiach oceanu.

Szerokie rozszedlenie ryb na świecie jest możliwe dzięki wykształceniu licznych cech, które umożliwiają życie w wodzie tym zwierzętom. Pierwsze prymitywne ryby istniały już przed 400 milionami lat. Niektóre ryby żyją w wodach arktycznych, a inne należące do ryb wędrownych przemierzają tysiące kilometrów. W Morzu Sargassowym węgorze potrafią pokonać dystans nawet 8 tysięcy kilometrów.

CHARAKTERYSTYKA

Ryby akwariowe są zmiennocieplne i oddychają skrzelami. Niektóre dzięki uchyłkom jelita mogą oddychać powietrzem atmosferycznym. Należą one do królestwa: zwierząt, typu: strunowców, podtypu: kręgowców, rodzaju: słodkowodnych lub morskich. Dzielą się również na rzędy i

gatunki, co ma szczególne znaczenie dla akwarystów.

Ryby do poruszania i sterowania używają płetw, które dzielą się na parzyste i nieparzyste. Para płetw piersiowych i brzusznych należy do płetw parzystych. Do płetw nieparzystych zaliczane są : ogonowa, grzbietowa, odbytowa i tłuszczowa, która występuje u niektórych gatunków. Przeważnie napędową siłą ryby jest płetwa ogonowa.

Ryby są najbardziej zróżnicowaną grupą kręgowców na kuli ziemskiej. Mają one opływowe ciało, kształtu przeważnie wrzecionowatego, które jest przystosowane do pokonywania oporu wody. Skóra ryb u większości gatunków pokryta jest łuskami, u niektórych naga lub częściowo pozbawiona łusek. U wielu ryb występuje pęcherz pławy, który pełni funkcję narządu hydrostatycznego, a niekiedy oddechowego.

Głowa ryb połączona jest z tułowiem w sposób nieruchomy. Zwierzęta te nie mają szyi. Ryby posiadają zamknięty układ krążenia, a serce ich jest wielojamowe. Szkielet chrzęstny częściowo jest

skostniały lub kostny. Większość gatunków jest jajorodna. Na kuli ziemskiej, jak również w Polsce nie brakuje miłośników ryb, które hodowane są w akwariach.

Niektóre gatunki błędnikowców na powierzchni wody budują pienne gniazda, które złożone są z oblepionych śluzem pęcherzyków powietrza. Natomiast pyszczaki opiekują się swoim potomstwem, przetrzymując larwy czy młode rybki w pyszczku. Obserwacja świata podwodnego jest fascynującym zajęciem.

Ryby akwariowe to nie tylko przyjemności i hobby. Potrzebna jest również specjalistyczna i rozległa wiedza na temat roślin i zwierząt. Poza tym należy poznać fizykochemiczne właściwości wody i obsługę niezbędnych urządzeń technicznych. Z pomocą branżowej lektury można przyswoić sobie najważniejsze wiadomości i umiejętności, a z czasem stać się profesjonalistą w tej dziedzinie.

POPULARNE RYBY AKWARIOWE

Popularne ryby akwariowe pochodzą z różnych rzędów i rodzin. Najczęściej nadają się do hodowli dla początkujących akwarystów. Hodowla rybek jest ciekawym zajęciem spędzania wolnego czasu. Natomiast akwarium niejednokrotnie stanowi ciekawą ozdobę salonu.

Popularne ryby akwariowe przeważnie nie nastroczają problemów przy pielęgnacji. Jednak istnieją jaskrawo ubarwione, egzotyczne gatunki, które nie w każdym przypadku nadają się dla początkujących akwarystów. Z wyborem ryb do akwarium nie powinno być kłopotu, gdyż wiele ryb interesujących i kolorowych nie jest wymagająca.

PODSTAWOWE ZASADY DOBORU RYB

Popularne ryby akwariowe nie powinny stanowić zagrożenia dla siebie nawzajem i powinna odpowiadać im woda o podobnych parametrach.

Ponadto wszystkie wybrane gatunki powinny czuć się dobrze w wodzie o tej samej temperaturze. W każdym akwarium należy umieścić gatunki, które są glonożerne. Ryby powinny być trzymane w zbiornikach o odpowiednio dobranej wielkości.

Należy pamiętać, że na jeden cm rybiego ciała powinien przypadać minimum 1 litr wody. Piętra zbiornika można zasiedlić kilkoma gatunkami. Poza tym nie wolno zapominać, że gatunki ryb stadnych nie należy hodować w pojedynkę. Ryby po założeniu zbiornika można wpuścić do niego dopiero po upływie około dwóch tygodni.

RODZINY POPULARNYCH RYB AKWARIOWYCH

Popularne ryby akwariowe trzymane w domowym akwarium mogą cieszyć nasz wzrok nie tylko pięknymi kolorami, ale również różnymi kształtami i interesującym zachowaniem.

Popularne hodowlane organizmy należą do najbardziej znanych dwudziestu rodzin o nazwie:

- **Piękniczkowate**, do której między innymi należy: gupik pawie oczko czy mieczyk Hellera. Organizmy te należą do najbardziej popularnych ryb akwariowych, które polecane są początkującym hodowcom.
- **Żyworódkowate**, do której na przykład należą: ameka wspaniąta i ksenotoka.
- **Karpowate**. Do tej rodziny należą m.in. danio perłowy i danio szmaragdowy, rozbora czerwono płetwa, rozbora klinowa, rozbora plamiasta, rozbora czerwona, kardynałek chiński czy kosiarka. Najbardziej popularna z tej rodziny jest złota rybka czyli karaś ozdobny.
- **Karpieńcokształtne**, do której należy m.in. wachlarek czarnopłetwy nadający się dla początkujących hodowców ryb ozdobnych. Na uwagę również zasługuje wachlarek niebieski, który powinien być hodowany parami i nadaje się raczej do akwarium jednogatunkowego.

- **Kąsaczowate** reprezentuje m.in. ślepczyk jaskiniowy, który jest bardzo odporny na niesprzyjające warunki środowiskowe i nadaje się dla początkujących akwarystów. Ciekawą rybą z tej rodziny jest zwinnik lartarnik, który nadaje się do akwarium, gdzie żyją kąsaczowate czy pielęgniczki.
- **Tęczankowate**, gdzie najbardziej popularną rybą jest tęczanka czerwona, która jest bardzo aktywna i niesamowicie dekoracyjna. Równie atrakcyjna jest tęczanka Parkinsona, odpowiednia do hodowli w akwariach towarzyskich.
- **Modrookowate**, gdzie do tej rodziny należy m.in. modrook słoneczny, który jest rybą atrakcyjną i bardzo dekoracyjną. Można ją trzymać w akwarium roślinnym.
- **Błędnikowce**, gdzie wyróżnia się prętnik karłowaty, który występuje w kilku atrakcyjnych odmianach barwnych. Na uwagę w tej rodzinie również zasługuje gurami olbrzymi, którego długość dochodzi do 70

cm. Dlatego wymaga okazałych rozmiarów zbiornika o minimalnych wymiarach wynoszących 2 metry. Może on żyć nawet 20 lat.

- **Kiryskowate**, gdzie ciekawym gatunkiem jest kirysek szmaragdowy, który może być trzymany w akwarium towarzyskim i polecany jest początkującym akwarystom.
- **Zbrojnikowate**, gdzie na szczególną uwagę zasługuje zbrojnik zebra, którego najlepiej trzymać w akwarium jednogatunkowym. Ryby te są trudne do zdobycia. Dużą rybą z tej rodziny jest zbrojnik lamparci, którego długość dochodzi do 50 cm. Wymaga on 2 metrowego zbiornika.
- **Pierzastowase**, gdzie ciekawą rybą jest giętkoząb cętkowany. Jest to ryba towarzyska, którą należy trzymać z grupą co najmniej 6 osobników.
- **Sumowate**, których przedstawicielem jest sumik szklisty. Powinien on być hodowany

w grupie, minimum 10 osobników. Nadaje się do akwarium towarzyskiego, pod warunkiem, że pozostałe ryby są podobnej wielkości. Obie płcie tych ryb dorastają do 15 cm długości. Wielkość akwarium powinna wynosić minimum 120 cm długości.

- **Piskorzowate**, gdzie średnią rybą z tej rodziny jest bocja wspaniała, dorastająca do 30 cm długości. Jest to gatunek towarzyski, wymagający dużego zbiornika, ponad 2 metrowego. Powinno trzymać się minimum 6 osobników.
- **Pielęgnicowate**, gdzie na uwagę zasługuje ryba średniej wielkości, a jest nią akara pomarańczowopłetwa. Długość samca osiąga 30 cm długości, natomiast samicy 20 cm długości. Długość zbiornika dla tego gatunku powinna wynosić minimum 120 cm. Można trzymać je w akwarium parami.
- **Smukleniowate**, której przykładem może być smukleń pryskacz. Jest to ryba towarzyska, która doskonale komponuje się z

innymi gatunkami podobnej wielkości, mającymi podobne wymagania odnośnie parametrów wody.

- **Pstrążenicowate**, gdzie ciekawą jest mała rybka o nazwie pstrążenica marmurkowa. Długość samca dochodzi do 3 cm, natomiast samicy do 3,5 cm. Gatunek ten przebywa przeważnie w górnej części zbiornika.
- **Rozdymkowate**, gdzie interesującym przykładem jest kolcobrzuch zielony, dorastający do 17 cm długości. W jednym akwarium nie powinno trzymać się więcej, niż jednego osobnika, ponieważ gatunek ten wobec siebie jest agresywny. Jak wskazuje jego nazwa przeważa w jego ubarwieniu kolor zielony.
- **Motyłowcowate**, gdzie przedstawicielem jest motyłowiec afrykański, którego długość dochodzi do 15 cm. Gatunek ten jest dosyć agresywny.

- **Babkowate**, gdzie godnym uwagi jest poskoczek mułowy, który jest niezwykle rybą, mogącą spędzać większą część swojego życia na lądzie. Potrafi nawet wspinać się po drzewie. Pochodzi on z rzędu ryb okoniosształtnych. W akwarium oprócz części wodnej powinna być lądowa. Z tego gatunku obie płcie dorastają do 15 cm długości.
- **Przezroczkowate**, gdzie interesującą rybą jest przezrocza indyjska, która dorasta do 8 cm długości. W handlu dostępne są przezroczi różnokolorowe.

Popularne ryby akwariowe nie powinny być hodowane tylko dla samej przyjemności. Należy pamiętać, że są to żywe stworzenia, którymi trzeba się odpowiednio opiekować. Potrzebna jest rozległa wiedza na temat świata roślin i zwierząt oraz trzeba poznać właściwości wody. Ponadto należy posiadać orientację w zakresie

różnych urządzeń technicznych, które niezbędne są do prawidłowego funkcjonowania akwarium.

CHOROBY RYB AKWARIOWYCH

Choroby ryb akwariowych, które nie są leczone mogą być zagrożeniem dla życia ryb. Przed przystąpieniem do leczenia należy najpierw zdiagnozować chorobę. Szpitalem dla ryb jest osobny zbiornik do kwarantanny, co oznacza oddzielenie chorych osobników od zdrowych.

Choroby ryb akwariowych mogą zdarzać się nawet z niewiadomych przyczyn. Codzienna i uważna obserwacja oraz odpowiednia pielęgnacja ryb to doskonały sposób na szybkie i skuteczne zdiagnozowanie choroby. W przypadku wątpliwości przy ocenie rodzaju schorzenia, warto jest zasięgnąć porady u doświadczonego akwarysty.

WSKAZÓWKI ZAPOBIEGANIA CHOROBYM

Choroby ryb akwariowych zagrażają prawidłowemu rozwojowi tych zwierząt, a także mogą doprowadzić do ich śmierci. Najlepszym sposobem

unikania schorzeń jest zapobieganie im poprzez zapewnienie podopiecznym optymalnych warunków rozwoju.

Ważnymi wskazówkami, które zapobiegają chorobom to:

- Obsadzenie akwarium dużą ilością roślin i wpuszczenie ryb do niego po ustabilizowaniu wodnego środowiska.
- Nie hodowanie zbyt dużo ryb jednocześnie, ponieważ dochodzi do przerybienia zbiornika, co powoduje stres i zmniejszenie układu odpornościowego u ryb.
- Odpowiednie dobieranie ryb pod względem ich zachowania i preferowanych warunków.
- Poddawanie kwarantannie w osobnym akwarium w przypadku zakupu nowych ryb czy roślin.
- Pozyskiwanie nowych osobników i roślin tylko z pewnych źródeł.

- Karmienie ryb urozmaiconym pokarmem, nie tylko suchą karmą, zapewniając podopiecznym dietę bogatą w witaminy.
- Sukcesywne kontrolowanie jakości wody w zbiorniku i regularne podmienianie jej części w celu zachowania czystości wody.
- Regularne czyszczenie filtrów.
- Systematyczne kontrolowanie składu chemicznego wody i chronienie jej przed truciznami, które mogą dostać się do akwarium z zewnątrz.

POPULARNE CHOROBY AKWARIOWE

Choroby ryb akwariowych należy skutecznie leczyć. Prawie każdy gatunek wykazuje wrażliwość na konkretną chorobę. Panuje zasada, że ryby pochodzące z odłowu należy trzymać oddzielnie. Nie powinno łączyć się ich z osobnikami z hodowli akwariowej.

Do znanych schorzeń akwariowych należy zaliczyć:

- **choroby pasożytnicze,**
- **choroby grzybicze,** do których należy pleśniawka, pleśnienie ikry i bardzo groźna i nieuleczalna choroba grzybicza ichtiofotiozoza.
- **choroby wirusowe i bakteryjne,** do których należy zaliczyć mykobakteriozę czyli gruźlicę ryb i fleksibakteriozę,
- **inne schorzenia,** które mogą być objawem wielu chorób.

Popularnymi chorobami pasożytniczymi są:

- **Ospa rybia** czyli kulorzęsek, wywołany przez orzęska, który najczęściej umiejscawia się w skrzelach i skórze. Odżywia się komórkami. Po przebyciu ospy ryby nabywają na nią odporność, która ulega osłabieniu przez stres.

- **Choroba welwetowa**, która spowodowana jest przez wiciowce, atakujące przeważnie skórę zarażonej ryby i nabłonek listków skrzelowych. Choroba jest najbardziej niebezpieczna dla narybku i podrostków. U dorosłych osobników schorzenie może być ostre lub przewlekłe.
- **Choroba neonowa** powoduje śnięcie ryb i uznawana jest za nieuleczalną. Przede wszystkim atakuje mięśnie ryb, sporadycznie narządy wewnętrzne. Zараżenie następuje przez układ pokarmowy.
- **Spiro nukleoz** jest chorobą pasożytniczą, którą wywołują wiciowce atakując przewód pokarmowy ryb. Pasożyty są przyczyną zapalenia i owrzodzenia jelita, a także atakują narządy wewnętrzne ryb.
- **Kapilarioza** to pasożytnicza choroba przewodu pokarmowego ryb, którą wywołują jajorodne nicienie.

- **Gyrodaktyloza i daktylogyroza** są chorobami wywołanymi przez pasożyty, które atakują skrzelą ryb i skórę. Przyczyną gyrodaktylozy jest żyworodny płaziniak, natomiast daktylogyrozy jajorodne przywry. Prawidłowe zdiagnozowanie tych dwóch chorób możliwe jest tylko poprzez pobranie wycinka z chorych miejsc i obejrzenie ich pod mikroskopem.

Choroby ryb akwariowych w zadbanym i odpowiednio prowadzonym akwarium zdarzają się rzadko. Należy pamiętać, że każda zmiana w wyglądzie czy zachowaniu ryb zlekceważona przez ich opiekuna może zakończyć się śmiercią podopiecznego. Warto jest zaopatrzyć się w specjalistyczną lekturę, która pogłębi naszą wiedzę z dziedziny akwarystyki.

ŻYWIENIE RYB AKWARIOWYCH

Żywienie ryb akwariowych nie jest jednakowe dla wszystkich gatunków. Niektóre gatunki spożywają pokarm zwierzęcy, inne preferują roślinny, ale są również takie, które są wszystkożerne. Odpowiednio dobrana dieta jest warunkiem zdrowia i dobrego samopoczucia ryb.

Żywienie ryb akwariowych to jedna z czynności, jaką należy wykonać, żeby mieszkańcom zbiornika zapewnić odpowiednie warunki do życia. Opieka nad akwariem to również utrzymanie w nim czystości, sprawdzanie sprawności urządzeń technicznych, a także zajęcie się roślinami, które znajdują się w akwariem.

CZĘSTOTLIWOŚĆ KARMIENIA

Żywienie ryb akwariowych powinno odbywać się o określonych porach. Karmę należy podawać dwa razy w przeciągu dnia, tzn. rano i wieczorem. Pożywienie należy podawać wolno i dokładnie, sprawdzając jednocześnie czy wszystkie osobniki

są najedzone. Wielkość porcji nie powinna być większa, niż ryby są w stanie zjeść w ciągu kilku minut. Wyjątkowo pokarm roślinny można pozostawić w zbiorniku na nie więcej, niż dwa dni.

RODZAJ RYBIEGO PYSKA

Żywienie ryb akwariowych odbywa się w zależności od położenia rybiego pyska. Ryby w zależności od gatunku mają różne ukształtowane pyski, co ma znaczenie z zajmowanym przez nie piętrzem w akwarium.

Wyróżnia się trzy rodzaje rybich pysków:

- Położenie górne pyska, co sprawia, że najlepiej zdobywają pokarm na powierzchni wody czy ponad nią. Z takim położeniem pyska ryba może polować na różne owady.
- Położenie pyska końcowe pozwala rybom żyć w środkowym piętrze zbiornika. Ułatwia to rybom zjadanie w koło nich znajdującego się pokarmu.

- Pysk skierowany ku dołowi, pozwala rybom żerować w dolnej części akwarium. Szukają pożywienia wśród roślin lub na dnie zbiornika.

SUCHE POŻYWIENIE

Żywienie ryb akwariowych wiąże się przede wszystkim z podawaniem suchego pokarmu, który przeważnie zawiera wszystkie niezbędne składniki odżywcze dla rybich przyjaciół. Na rynku dostępne są różne rodzaje suchej karmy z przeznaczeniem dla danego gatunku. Należy zwracać uwagę na datę przydatności do spożycia.

Karma w płatkach doskonale nadaje się dla ryb żerujących przy powierzchni wody, ponieważ przez dłuższy czas utrzymuje się na jej powierzchni. Natomiast karma w tabletkach przeznaczona jest dla ryb zamieszkujących środkowe, jak również dolne piętro akwarium. Karma w tabletkach szybko opada na dno.

Karmę w tabletkach można przytwierdzić do wewnętrznej szyby zbiornika, co będzie pokarmem

dla ryb zajmujących środkowe piętro. W sklepach akwarystycznych dostępna jest również karma sprasowana, w formie brykietów lub pateczek z przeznaczeniem dla ryb dużych rozmiarów, zamieszkujących oczka wodne.

POKARM ROŚLINNY I MROŻONY

Żywienie ryb akwariowych nie polega tylko na podawaniu gotowego pokarmu. Rybom z rodziny zbrojnikowatych i pielęgnicowatych można podawać świeże warzywa. Nasi podopieczni uwielbiają sparzony wrzątkiem: zielony groszek, sałatę, szpinak, kawałek ziemniaka czy ogórka. Dla ryb takie porcje warzyw są prawdziwym przysmakiem. Ponadto od czasu do czasu wskazana jest dieta wegetariańska.

Dla ryb w sklepach akwarystycznych dostępny jest pokarm mrożony, który jest pożywieniem pełnowartościowym. Mrożenie nie powoduje utraty substancji odżywczych, jeżeli karma nie będzie częściowo rozmrażana podczas zakupów. W formie mrożonej można kupić pokarm

zwierzęcy, np. larwy owadów, mięso ryb i małży czy różne robaki. Pokarm należy rozmrażać dopiero przed podaniem, najlepiej w małej ilości wody akwariowej.

ŻYWA KARMA

Wszystkie ryby akwariowe, które są mięsożerne uwielbiają żywy pokarm. Żywa karma dostępna jest w sklepach akwarystycznych, ale można ją również hodować samodzielnie lub łowić w naturze. Do hodowli karmy wystarczy zbiornik, którego należy umieścić w ogrodzie. Do tego można przeznaczyć beczkę z deszczówką. W takim przypadku warto jest do wody dodawać małe ilości substancji odżywczych.

Ryby akwariowe mogą być karmione różnym pokarmem żywym. Na żywą karmę najlepiej nadają się:

- Rureczniki, które odznaczają się wysoką zawartością tłuszczu i białka. Nie należy podawać je rybom zbyt często.

- Muszki owocówki, które najbardziej nadają się dla ryb żerujących przy powierzchni wody. Muszki bez problemu można wyhodować samodzielnie.
- Czerwone larwy ochotki, które są bardzo lubiane przez gatunki ozdobne. Larwy te w płaskim pojemniku z zimną wodą można utrzymać przy życiu przez pewien czas.
- Skorupiaki planktonowe, gdzie najpopularniejsze są oczliki rozwielitki. Jest to przysmak wielu ryb ozdobnych. Mięso skorupiaków planktonowych zawiera dużo substancji balastowych.
- Wodzeń czyli szklarka jest wspaniałą karmą dla ryb i można ją przechowywać w wiadrze z zimną wodą.

Żywienie ryb akwariowych nie powinno stwarzać problemów. Należy jednak pamiętać, że ryby żerują nocą i trzeba karmić je o zmierzchu, dopiero po wyłączeniu oświetlenia. Obserwacja żywych

organizmów w akwarium jest bardzo interesującym zajęciem spędzania wolnego czasu. Ryby swoim pięknym wyglądem i różnym zachowaniem podziwiane są przez duże grono ludzi i nie tylko przez samych pasjonatów akwarystyki.

AKWARIUM

Akwarium należy założyć dopiero po zdobyciu niezbędnej wiedzy i zaplanowaniu wszystkiego jeszcze przed zakupem rybek. Trzeba mieć świadomość, że projektując mały wodny świat, stajemy się odpowiedzialni za akwariowe rośliny oraz zdrowie i życie ryb.

Akwarium to marzenie początkujących pasjonatów ryb akwariowych. W dzisiejszych czasach, na całej kuli ziemskiej miliony ludzi zajmuje się akwarystyką. Nowe technologie pozwalają trzymać w akwariach unikatowe okazy ryb czy bezkręgowce i tworzyć piękny podwodny świat z elementami środowiska rafy koralowej. Obecnie tworzy się zbiorniki rybne bardziej naturalne i odchodzi się od farbowanego żwirku czy sztucznych ozdób.

RODZAJE AKWARIÓW

Akwarium pozwala dzieciom rozwijać wyobraźnię, a dorosłym niwelować stres i oderwać się od

dnia codziennego. Decyzję o zakupie zbiornika trzeba dokładnie przemyśleć, biorąc pod uwagę jego lokalizacją w domu. Warto jest również wcześniej na etapie budowy zbiornika zaplanować cotygodniową podmianę części wody w akwarium.

Wyróżnia się następujące rodzaje akwariów:

1. **Biotopowe** to zbiornik z rybami i roślinami z jednego terytorium. Może być to na przykład jezioro Amazonki czy Tanganika. Akwarium jest przeważnie droższe od tradycyjnego, ale ryby są w nim zdrowsze i dłużej żyją. Rozmiary tego typu akwarium to od małego o pojemności 20 litrów, aż do ogromnego, nawet powyżej 500 litrów.
2. **Towarzyskie** to zbiornik z rybami, które pochodzą z rozmaitych krajów świata. Należy pamiętać o zbliżonej wielkości hodowanych okazów ponieważ większe zjadają mniejsze. Nie można trzymać w jednym akwarium skalarów i molinezji czy palet i gupików. Akwarium nie jest drogie w

utrzymaniu. Wielkość zbiornika to pojemność od 50 litrów.

3. **Hodowlane** to zbiornik do rozrodu czy hodowli bezkręgowców. Takie akwaria nie stanowią ozdoby mieszkania, ponieważ dla niektórych gatunków należy zbiorniki zaciemniać lub stosować specjalistyczne wyposażenie. Wielkość akwarium zależne jest od potrzeb danego gatunku. Pojemność zbiornika od 15 litrów wzwyż.
4. **Botaniczne** to akwarium holenderskie, które wypełnione jest prawie samymi roślinami, gdzie ryby stanowią jedynie jego dekorację. Taki zbiornik nie jest łatwy w utrzymaniu, a jego pojemność wynosi powyżej 100 litrów.
5. **Morskie** to zbiornik przeznaczony do chowu i hodowli bezkręgowców i ryb słonowodnych. Założenie i utrzymanie takiego akwarium w dobrym stanie nie jest łatwe. Jest ono przeznaczone dla doświadczonych akwarystów.

Odpowiednio zaprojektowane i zadbane może być niezwykle dekoracyjne. Przeważnie pojemność zbiornika sięga powyżej 100 litrów wody.

Do prawidłowego funkcjonowania każdego akwarium niezbędne jest działanie wielu urządzeń technicznych, np. oświetlenia, filtrów czy grzałek. Dobrym rozwiązaniem jest zaplanowanie sposobu na cotygodniową podmianę części wody w zbiorniku. W małych akwariach można tę czynność wykonywać ręcznie. W dużych powinien być automatyczny system podmiany wody.

WIELKOŚĆ ZBIORNIKÓW

Akwarium może mieć różne kształty i wielkość w zależności od hodowli poszczególnych gatunków ryb. Najważniejszym parametrem jest zawartość tlenu, na co ma wpływ powierzchnia lustra wody, a nie głębokość zbiornika. Różne gatunki ryb potrzebują różne strefy wody w akwarium.

Strefę powierzchniową preferują żerujące i pływające przy powierzchni, np. motylowiec. Strefę środkową lubią ryby ławicowe, m.in. zwinnik ogonopręgi czy neon Innesa. Strefę przydenną wybierają np. kiryski i zbrojniki. Wielkość zbiornika ma szczególne znaczenie podczas hodowli gatunków terytorialnych.

MIEJSCE POD AKWARIUM

Akwarium powinno być ustawione w zacisznym miejscu pokoju, gdzie nie ma w pobliżu telewizora czy drzwi. W miejscu nie narażonym na bezpośrednie promienie słoneczne. Może być to stabilna i dobrze wypoziomowana szafka, która nie zarwie się pod ciężarem zbiornika. Na blat mebla powinien być położony styropian, gruba wykładzina czy specjalna mata.

Nacisk dna akwarium na szafkę powinien być przenoszony równomiernie. Szafka nie powinna posiadać żadnych nierówności. Miejsce pod zbiornik należy wybrać starannie, żeby później niepotrzebnie nie przesuwać akwarium.

Przemieszczanie zbiornika jest bardzo pracochłonne i szkodzi rybom oraz rośliną, ponieważ zaburzona jest równowaga biologiczna akwarium.

Akwarium należy dobrze i solidnie zaplanować, żeby ryby w nim czuły się dobrze, były zdrowe i długo żyły. Najczęstszym błędem początkujących akwarystów jest zbyt duża liczba osobników w małym zbiorniku. Ładnie i estetycznie wykonany zbiornik jest nietuzinkową i piękną dekoracją mieszkania czy miejsca pracy.

URZĄDZENIA TECHNICZNE W AKWARIUM

Urządzenia techniczne w akwarium są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania zbiornika. Należy zapoznać się z fachową literaturą, aby pielęgnacja akwarium nie sprawiała problemów. Atrakcyjne akwarium i zdrowe ryby warte są wiele wysiłku.

Urządzenia techniczne w akwarium powinny być zamontowane w zbiorniku i należy kontrolować ich działanie. Trzeba liczyć się z jednorazowym kosztem urządzenia zbiornika, co nie jest tanią inwestycją. Poza tym należy doliczyć do tego regularne utrzymywanie świata podwodnego w pełnej kunsztowności. Akwarium zapewni domownikom nowych doznań i wrażeń. Poza tym zbiornik z pięknymi rybkami często jest dekoracją salonu.

OGRZEWANIE

Urządzenia techniczne w akwarium potrzebne są do zapewnienia organizmom żywym warunków,

jak najbardziej zbliżonych do panujących w naturze. Większość popularnych rybek, które przybyły ze strefy tropikalnej i zwrotnikowej potrzebuje wody o temperaturze często przewyższającej temperaturę pokojową. Z ogrzewania można niekiedy zrezygnować w przypadku hodowania gatunków rodzimych.

Do prawidłowego funkcjonowania i życia, rybki potrzebują zwykle wody o temperaturze w granicach: 22 – 26°C, a niektóre gatunki nawet 30°C. Należy ogrzewać wodę, która wypełnia akwarium, do czego służą specjalne grzałki akwariowe. Nowoczesne urządzenia mają obudowę szklaną lub z tworzywa sztucznego.

Grzałki z tworzywa sztucznego są najbardziej praktyczne i bezpieczne, ponieważ wyposażone są w termostat, który automatycznie podgrzewa wodę do żądanej temperatury. Po nabyciu tańszego modelu, ale bez termostatu, należy podłączyć grzałkę do zewnętrznego modelu kontrolnego, który działa podobnie, jak termostat.

W sklepach akwarystycznych można kupić również grzałkę z termostatem, który posiada funkcję termometru, pokazującego na wyświetlaczu aktualną temperaturę wody. W każdym zbiorniku oprócz termoregulatora, powinien przytwierdzony być do ścianki akwarium akwarystyczny termometr szklany. Jest to niezbędne w przypadku awarii grzałki. Najbardziej dokładnym urządzeniem jest termometr wewnętrzny.

OŚWIETLENIE

Urządzenia techniczne w akwarium to nie tylko grzałka, ale także odpowiednio zamontowane oświetlenie. Zbiornik powinien być oświetlony w granicach 10 – 12 godzin w ciągu doby. W tym celu najlepiej sprawdza się sztuczne oświetlenie. Nierzadko są to specjalistyczne świetlówki w montowane w pokrywę akwarium, która pełni również rolę ochronną. Pokrywa uniemożliwia wyskoczenie rybkom ze zbiornika i minimalizuje parowanie wody.

Pokrywę ze świetlówkami należy dobrać do wielkości akwarium. Moc świetlówek wyrażona w Watach powinna odpowiadać około 50% wody wyrażonej w litrach. Na przykład zbiornik 50 litrowy powinien wyposażony być w świetlówki o mocy około 25 W. Do oświetlenia akwarium przeważnie stosuje się dwa typy świetlówek.

Tradycyjna świetlówka wykonana jest w technologii T8 o średnicy rurek 26 mm, a nowoczesna świetlówka w technologii T5, o średnicy rurek tylko 16 mm. Świetlówki z biegiem czasu zużywają się i zaczynają świecić coraz słabiej. Dlatego wskazana jest regularna ich wymiana, nie rzadziej, jak raz w roku. Codzienne włączenie i wyłączenie oświetlenia jest trochę kłopotliwe, dlatego warto zaopatrzyć się w wyłącznik czasowy.

FILTRACJA

Urządzenia techniczne w akwarium uzupełniają filtrację, która pełni bardzo ważną rolę w życiu świata podwodnego. Filtracja mechaniczna niezbędna jest do oczyszczania wody w zbiorniku,

pozbawiając ją niepotrzebnych składników. W wodzie tworzą się przeważnie toksyczne substancje azotowe: amoniak, azotyny oraz azotany. Najbardziej niebezpieczny dla ryb jest amoniak, a najmniej azotany.

W zbiornikach najczęściej stosowane są trzy rodzaje filtrów: wewnętrzne turbinowe, zewnętrzne przelewowe oraz zewnętrzne kubelkowe. Filtry przelewowe są znacznie wydajniejsze, niż turbinowe i umożliwiają zastosowanie w nich wkładów filtracyjnych. Wydajność filtra powinna być dobrana do ilości wody w zbiorniku.

Filtr w akwarium powinien przefiltrować zawartość zbiornika minimum dwa razy w przeciągu godziny. Na przykład do 50-litrowego akwarium sprawdzi się model o wydajności 100 l/h. Trzeba pamiętać, że najważniejszym urządzeniem w akwarium jest właściwie dobrany filtr, który służy do oczyszczania wody z gromadzonych się w niej zanieczyszczeń.

Urządzenia techniczne w akwarium, rośliny i piękne rybki w dekoracyjnym zbiorniku to dosyć

kosztowna inwestycja. Nie trzeba jednak zapominać, że organizmy żywe to wrażliwe stworzenia, którym trzeba poświęcić trochę cennego czasu. Ryby hodowane w odpowiednich warunkach, zbliżonych do życia w środowisku naturalnym będą cieszyły się zdrowiem i dobrym samopoczuciem.

WYPOSAŻENIE AKWARIUM

Wyposażenie akwarium należy dostosować do wymagań ryb, które niejednokrotnie są bardzo specyficzne. Wiele gatunków potrzebuje rozległych przestrzeni do pływania. Inne cenią sobie korzenie do obgryzania, ale są również takie, którym trzeba stworzyć liczne kryjówki.

Wyposażenie akwarium powinno być, jak najbardziej zbliżone do środowiska naturalnego ryb. Należy się tym zająć po umieszczeniu w nim kilku urządzeń technicznych, pełniących zasadniczą rolę zbiornika. Do wyposażenia rybiego mieszkania potrzebne będzie właściwe podłoże, tło i trochę dekoracji, żeby wewnątrz akwarium było funkcjonalne i przytulne.

AKWARIOWE PODŁOŻE

Wyposażenie akwarium należy odpowiednio zaprojektować, kierując się przede wszystkim dobrem ryb. Podstawowym i niezbędnym wyposażeniem zbiornika jest umieszczenie w nim

podłoża. Do wysypania dna akwarium najlepiej nadaje się żwir kwarcowy i bazaltowy. Dobrym rozwiązaniem jest również zastosowanie do tego celu grubego piasku.

Podłoże dostępne jest w sklepie akwarystycznym w torebkach i wiaderkach. Grubość warstwy podłoża w zbiorniku powinna wynosić w granicach 5 – 7 cm. Przed wyłożeniem żwiru w akwarium należy go dokładnie wypukać pod bieżącą wodą, usuwając z niego wszelkie zanieczyszczenia. Żwir w żadnym wypadku nie może zawierać wapnia.

Kupując żwir trzeba wziąć pod uwagę rozmiary zbiornika. Na przykład akwarium o długości 80 cm i szerokości 30 cm, które mieści około 100 litrów wody, potrzebuje na wysypanie dna minimum 15 kg podłoża. Na rynku można kupić żwirek w 20 kg wiaderku. Ziarna żwirku powinny być okrągłe, pozbawione ostrych krawędzi, aby nie kaleczyły ryb.

TŁO ZBIORNIKA

Wyposażenie akwarium powinno nadać jemu naturalnego wyglądu oraz być

jednocześnie funkcjonalne i estetyczne. W tym celu najlepiej sprawdzi się tło zbiornika, które jednocześnie zasłoni obraz tego, co znajduje się za tylną ścianką akwarium. Takie rozwiązanie pozwala swobodnie obserwować ryby, a wygląd zbiornika zbliżony jest do środowiska naturalnego.

Tylną szybę od wewnątrz można okleić niebieską folią samoprzylepną czy fototapetą z motywami świata podwodnego. Dobrym rozwiązaniem będzie zakup strukturalnego tła wewnętrznego, które będzie, np. przedstawiało skalną ścianę. Zaletą takiej tapety jest trójwymiarowość, co sprawia, że zbiornik wydaje się większy.

Dużą popularnością cieszą się korkowe tła, które imitują brzeg zbiornika. Można do nich przytwierdzić żywe rośliny. Tło powinno być umieszczone po wewnętrznej stronie akwarium. Tło można również wykonać samodzielnie, wykorzystując granit lub korek. Można przy tym wykazać się zręcznością i architektoniczną twórczością.

CIEKAWY DEKORACJE

Wyposażenie akwarium może być praktyczne i jednocześnie stanowić ozdobę pokoju. W takim celu na powierzchni podłoża trzeba umieścić rozmaite elementy dekoracyjne.

Do najczęściej stosowanych dekoracji, które potrzebne są dla właściwego funkcjonowania ryb należą:

- kamienie,
- korzenie
- kawałki drewna,
- lignity,
- łupina orzecha kokosowego.

Kamienie są wspaniałym materiałem dekoracyjnym. Wykorzystując je umiejętnie można budować sztuczne grotty, imitować skały czy tworzyć różne konstrukcje. Kamienie mogą również stanowić rewiry poszczególnych gatunków. Niektóre ryby wykorzystują kamienie do odrycia tarła.

Najbardziej odpowiednimi kamieniami do akwarium są: granit, łupek, piaskowce, kamień rzeczny i lawowy. Nie nadają się do zbiornika wapienie.

Korzenie mają wiele zastosowań oprócz nadawania akwarium naturalnego wyglądu. Stanowią one źródło błonnika i podłoże dla niektórych roślin. Poza tym mogą obniżać zbyt wysoki poziom PH wody i tworzyć ciekawe kryjówki dla ryb. Korzenie dostępne są w specjalistycznych sklepach i pochodzą przeważnie z torfowisk. Przed umieszczeniem w zbiorniku należy je dokładnie wymyć i wygotować.

Kawałki drewna wyglądają w akwarium atrakcyjnie. Do tego celu najlepiej nadaje się drewno egzotyczne, np. opupa czy mopani. Drewno takie dostępne jest w sklepach akwarystycznych. Można użyć również drewna krajowego, np. skamieniałe. Przed umieszczeniem drewna w akwarium trzeba je umyć i wymoczyć, często zmieniając wodę.

Lignity są w akwarium oryginalnymi elementami dekoracyjnymi. Są to kawałki drewna wydobywane z pokładów węgla kamiennego, które nie zostały do końca zwęglone. Lignity nie są szkodliwe dla ryb, a nawet w wielu przypadkach bardzo korzystnie wpływają na ich zdrowie i samopoczucie. Przed umieszczeniem tego rodzaju dekoracji w zbiorniku należy ją dokładnie wymoczyć w wodzie.

Łupina orzecha kokosowego może być dla ryb kryjówką, a także miejscem składania ikry i opiekania się potomstwem. Łupinę orzecha kokosowego należy wydrążyć, zrobić w niej otwory i przepiłować na pół za pomocą piły. Łupina powinna być dokładnie wymyta i wymoczona przez kilka dni w czystej wodzie, którą trzeba często zmieniać.

Wyposażenie akwarium trzeba dobrze przemyśleć i dostosować do gatunku ryb, jaki mamy zamiar kupić. Urządzenia techniczne i podstawowe wyposażenie są niezbędnymi elementami zbiornika.

Prawidłowo urządzone akwarium ma decydujący wpływ na klarowną i czystą wodę w akwarium, a także na zdrowie w nim ryb i bujną roślinność.

ROŚLINY W AKWARIUM

Rośliny w akwarium nie są tylko jego najważniejszą ozdobą, ale przede wszystkim produkują tlen, zwiększając jego ilość w wodzie. Dzięki temu rośliny przyczyniają się do lepszej kondycji ryb. Poza tym są żywymi filtrami biologicznymi, ponieważ zużywają liczne szkodliwe substancje wydalone przez ryby.

Rośliny w akwarium pełnią w nim szereg ważnych funkcji. Podczas urządzania akwarium należy posadzić ich dosyć dużo. Akwariowe okazy trzeba prawidłowo rozmieścić w podwodnym świetle. Należy je posadzić w zbiorniku lub umieścić w nim rośliny pływające. Rośliny prawidłowo funkcjonują w akwarium, jeżeli są regularnie pielęgnowane. Prawidłowe rozmieszczenie roślin wymaga fachowej wiedzy.

ROZMIESZCZENIE ROŚLIN

Rośliny w akwarium wymagają odpowiedniego rozmieszczenia w zależności od ich wielkości.

Przed wszystkim trzeba zwrócić uwagę na wysokie rośliny, np. łożogowe, które powinny być umieszczone z tyłu zbiornika, natomiast niższe okazy z przodu. W ten sposób lepiej można obserwować ryby czy ukryć urządzenia techniczne w zbiorniku.

Przed posadzeniem roślin należy wyjąć je z doniczek i pozbyć się wszelkich dodatków, np. drutu czy gąbki. Korzenie roślin rozetowych powinny zostać przycięte na długość trzech lub czterech cm. W dalszej kolejności trzeba zrobić palcami dołek w podłożu i umieścić w nim sadzonkę. Powinien być widoczny fragment szyjki korzenia.

Zagłębienie należy zasypać żwirem i delikatnie docisnąć, a następnie lekko pociągnąć roślinę do góry, aby jej zagięte korzenie mogły się wyprostować. Rośliny łożogowe umieszcza się w gruncie pojedynczo, sadząc je w większych grupach. Koniecznie trzeba uważać, żeby przy sadzeniu okazów nie doszło do zmiążdżenia łożygi.

Paproć jawańska czy anubiasy rosną na innych roślinach, dlatego trzeba je przytwierdzić do elementów dekoracyjnych, m.in. do korzeni czy kamieni. Do przywiązania najbardziej odpowiednia jest mocna rozpuszczalna nić lub żyłka nylonowa. Przytwierdzenie roślin powinno być wykonywane delikatnie, żeby nie doszło do ich uszkodzenia.

ROŚLINY PŁYWAJĄCE

Rośliny w akwarium nie wszystkie wymagają sadzenia, ponieważ niektóre swobodnie unoszą się na wodzie. Należą do nich rośliny pływające, które tworzą dla ryb żyjących pod powierzchnią wody niezastąpioną kryjówkę. Rośliny tego rodzaju potrzebują określonej przestrzeni, dlatego trzeba zachować odpowiedni odstęp pomiędzy lustrem wody, a pokrywą zbiornika.

Rośliny pływające nie powinny być umieszczane zbyt gęsto, ponieważ będą pochłaniały większość światła, którego w rezultacie może zabraknąć pozostałym roślinom. Rozrost roślin pływających należy kontrolować,

a w razie potrzeby systematycznie je przerzedzać. Trzeba pamiętać również, że rośliny te przeważnie nie lubią silnego prądu wodnego.

PIELĘGNACJA ROŚLIN

Rośliny w akwarium wymagają starannej i systematycznej pielęgnacji. Świeżo posadzone rosną dopiero po jednym czy dwóch tygodniach. Ukorzenienie niektórych okazów można przyspieszyć ogrzewając dno zbiornika. W początkowym okresie raczej nie powinno stosować się nawozu. Jest on potrzebny w późniejszym czasie, zwłaszcza żelazo podczas wytwarzania liści.

Nawóz nie powinien być stosowany w nadmiarze, gdyż korzystają z niego nie tylko rośliny, ale także glony. Nawozy można nabyć: w płynie, w tabletkach, kulkach czy pałeczkach. Umieszcza się je w pobliżu roślin o pokaźnych korzeniach. W takiej formie następuje stopniowe uwalnianie nawozu bezpośrednio do roślin.

Pielęgnując i rozmnażając rośliny należy wykonywać następujące czynności:

- ✓ regularnie podmieniać wodę,
- ✓ systematycznie dostarczać nawóz, który wzbogacony jest w żelazo,
- ✓ regularnie kontrolować i w miarę potrzeby uzupełniać poziom wody w zbiorniku,
- ✓ stopniowo podcinać od dołu łodygowe rośliny,
- ✓ systematycznie skracać rośliny łodygowe, które szybko rosną,
- ✓ posadzić ponownie odcięte pędy,
- ✓ regularnie kontrolować rośliny rozetowe, które posiadają liczne rozłogi,
- ✓ posadzić ponownie odcięte rozłogi,
- ✓ usuwać obumarłe i obrośnięte glonami liście,
- ✓ odmładzać roślinność w akwarium od czasu do czasu.

Rośliny w akwarium nie są proste do prawidłowego rozmieszczenia i pielęgnacji. Przed przystąpieniem do pracy najlepiej wykonać projekt obsadzenia akwarium. Posiadając specjalistyczną wiedzę i doświadczenie można stworzyć harmonijny i efektowny obraz podwodnego świata.

SPRZĄTANIE AKWARIUM

Sprzątanie akwarium jest konieczne nawet wtedy gdy rybki są prawidłowo karmione. Zbiornik z upływem czasu ulega zabrudzeniu. Konieczne jest wówczas okresowe czyszczenie z podmianą wody. Dobrze urządzone i czyste akwarium jest ozdobą mieszkania.

Sprzątanie akwarium nie jest pracochłonne i nie zajmuje dużo czasu. Wystarczy regularne czyszczenie zbiornika, aby rybki cieszyły się dobrym zdrowiem. W akwarium oprócz odpowiedniej diety powinny być zachowane warunki higieniczne. Należy pamiętać, że niektóre rybie okazy są łatwe w hodowli a inne bardziej wymagające.

FILTROWANIE WODY

Sprzątanie akwarium polega również na zainstalowaniu w zbiorniku odpowiedniego filtra, który jest najważniejszym urządzeniem. Filtr wykorzystany jest do oczyszczania wody z gromadzących się w niej zanieczyszczeń. W ten sposób

woda w zbiorniku zostaje pozbawiona zbędnych składników.

Zanieczyszczenia dzielą się na dwie grupy:

- I. **Mechaniczne**, które tworzą się w skutek najrozmaitszych nieczystości. Na przykład pływające w wodzie resztki rybiego pokarmu, odchody ryb czy gnijące fragmenty roślin zalegają w akwarium.
- II. **Biologiczne**, które powstają w wyniku naturalnych procesów życiowych ryb. W wodzie ulegają rozpuszczeniu trujące związki. Tworzą je przeważnie toksyczne substancje azotowe: azotyny, azotany i amoniak. Najbardziej niebezpieczny dla zdrowia rybek jest amoniak.

Sprzątanie akwarium polega również na dokonaniu filtracji mechanicznej i biologicznej. Ta pierwsza polega na wyeliminowaniu zanieczyszczeń mechanicznych. W celu wychwycenia zanieczyszczeń woda przepuszczana jest przez gęstą gąbkę

w filtrze. Wyptywajaca z filtra woda odzyskuje swoja klarownosc.

Do rozkladania zwiazkow azotowych niezbedne sa w zbiorniku specjalne pozyteczne bakterie, ktore najlepiej rozwijaja sie w filtrze. Zjawisko to nosi nazwe filtracji biologicznej. Do ich hodowania umieszczone sa w filtrze specjalne porowate wkklady o duzej powierzchni. Mają one forme ceramicznych rurek lub kuleczek.

RODZAJE FILTRÓW

Sprzątanie akwarium to oczyszczanie wody z nieczystości. Najczęściej w zbiorniku stosuje się trzy rodzaje filtrów:

1. Wewnętrzne turbinowe, które nie są wystarczająco wydajne i szpecą akwarium. Nadają się wyłącznie do małych zbiorników i średnich do 100 l pojemności.
2. Zewnętrzne kubełkowe, które są bardzo wydajne i można w nich zmieścić dużo wkładów filtracyjnych. Nie szpecą i są nieskomplikowane w instalacji i czyszczeniu.

Urządzenia te doskonale oczyszczają wodę. Nadają się do średnich i dużych akwariów. Filtry te należą do kosztownych urządzeń.

3. Zewnętrzne przelewowe, które są znacznie wydajniejsze od filtrów wewnętrznych turbinowych. Można w nich zainstalować dowolne wkłady filtracyjne. Nadają się do średnich i dużych akwariów.

Filtr należy dobrać do wielkości akwarium. Jego wydajność polega na ilości wody, jaką może on oczyścić w ciągu godziny. Powinien on przefiltrować zawartość zbiornika nie mniej, jak dwa razy w ciągu godziny. Na przykład do 200-litrowego akwarium będzie potrzebny model o wydajności, co najmniej 400 l/h. Zalecana wielkość akwarium podawana jest na opakowaniach filtrów.

Wszystkie modele filtrów wymagają okresowego czyszczenia. Należy również w miarę potrzeby zużyte wkłady filtrujące wymienić na nowe. Regularnie trzeba czyścić nie tylko filtry, ale także ich pompy i komory, w których znajdują się filtry. Ich

zamulenie zmniejsza wydajność nawet w przypadku niezawodnego filtra z renomowanej firmy.

CZYSZCZENIE ZBIORNIKA

Sprzątanie akwarium jest niezbędne w utrzymaniu zdrowych rybich osobników. Nawet filtracja wody w zbiorniku nie rozwiąże wszystkich problemów. Z tego względu potrzebne jest okresowe czyszczenie akwarium wraz z podmianą wody.

Do tego celu niezbędne są dwa przyrządy:

1. **Odmulacz**, który służy do ściągania mułu z dna zbiornika. Wystarczy tego dokonać raz w tygodniu wraz z odlaniem trochę wody. Ilość spuszczonej wody nie powinna przekroczyć 15 % pojemności zbiornika. Na przykład 200 litrów wody to około 4 wiader podmienionej. Podczas podmiany wody oczyszczeniu powinien ulec również filtr wewnętrzny. Jego wkłady należy wyjąć i wypłukać w wodzie spuszczonej z akwarium. Filtr przelewowy lub kanistrowy wystarczy czyścić raz na kilka miesięcy.

2. **Czyścik magnetyczny** jest potrzebny do usuwania glonów z wewnętrznych szyb zbiornika.

Sprzątanie akwarium nie polega tylko na jego odmuleniu. Konieczne jest także przetarcie szyb w akwarium po wewnętrznej i zewnętrznej stronie. Do tego celu można użyć miękkiej gąbki. Szyby od zewnątrz należy dokładnie wypolerować.

Sprzątanie akwarium jest konieczne, ponieważ z czasem ulega ono zabrudzeniu. Polega to na okresowym czyszczeniu zbiornika z podmianą wody. Najważniejszym urządzeniem technicznym w zbiorniku jest filtr, który należy dobrać do jego wielkości. Na zdrowie i dobrą kondycję rybek oprócz odpowiedniego pokarmu wpływa czysto utrzymane domowe akwarium.

PRAWO

USTAWA O OCHRONIE ZWIERZĄT

Ustawa o ochronie zwierząt reguluje postępowanie ze zwierzętami kręgowymi. Przepisy ustawy zobowiązani są realizować przedstawiciele organów ścigania, samorzady terytorialne i wymiar sprawiedliwości. Organy administracji publicznej współdziałają z samorządem lekarsko-weterynaryjnym oraz organizacjami społecznymi, których celem jest ochrona zwierząt.

Ustawa o ochronie zwierząt z dnia 21 sierpnia 1997 roku po nowelizacjach określa zasady postępowania ze zwierzętami. Przewiduje również kary za nie przestrzeganie przepisów o ochronie zwierząt. Nadzór nad przestrzeganiem tej ustawy sprawuje Inspekcja Weterynaryjna. W sprawowaniu nadzoru mogą pomagać instytucje i organizacje społeczne, których statutowym działaniem jest ochrona zwierząt.

PRZEPISY OGÓLNE

Ustawa o ochronie zwierząt określa w przepisach ogólnych przedmiotowy i podmiotowy jej zakres. Ustala ogólne zasady stosowania przepisów. Oznacza to, że określa zakres spraw regulowanych ustawą i podmioty, których ona dotyczy. Objaśnia również znaczenie podstawowych nazw, które zostały użyte w ustawie o ochronie zwierząt. Przepisy ogólne zawarte są w Rozdziale I ustawy o ochronie zwierząt.

Przykładowe użycie głównych nazw w ustawie i zastosowanie ich wyjaśnień:

- ❖ **Humanitarne traktowanie zwierząt**, które oznacza uwzględnianie ich potrzeb z zapewnieniem opieki i ochrony.
- ❖ **Okrutne traktowanie** przez które rozumie się wymienione w ustawie przypadki znęcania się nad zwierzętami.
- ❖ **Rażące zaniedbanie**, które oznacza drastyczne odstępstwo od określonych w ustawie norm postępowania ze

zwierzęciem. Dotyczy to zwłaszcza utrzymania zwierzęcia w stanie brudu, zagłodzenia, w ciasnym pomieszczeniu czy w stanie nieleczonej choroby.

- ❖ **Szczególne okrucieństwo**, które oznacza stosowanych przez sprawcę działań charakteryzujących się drastycznością form i metod. Ma to na względzie głównie działanie w sposób powolny lub wyszukany. To również działanie oprawcy, które ma na celu zwiększenie rozmiaru cierpień i czasu ich trwania.
- ❖ **Właściwe warunki bytowania** czyli zapewnienie zwierzęciu możliwości egzystencji zgodnie z potrzebami określonego gatunku, rasy, płci i wieku.

POSZCZEGÓLNE ROZDZIAŁY

Ustawa o ochronie zwierząt podzielona jest na rozdziały. Mowa jest w niej o humanitarnym traktowaniu zwierzęcia poprzez uwzględnienie jego potrzeb oraz zapewnieniu mu opieki i ochrony.

Każde zwierzę zdolne jest do odczuwania cierpienia, ponieważ jest istotą żyjącą.

Poszczególne rozdziały o ochronie zwierząt dotyczą:

- Przepisów ogólnych (Rozdział 1)
- Zwierząt domowych (Rozdział 2)
- Zwierząt gospodarskich (Rozdział 3)
- Zwierząt, które wykorzystywane są do celów rozrywkowych, filmowych, sportowych, widowiskowych i rozrywkowych oraz specjalnych (Rozdział 4)
- Zwierząt dzikich, wolno żyjących (Rozdział 6)
- Transportu zwierząt (Rozdział 7)
- Zasad przeprowadzenia zabiegów lekarsko-weterynaryjnych na zwierzętach (Rozdział 8)
- Postępowania przy uboju, uśmiercaniu i ograniczaniu populacji zwierząt (Rozdział 10)

- Przepisów karnych w przypadku naruszenia nakazów lub zakazów określonych w tej ustawie (Rozdział 11).

Po nowelizacjach uchylone zostały dwa pierwotne rozdziały ustawy o ochronie zwierząt, czyli 5 i 9. Pozostało w sumie dziewięć obowiązujących rozdziałów z aktualnymi przepisami, których należy przestrzegać.

PRZEPISY KARNE

Ustawa o ochronie zwierząt przewiduje kary za nieprzestrzeganie obowiązujących w niej przepisów. Tym zagadnieniem został poświęcony Rozdział 11 tej ustawy. Został w nim przewidziany katalog niewysokich kar za czyny niedozwolone.

Przewidują one wysokość kary i odpowiedzialność karną za następujące przestępstwa:

- Uśmiercanie zwierzę lub dokonanie ich uboju z naruszeniem przepisów oraz

znęcanie się nad zwierzętami podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

- Działanie sprawcy czynu zabronionego ze szczególnym okrucieństwem podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

Za wymienione przestępstwa Sąd może dodatkowo orzec tytułem środka karnego zakaz posiadania określonej kategorii zwierząt lub wszelkich zwierząt. W razie skazania za te przestępstwa Sąd orzeka nawiązkę w wysokości od 1000,00 zł do 100 000,00zł na wskazany cel, który związany jest z ochroną zwierząt.

W przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego, Sąd może orzec zakaz posiadania określonej kategorii zwierząt lub wszelkich zwierząt, do lat 2. Osoba naruszająca określony zakazy lub nakazy podlega karze aresztu lub grzywnie. Karalne jest również pomocnictwo i podżeganie do popełnienia czynu zabronionego.

Według ustawy karze aresztu lub grzywnie podlega również ten, kto prowadzi hodowlę lub utrzymuje psa rasy uznanej za agresywną bez wymaganego zezwolenia. W razie ukarania za to wykroczenie Sąd może orzec przepadek zwierzęcia. Katalog kar w ustawie o ochronie zwierząt jest szerszy. Przewidziane są jeszcze grzywny za określone wykroczenia.

Ustawa o ochronie zwierząt powstała w celu poprawieniu losu zwierząt. Jednak do dnia dzisiejszego niektóre z nich są nadal okrutnie traktowane, a nawet torturowane. Oprawcy istot żyjących pozbawieni są empatii i nie przestrzegają obowiązujących przepisów. Traktują oni stworzenia żyjące, jak przedmioty. Nie liczą się z ich cierpieniem i bólem. Z tego względu kary za znęcanie się nad zwierzętami powinny być znacznie wyższe.

SŁOWO KOŃCOWE

Poradnik opiekuna GeoZoo powstał dzięki zainteresowaniu miłośników świata zwierząt. Dziękujemy wszystkim za polubienie naszej strony i regularne jej odwiedzanie. My również jesteśmy zainteresowani światem fauny i flory, a szczególnie zwierzętami domowymi. Pierwsze miejsce w naszym świecie i sercu spośród wszystkich stworzeń zajmuje pies, ponieważ kocha szczerze i bezwarunkowo. Jest to najlepszy i najwierniejszy przyjaciel człowieka.

Nie oznacza to, że wszyscy muszą zgadzać się z naszymi poglądami, gdyż są ludzie którzy przepadają za kotami. Natomiast inni wolą gryzonie, które przeważnie nie są trudne w utrzymaniu, ani zbyt wymagające. Nie brakuje również ludzi, którzy kochają ptaki czy miłośników rybich gatunków. Ludzie mają pełne prawo do swojego zdania i upodobań i hodować te zwierzęta, które najbardziej lubią.

Wszystkie zwierzęta, zarówno psy, koty, gryzoni, ptaki i świat życia podwodnego niesie za sobą wiele tajemnic, nowych badań i doświadczeń. Nie wszystkie gatunki zwierząt zostały jeszcze odkryte. Nieustannie powstają nowe rasy i gatunki na skutek krzyżowań, przeprowadzanych przez hodowców. Na przykład mamy na świecie rozmaite odmiany kolorystyczne egzotycznych ptaków, które swoim wyglądem cieszą ludzki wzrok.

Poradnik opiekuna skierowany jest przede wszystkim do miłośników zwierząt. Zwłaszcza do ludzi, którzy kochają zwierzęta domowe i lubią się nimi opiekować. Nie sprawia im trudności regularna pielęgnacja i dbanie o dobrostan swoich podopiecznych. Troszczą się o ich stan zdrowia i spełniają ich codzienne potrzeby. Zdrowe zwierzątko wyglądem i zachowaniem nie odbiega od normy. Poza tym jest radosne i szczęśliwe.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt, Dz.U.1997 Nr 111, poz. 724.

Literatura

PSY

1. Biziorek A., Psy rasowe, wydawnictwo SBM, Warszawa, 2017 rok.
2. Budek E., Border Collie, Wydawnictwo Egros, Warszawa, 2018.
3. Kaca-Bibrich M. Yorkshire Terrier, Agencja Wydawnicza s.c., Warszawa.
4. Cherek A., PIES Wychowanie i Pielęgnacja, Wydanie II, Samo Sedno Edgard, Warszawa, 2016.
5. Nowicka M., Owczarek niemiecki, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa.

6. Meadows G., Flint E., Poradnik opiekuna pies, Wydanie II, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2012.

KOTY

1. Biegańska-Hendryk M., Co jest kocie?, Wydanie I, Samo Sedno Edgard, Warszawa, 2015.
2. Lorens-Padzik K., Kot domowy, czyli dachowiec, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa, 2017.
3. Meadows G., Flint E., Poradnik opiekuna kot, Wydanie III, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2016.
4. Stronenger Z., Koty, Wydanie I, Wydawnictwo Warta, Warszawa, 1990.
5. Szewczyk K., Kot brytyjski, Wydanie II, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa, 2018.

GRYZONIE

1. Gorazdowski M.J., Świnka morska, Wydanie II, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa. 2018.
2. Uglorz M., Atlas Zwierząt Domowych, Warszawa, 2018.

3. Zas A., Owczarek A., Koszatniczki, Wydanie II, Warszawa.
4. Zas A., Szynszyle, Wydanie II, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa.

PTAKI

1. Gorazdowski J., Papużki faliste, Wydanie II, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa.
2. Grabowski T., Nimfy, Wydanie III, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa.
3. Jabłoński K.M., Kanarki, Wydanie III, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa, 2018.
4. Jabłoński K.M., Zeberki i mewki, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa.
5. Strzelec E., Gołębie Chów i Hodowla, Oficyna Wydawnicza, Warszawa, 2019.
6. Twardowski J., Twardowska K., Atlas Ptaków Świata, SBM sp. z o.o., Warszawa, 2017.

RYBY

1. Bednarczuk R., Choroby słodkowodnych ryb akwariowych, Wydanie II, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa, 2019.

2. Prusińska M., Atlas Ryb Akwariowych, Wydanie I, Wydawnictwo SBM, sp. z o.o., Warszawa, 2016.
3. Veit K., Moje akwarium, Wydawnictwo RM, Warszawa, 2018.
4. Zarzyńscy J i P., Jak założyć akwarium?, Wydanie II, Agencja Wydawnicza Egros, Warszawa, 2018.

Zdjęcia

1. Photo by Jamie Street on Unsplash.
2. Photo by Marcus Cramer on Unsplash.
3. Photo by Justin Veenema on Unsplash.
4. Photo by Nikolay Tchaouchev on Unsplash.
5. Photo by Justin Bülow on Unsplash.
6. Photo by dole777 on Unsplash.
7. Photo by Karina Vorozheeva on Unsplash.
8. Photo by Erik-Jan Leusink on Unsplash.
9. Photo by Josh Couch on Unsplash.
10. Photo by Moderne Attraction on Unsplash.
11. Photo by Stefan Ivanov on Unsplash.
12. Photo by Simona Melegová on Unsplash.

13. Photo by Gustavo Zambelli on Unsplash.
14. Photo by Ricky Kharawala on Unsplash.
15. Photo by Jaroslaw Slodkiewicz on Unsplash.
16. Image by tahanadakila from Pixabay.
17. Photo by Andrew Pons on Unsplash.
18. Photo by Dieny Portinanni on Unsplash.
19. Photo by Sultan on Unsplash.
20. Photo by Trevor McKinnon on Unsplash.
21. Photo by Dalton Touchberry on Unsplash.
22. Photo by Hkyu Wu on Unsplash.
23. Photo by Pratik Mehta on Unsplash.
24. Photo by Tingey Injury Law Firm on Unsplash.

Poradnik Opiekuna GeoZoo powstał z miłości do zwierząt lądowych, wodnych i lotnych.

Celem jego jest przekazanie niezbędnej wiedzy na temat życia i zdrowia oraz wymagań zwierząt domowych, najczęściej hodowanych w Polsce.

W poszczególnych rozdziałach zostały zawarte informacje dotyczące żywienia, pielęgnacji i opieki hodowanych stworzeń.

ANNA KLIMASARA-SEWERYŃSKA

W KSIĄŻCE:

- Styl życia i potrzeby psa.
- Życie pospolitych dachowców i kotów rasowych.
- Charakterystyka wybranych gryzoni.
- Historia, życie i podział ptaków.
- Świat podwodny żywych organizmów.
- Prawne aspekty hodowanych zwierząt.

<https://geozoo.pl/>

Cena: 59 zł

